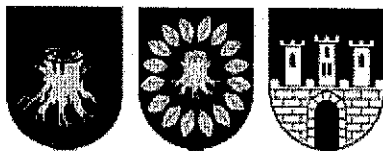

Załącznik
do Uchwały Nr 447/LI/14
Rady Miejskiej w Nowej Rudzie
z dnia 30 lipca 2014 r.

Strategia rozwoju dla obszaru funkcjonalnego Partnerstwa Noworudzko–Radkowskiego

Opracowanie:
Agencja Rozwoju Regionalnego
„AGROREG” S.A.

Partnerstwo Noworudzko–Radkowskie
Czerwiec 2014

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
ROZWOJU
REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt „Określenie kierunków rozwoju Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego poprzez zintegrowane podejście do problemów całego obszaru funkcjonalnego” współfinansowany jest w 85% ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 oraz 15% z budżetu państwa.

Inicjatywa powstania Partnerstwa Noworudzko- Radkowskiego wpisuje się w projekty będące odpowiedzią na wyzwania przyszłości i stanowi ważny kierunek do pozyskiwania wsparcia finansowego z udziałem środków publicznych krajowych i Unii Europejskiej w okresie programowania 2014-2020 w którym zintegrowane działania będą priorytetem....

Szanowni Państwo.

Kolejny okres programowania 2014-2020 z udziałem środków publicznych Unii Europejskiej i środków krajowych priorytetowo traktuje działania zintegrowane oparte na specjalizacji. Ich skutki muszą kończyć się wykonaniem zadeklarowanych wskaźników rezultatu. Od tego będzie zależało prawo do wsparcia finansowego.

Idea Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego zawiera elementy działań zintegrowanych. To, co jest czymś nowym to właściwa identyfikacja problemów oraz pokazanie sposobu ich rozwiązywania. Dlatego jest potrzebna Strategia Rozwoju Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego, aby z masy codziennych problemów wybrać te najważniejsze szczególnie ograniczające rozwój sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej. Wspólnym rezultatem prac na strategii" powinna być poprawa jakości życia, ograniczanie bezrobocia, migracji, stworzenie warunków do pozyskania Inwestora dającego miejsca pracy.

Zapraszamy do zapoznania się z Strategią Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego. Do aktywnego włączenia się w budowę spójnych wartości społeczno- gospodarczych na rzecz rozwoju Gminy Radków, Gminy Nowa Ruda i Miasta Nowa Ruda, które wyraziły wolę współdziałania tworząc partnerstwo Noworudzko-Radkowskie (PNR).

Nowa Ruda, czerwiec 2014.

Spis treści

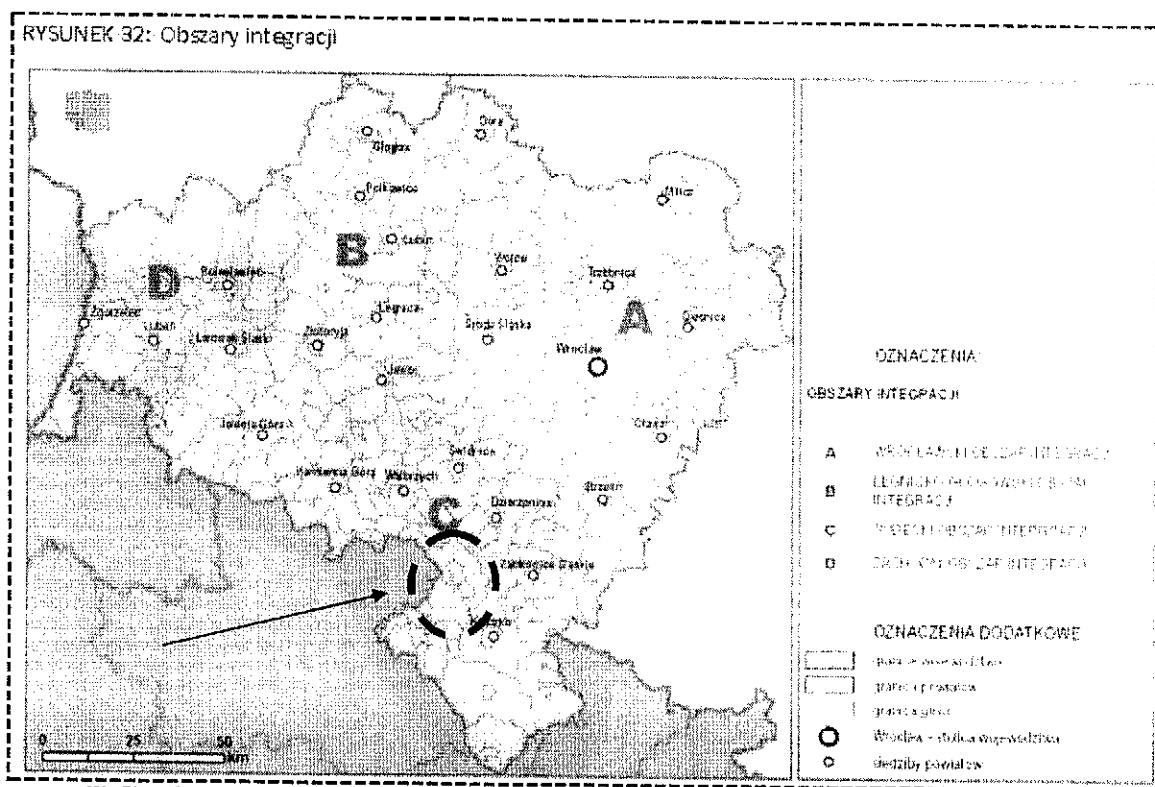
1. PARTNERSTWO NOWORUDZKO-RADKOWSKIE- DIAGNOZA.....	6
1.1 Partnerstwo Noworudzko-Radkowskie.....	6
1.2 Sytuacja wyjściowa i metodologia pracy.....	8
1.3 Położenie, powierzchnia, mieszkańcy.....	9
1.4 Edukacja i nauka.....	14
1.5 Kultura.....	19
1.6 Ochrona zdrowia.....	21
1.7 Sport i rekreacja.....	23
1.8 Mieszkalnictwo.....	26
1.9 Aktywność społeczna i wykluczenie.....	28
1.10 Bezrobocie.....	31
1.11 Środowisko.....	33
1.12 Infrastruktura.....	39
1.13 Pozostała infrastruktura komunikacyjna.....	43
1.14 Infrastruktura techniczna.....	44
1.15 Gospodarka wodno-ściekowa i odpadami.....	46
1.16 Bezpieczeństwo.....	49
1.17 Rozwój gospodarczy.....	54
1.18 Turystyka.....	60
1.19 Rolnictwo.....	64
1.20 Współpraca międzynarodowa.....	66
1.21 Potencjał finansowy Partnerstwa Noworudzko – Radkowskiego.....	67
1.22 Rozmieszczenie inwestycji celu publicznego zapisane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego - Perspektywa 2020.....	70
1.23 Streszczenie.....	72
2. ANALIZA PROBLEMOWA.....	77
3. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO PARTNERSTWA NOWORUDZKO-RADKOWSKIEGO.....	84
3.1. Wizja.....	84
3.2. Misja.....	84
3.3. Główny cel strategii Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.....	85
3.4. Cele szczegółowe strategii Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.....	85
4. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ ROZWOJU- MONITORING i EWALUACJA.....	101
5. SPÓJNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU PARTNERSTWA NOWORUDZKO- RADKOWSKIEGO.....	104
ZAŁĄCZNIKI.....	105

Zał. 1. Lista projektów priorytetowych.....	105
Zał. 2. Wyznaczniki dla strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego.....	106
Zał. 3. Wybór celów tematycznych i podsumowanie najważniejszych rezultatów interwencji zgodnych z Umowa Partnerstwa (materiał informacyjny).	108
Zał. 4. Założenia do diagnozy stanu w świetle głównych wyznaczników UE na lata 2014-2020.	119
Zał. 5. Badania ankietowe – pytania i odpowiedzi.	120

1. PARTNERSTWO NOWORUDZKO-RADKOWSKIE - DIAGNOZA.

1.1 Partnerstwo Noworudzko-Radkowskie.

Zasięg geograficzno-administracyjny opracowania obejmuje południowo-zachodnią część województwa dolnośląskiego: Gminę Miejską Nowa Ruda, Gminę Nowa Ruda oraz Gminę Radków. Powierzchnia partnerstwa wynosi 31 667 ha, co stanowi ponad 19% powierzchni powiatu kłodzkiego (164 330 ha) i około 1,6% województwa dolnośląskiego (1 994 674 ha). Łącznie na terenie gmin mieszka ok. 45 070 osób, co stanowi ponad 27% ludności powiatu kłodzkiego i ponad 1,5% ludności województwa dolnośląskiego. Obszar partnerstwa dysponuje ciekawymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i kulturowymi. Należy do strefy rozwoju turystyki międzynarodowej i krajowej w obszarze funkcjonalnym pasma sudeckiego.

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego- Perspektywa 2020 (Wrocław 27 marca 2014 r.)

W układzie terytorialnym opisanym w Krajowej Strategii Rozwoju 2014-2020 mikroregion należy do Sudeckiego Obszaru Strategicznej Interwencji, zdefiniowanego jako obszar problemowy o znaczeniu peryferyjnym oraz wykluczeniu komunikacyjnym. W Strategii Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 jest częścią Sudeckiego Obszaru Integracji.

Obszar partnerstwa PNR został przypisany do obszarów problemowych rozumianych, jako obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych wskazanych w planie przestrzennego zagospodarowania lub studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego: obszaru interwencji Ziemia Kłodzka i obszaru interwencji Aglomeracja Wałbrzyska. Opisy tych obszarów interwencji wskazują na peryferyjność, słabą infrastrukturę transportową, negatywne wskaźniki demograficzne w szczególności będące skutkiem likwidacji monokultury górnictwa węgla kamiennego i zagrożenia powodziowego.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Perspektywa 2020 (Wrocław 27.03.2014) obszar partnerstwa PNR w strukturze przestrzennego systemu osadniczego województwa można zaliczyć do pasma sudeckiego o specyficznych warunkach rozwoju związanych z lokalizacją na obszarze górskim. W kategoryzacji ośrodków osadniczych jest obszarem bez szczególnej roli i znaczenia dla rozwoju województwa.

Jedną z odpowiedzi społeczeństwa na rzecz przełamania niekorzystnych tendencji rozwojowych jest inicjatywa Partnerstwa Noworudzko-Radowskiego (PNR). Ma ono charakter deklaracyjny i zostało powołane do życia w 2000 roku. Jest dobrowolną inicjatywą na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego obejmującego obszar geograficzno-administracyjny trzech gmin.

Misją Partnerstwa są wspólne interesy w obszarach ładu przestrzennego oraz rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez podejmowanie wspólnych działań.

Głównymi celami Partnerstwa są:

1. Diagnoza realnych obszarów wzrostu i koordynacja strategicznych decyzji.
2. Udział w ponadlokalnych inicjatywach sprzyjających spójności przestrzennej i integracji.
3. Wdrożenie spójnego systemu planowania strategicznego, operacyjnego i finansowego oraz zasady wdrażania i monitoringu.

Dla osiągnięcia celów Partnerstwa z maksymalnym wykorzystaniem wsparcia organizacyjnego i finansowego w perspektywie lat 2014-2020 podjęto decyzje o opracowaniu strategii rozwoju.

1.2 Sytuacja wyjściowa i metodologia pracy.

Tworząc niniejszy dokument dokonano przeglądu obowiązujących dokumentów strategicznych gmin. Wzięto pod uwagę dokumenty:

1. Strategia rozwoju Gminy Miejskiej Nowa Ruda na lata 2014–2020 (2013 r.).
2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda (2013 r.).
3. Strategia rozwoju Gminy Nowa Ruda do roku 2015 (2009 r.).
4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Ruda (2000 r.).
5. Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Radków na lata 2004–2015 (2004 r.).
6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Radków. Diagnoza stanu istniejącego (2013 r.).
7. Strategia rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2013-2020 (2012 r.).

W dokumencie posłużono się informacjami zaczerpniętymi z tych opracowań, a w szczególności podjęto próbę zestawienia wskazanych w nich problemów, przyporządkowując je do opisywanych w strategii PNR, polityk. Podejście takie pozwala już na tym etapie uwzględnić wcześniej sygnalizowane ważne problemy, na etapie opracowań dla Gminy. Trudność w tym podejściu stanowią niejednolite treściowo i powstałe w różnych okresach dokumenty. Niektóre z nich nie zawierają żadnego odniesienia do problematyki omawianej w niniejszym dokumencie, inne natomiast powstały przed wielu laty i oparte są na danych dość odległych (np. z 2000 roku). Jest to przyczyna, dla której nie z każdego dokumentu czerpano tę samą ilość informacji.

Diagnoza społeczno-gospodarcza zawiera zestawienie wybranych danych statystycznych pozyskanych z Banku Danych Regionalnych GUS dla województwa dolnośląskiego, charakteryzujących gminy tworzące Porozumienie Noworudzko-Radkowskie (PNR). Analiza danych została zestawiona z informacjami i wnioskami zawartymi w obowiązujących dokumentach strategicznych Gmin.

Dane statystyczne zostały przedstawione w dwóch płaszczyznach. Z jednej strony zaprezentowane są w układzie dynamicznym, pokazującym zmiany wartości w czasie, pozwalającym zaobserwować trendy rozwojowe a tym samym identyfikację sytuacji czy istnieje problem i w jakiej skali. Dodatkowo dane są ukazane w układzie porównawczym w zestawieniu z wartościami średnimi dla powiatu kłodzkiego i województwa dolnośląskiego.

W diagnozie posłużono się możliwie najaktualniejszymi danymi – do roku 2013 lub – jeśli dane nie były dostępne – do roku 2012. W podejściu dynamicznym sięgnięto po informacje z roku 2006 lub 2008.

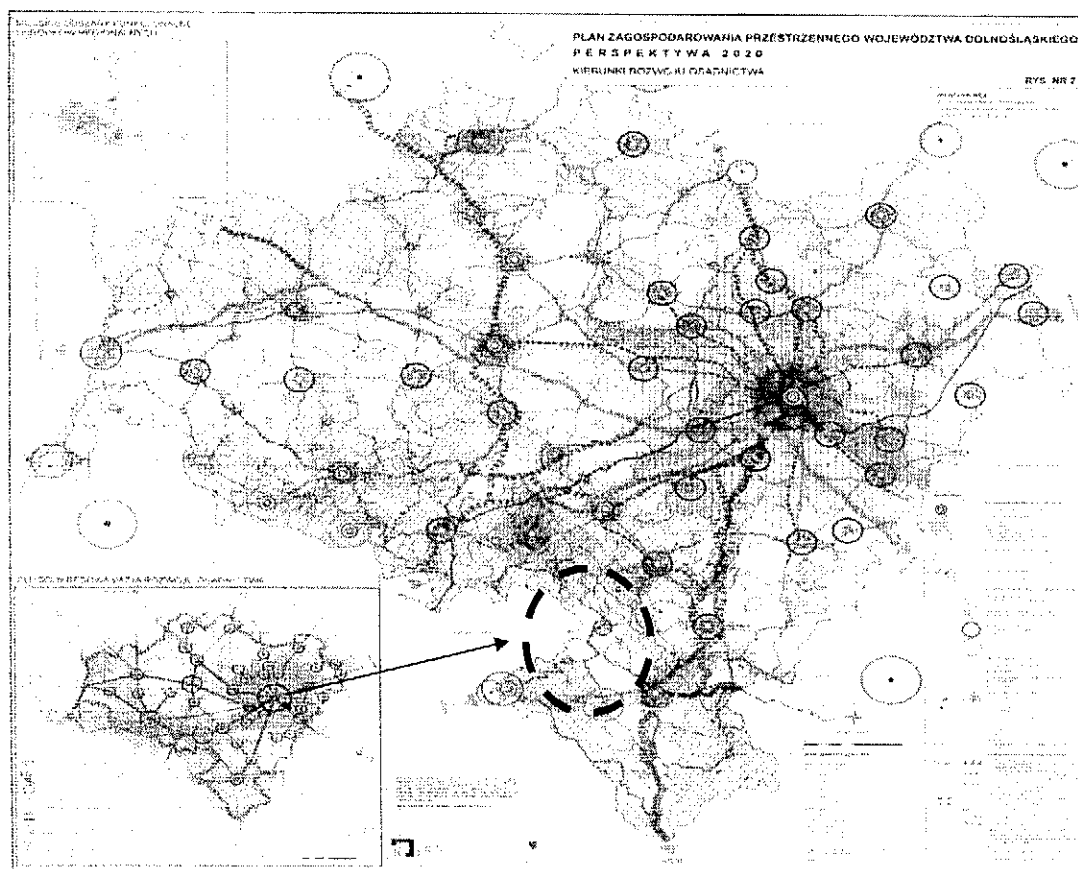
1.3 Położenie, powierzchnia, mieszkańcy.

Gminy wchodzące w skład Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego położone są w powiecie kłodzkim stanowiącym część województwa dolnośląskiego, w południowo-zachodnim rejonie Polski. Gminy Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego (PNR) na znacznym odcinku graniczą z Republiką Czeską. Tereny Gmin posiadają urozmaiconą konfigurację i duże zróżnicowanie krajobrazowe. Położone są w rejonie Obniżenia Noworudzkiego, w sąsiedztwie Gór Sowich, Gór Stołowych i Gór Suchych w Sudetach Środkowych.

Obszar PNR położony jest również w niedalekim sąsiedztwie międzynarodowego korytarza tranzytowego o kierunku północ-południe, łączącego Wrocław z Pragą z przejściem granicznym w Kudowie i Tłumaczowic. Gminy posiadają połączenia drogami z Wałbrzychem oraz Kłodzkiem, a także z Republiką Czeską.

Ważną cechą jest również relatywna bliskość czterech stolic europejskich: Warszawy (430 km), Pragi (200 km), Berlina (370 km) i Bratysławy (340 km). Najbliższe międzynarodowe porty lotnicze znajdują się we Wrocławiu (100 km) i w Pradze (200 km).

Powierzchnia PNR wynosi 31 667 ha w tym Nowa Ruda (m) – 3705 ha; Nowa Ruda (w) – 13 967 ha; Radków – 13 995 ha, co stanowi ponad 19% powierzchni powiatu kłodzkiego (164 330 ha) i około 1,6% województwa dolnośląskiego (1 994 674 ha).

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego- Perspektywa 2020 (Wrocław 27 marca 2014 r.)

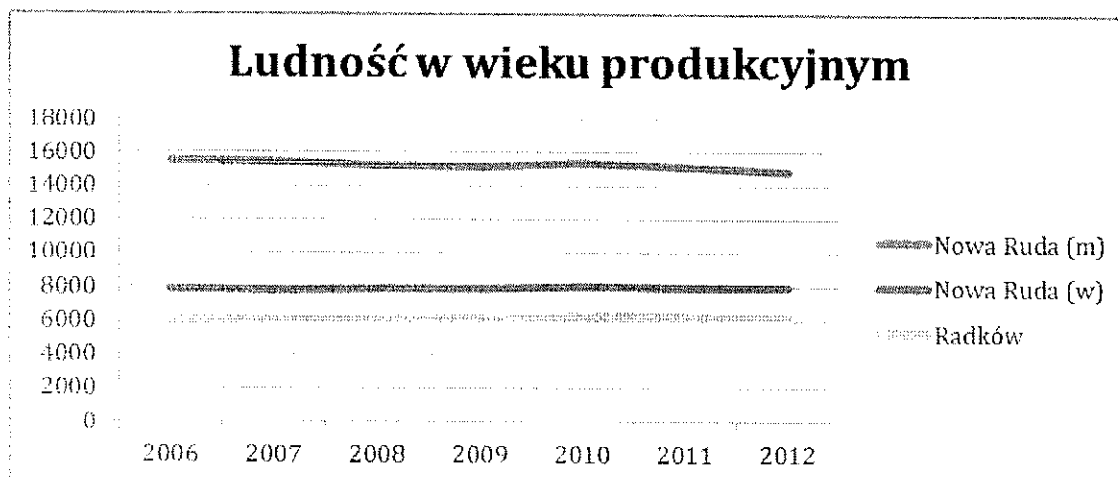
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2012 roku w gminie Nowa Ruda zamieszkiwało 12 163 osób (27,0 %), odpowiednio w gminie miejskiej 23 475(52,1 %), a w gminie Radków 9 432(20,9 %). Łącznie na terenie gmin PNR mieszkało 45 070 osób (100 %), co stanowi ponad 27% ludności Powiatu kłodzkiego i ponad 1,5% ludności województwa.

Analiza danych pokazuje stałą tendencję spadku liczby ludności zarówno w poszczególnych gminach, jak i na całym obszarze PNR. Od 2006 roku liczba ludności na terenie PNR spadła o 1 263 mieszkańców, co stanowi ponad 2,7% liczby ludności z 2006 roku. Podobna tendencja spadkowa dostrzegalna jest również w powiecie kłodzkim i w województwie.

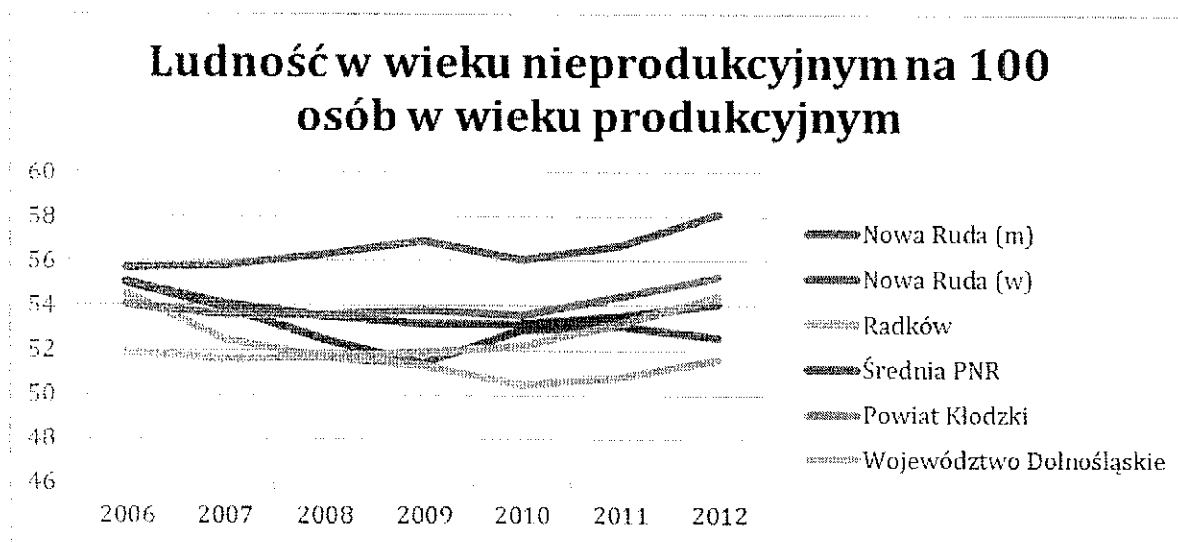
Jednym z elementów spadku liczby ludności jest ujemny przyrost naturalny w całym okresie analizy we wszystkich gminach. Wyjątkiem jest rok 2009 w gminie Radków. Jest to również tendencja zbieżna z danymi dla powiatu i województwa.

Ważnym czynnikiem wpływającym na spadek liczby ludności jest również stałe ujemne saldo migracji w całym okresie objętym analizą. Sytuację demograficzną gmin wchodzących w skład PNR obrazuje poniższa tabela.

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba ludności	Nowa Ruda (m)	24610	24414	24197	23982	24127	23858	23475
	Nowa Ruda (w)	12300	12235	12148	12047	12281	12212	12163
	Radków	9423	9318	9287	9316	9464	9448	9432
	Razem PNR	46333	45967	45632	45345	45872	45518	45070
	Powiat Kłodzki	167248	166272	165780	164617	167697	167249	165948
	Województwo Dolnośląskie	288007 8	2876284	2874706	2874367	2917242	2916577	2914362
Przyrost naturalny	Nowa Ruda (m)	-90	-120	-51	-29	-106	-111	-123
	Nowa Ruda (w)	-29	-25	-82	-52	-50	-45	-58
	Radków	-34	-54	-3	20	-19	-7	-13
	Razem PNR	-153	-199	-136	-61	-175	-163	-194
	Powiat Kłodzki	-483	-544	-393	-364	-501	-525	-603
	Województwo Dolnośląskie	-2530	-2224	-618	-1046	-172	-1736	-3207
Ludność w wieku produkcyjnym	Nowa Ruda (m)	15519	15412	15237	15118	15376	15168	14847
	Nowa Ruda (w)	7854	7817	7854	7841	8034	7978	7970
	Radków	6043	6063	6094	6125	6287	6267	6220
	Razem PNR	29416	29292	29185	29084	29697	29413	29037
	Powiat Kłodzki	107809	107491	107055	106423	109191	108070	106837
	Województwo Dolnośląskie	189754 3	1898148	1896611	1893481	1916259	1903301	1887089
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Nowa Ruda (m)	55,7	55,8	56,3	56,9	56,1	56,7	58,1
	Nowa Ruda (w)	55,0	53,9	52,5	51,4	52,9	53,1	52,6
	Radków	54,5	52,5	51,7	51,3	50,5	50,8	51,6
	Średnia PNR	55,1	54,1	53,5	53,2	53,2	53,5	54,1
	Powiat Kłodzki	54,0	53,6	53,6	53,8	53,6	54,4	55,3
	Województwo Dolnośląskie	51,9	51,6	51,7	51,9	52,2	53,2	54,4
Saldo migracji	Nowa Ruda (m)	-123	-99	-126	-126	-131	-129	-135
	Nowa Ruda (w)	-56	-59	-1	-11	-8	-24	-14
	Radków	-32	-51	-28	4	-9	-9	-6
	Razem PNR	-211	-209	-155	-141	-148	-162	-155
	Powiat Kłodzki	-255	-170	-294	-318	-298	-280	-247
	Województwo Dolnośląskie							

Powyżej opisane tendencje powodują **spadek ludności w wieku produkcyjnym**. Z tabeli wynika, że jest to główny problem Gminy Miejskiej Nowa Ruda, która jest dominującym miejscem zatrudniania. Ma to również odzwierciedlenie w stałej tendencji wzrostu wartości wskaźnika „Ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym”. Średnia dla obszaru PNR w 2012 roku wyniosła 54,1, dla porównania w powiecie wskaźnik wynosi 55,3, a w województwie 54,4. W odniesieniu do potrzeb rozwojowych partnerstwa jest to niekorzystna tendencja. **Starzenie się społeczeństwa ogranicza zdecydowanie rozwój i wymusza działania na rzecz zatrzymania migracji i pozyskiwania wykwalifikowanej kadry z zewnątrz.**

Prognoza liczby ludności na lata 2015-2035:

	2015	2020	2025	2030	2035
Powiat Kłodzki					
Ogółem	157 075	151 607	145 573	138 629	131 128
w tym w wieku 20-64 lat	101 074	92 063	83 238	78 295	74 874
Województwo Dolnośląskie					
Ogółem	2 834 997	2 799 853	2 752 443	2 688 280	2 614 234
w tym w wieku 20-64 lat	1 842 551	1 722 376	1 614 824	1 574 653	1 550 800

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDI, GUS

Posługując się danymi GUS, prognozy ludności w latach 2015, 2020, 2025, 2030 i 2035 **potwierdzają rozwój niekorzystnej tendencji w spadku liczby ludności ogółem i w zakresie ludności w wieku produkcyjnym**. Prognoza GUS opublikowana została wyłącznie dla powiatu i województwa, jednak zważywszy na wysoką korelację danych historycznych dla PNR z danymi powiatu i województwa, tendencja widoczna w prognozach wydaje się prawdziwa również dla obszaru PNR.

Przyjmując, że prognoza na rok 2035 dla powiatu mówi o spadku liczby ludności do poziomu 79% z roku 2012, to można pokusić się o **prognozę, że liczba mieszkańców na obszarze PNR spadnie do około 35 605 osób!**

Populacja mieszkańców obszaru PNR, wynosząca na koniec 2012 roku 45 070 mieszkańców maleje, co jest rezultatem utrzymującego się od wielu lat ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji. Prognozowane zmiany liczby i struktury ludności wskazują na systematyczny spadek liczby mieszkańców obszaru PNR, w tym również osób w wieku produkcyjnym. Wpisuje się to w ogólną tendencję starzenia się społeczeństwa, co będzie **miało swoje skutki w obszarze polityki społecznej i edukacji**. Migracje, zmiana liczby ludności i struktura ludności mogą w przyszłości stać się problemem m.in. dla finansów publicznych gmin, tracących dochody z podatków, a stojących w obliczu nowych wyzwań demograficznych i gospodarczych.

Obowiązujące dokumenty strategiczne (strategie i studia uwarunkowania przestrzennego) zwracają ponadto uwagę na następujące fakty i wnioski:

- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Nowa Ruda”.
1. Długofalowe prognozy demograficzne GUS wskazują, że faza spadku liczby ludności będzie miała charakter trwały i przejawiać się będzie generalnym powolnym spadkiem zaludnienia. Tylko szczególnie aktywny rozwój gospodarczy miasta - napływ znaczących inwestycji, mógłby powstrzymać te niepożądane procesy.
 2. Struktura wieku mieszkańców Nowej Rudy ma charakter regresywny, bardziej zaawansowany niż populacja powiatu, województwa, a w szczególności całego kraju. Podobnie, jak w całym kraju i regionie obserwuje się postępujące starzenie się populacji noworudzkiej.

- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Ruda”.
 1. Obserwowany jest spadek ilości ludności, pochodzący zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego jak i migracji.
- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Radków”.
 1. Ze względu na fakt, iż na wsi i w małych miastach udział dzieci i młodzieży jest większy niż przeciętny w województwie i w Polsce, pod względem struktury wieku mieszkańców gminy Radków obecnie możemy określić, jako jednostkę młodą.
 2. Analiza danych wskazuje, że w najbliższych latach należy spodziewać się dalszego spadku liczby mieszkańców, zarówno z przyczyn naturalnych (wyższy wskaźnik zgonów od wskaźnika urodzeń), jak i z przyczyn ekonomicznych (ujemne saldo migracji). Szansą na powstrzymanie tej tendencji jest wszechstronna promocja walorów gminy w celu przyciągnięcia nowych osadników, najlepiej w wieku prokreacyjnym.

Wnioski z diagnozy dla PNR:

1. Długofalowe prognozy demograficzne wskazują, że faza spadku liczby ludności będzie miała charakter trwały i przejawiać się będzie znacznym spadkiem liczby ludności. W roku 2035 do poziomu 79% z roku 2012. Dodatkowo struktura wieku mieszkańców ma charakter niekorzystny w grupie populacji produkcyjnej. Obserwuje się postępujące starzenie się populacji noworudzkiej.
2. Negatywne skutki demografii są bardziej zauważalne w obszarach miejskich. Procesy regresywne na obszarach wiejskich postępują wolniej.
3. Niezbędne są działania mające na celu zatrzymanie migracji oraz pozyskanie wykwalifikowanej kadry. Działania te powinny być uwzględnione m.in. w programach podnoszenia kwalifikacji, szczególnie poziomu zawodowego oraz ofercie wsparcia dla młodych mieszkańców w programach pomocy w uzyskiwaniu mieszkań.

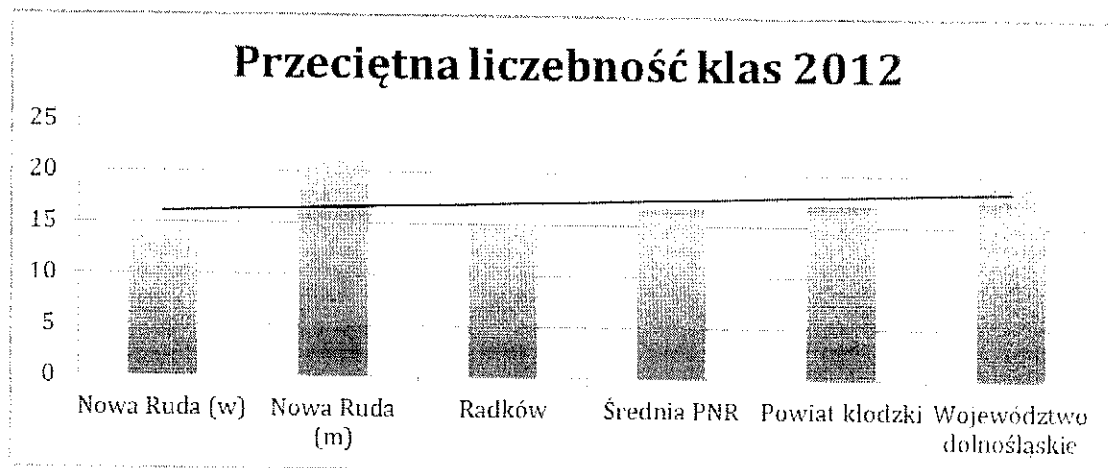
1.4 Edukacja i nauka.

Kolejnym obszarem analizy jest edukacja i nauka. W pierwszej kolejności omówiono obszar szkolnictwa, skupiając się na danych dotyczących szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Wybrane charakterystyki szkolnictwa podstawowego w gminach PNR w 2012 roku.

	Liczba szkół	Liczba uczniów	Przeciętna liczebność klas
Nowa Ruda (w)	6	607	14,1
Nowa Ruda (m)	5	1 044	21,3
Radków	5	441	14,7
Razem PNR	16	2092	16,7
Powiat kłodzki	55	7 780	17,2
Województwo dolnośląskie	792	146 896	19,3

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wg danych BDL GUS, w 2012 roku na terenie gmin obszaru PNR funkcjonowało 15 szkół podstawowych. Ogółem do szkół tych uczęszczało 2 092 uczniów. Przeciętnie w jednej klasie uczyło się 16,7 uczniów i jest to poziom nieco niższy niż średnia w powiecie i wyraźnie niższy niż w województwie. Niż demograficzny, będący powodem spadku liczby uczniów w szkołach podstawowych, odczuwalnie dotyka Gminy obszaru PNR.

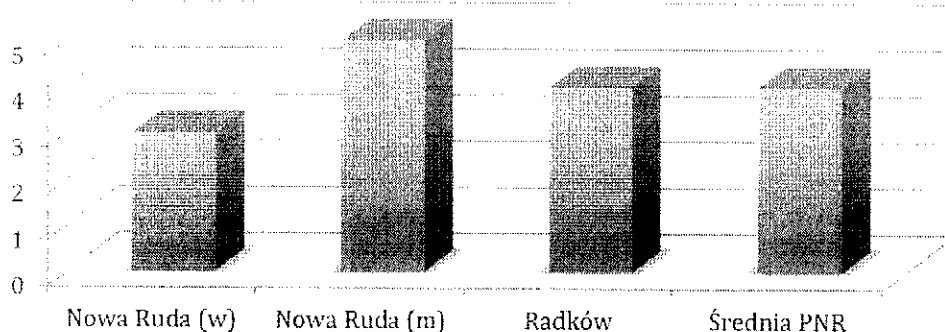
Wybrane charakterystyki szkolnictwa gimnazjalnego w gminach PNR w 2012 roku

	Liczba szkół	Liczba uczniów	Przeciętna liczebność klas
Nowa Ruda (w)	3	302	18,9
Nowa Ruda (m)	3	617	19,9
Radków	4	263	16,4
Razem PNR	10	1182	18,4
Powiat kłodzki	42	4 560	20
Województwo dolnośląskie	500	80 891	22,0

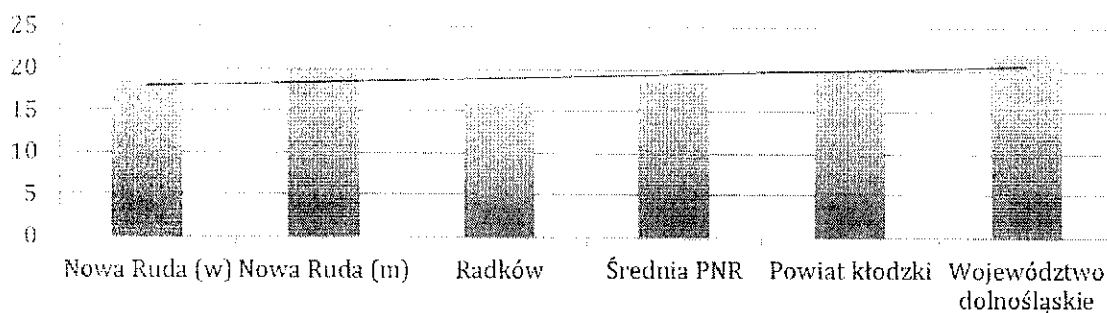
Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wg danych BDL GUS, w 2012 r. na terenie obszaru PNR **funkcjonowało 10 szkół gimnazjalnych**. Ogółem do szkół tych uczęszczało 1182 uczniów. Przeciętnie w jednej klasie uczyło się 18,4. Jest to poziom niższy niż w powiecie oraz w województwie.

Liczba szkół gimnazjalnych w 2012

Przeciętna liczebność klas w szkołach gimnazjalnych w 2012 r.

Zgodnie z rankingiem gmin województwa dolnośląskiego odnoszącym się do wyników uzyskanych przez uczniów ze sprawdzianu końcowego w szkole podstawowej na 42 miejscu uplasowały się szkoły w gminie Nowa Ruda, na 48 miejscu szkoły w gminie miejskiej Nowa Ruda, a na 141 miejscu szkoły podstawowe w gminie Radków.

Sporządzony ranking w odniesieniu do szkół gimnazjalnych plasuje odpowiednio: szkoły gminy miejskiej Nowa Ruda na pozycji 60, gminy wiejskiej Nowa Ruda na 110 miejscu, natomiast szkoły gimnazjalne gminy Radków uplasowały się na 134 miejscu. Ocenie poddano 169 gmin województwa dolnośląskiego.

Analizując aktualne dokumenty strategiczne gmin wchodzących w skład partnerstwa PNR (Studia uwarunkowania przestrzennego i strategię rozwoju) można stwierdzić, że istniejąca sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych jest wystarczająca. W przyszłości biorąc pod uwagę skutki przyrostu demograficznego może się okazać że, ilość szkół będzie za duża.

- W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Radków” zwrócono uwagę, iż w dłuższej perspektywie, planowane inwestycje w edukacji będą kierowane głównie na modernizację boisk szkolnych oraz dobudowę sal gimnastycznych przy szkołach wiejskich.

Edukacja ponadgimnazjalna. W Radkowie brak jest szkół ponadgimnazjalnych. W Nowej Rudzie działalność prowadzi:

- Noworudzka Szkoła Techniczna – Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Nowej Rudzie, która w swojej ofercie edukacyjnej proponuje naukę w 4 –letnim technikum (*technik cyfrowych procesów graficznych; technik elektryk; technik hotelarstwa; technik informatyk; technik logistyk; technik mechanik maszyn i urządzeń; technik pojazdów samochodowych; technik żywienia i usług gastronomicznych*) oraz 3-letniej wielozawodowej szkole zasadniczej (*mechanik samochodowy; murarz – tynkarz; elektromechanik pojazdów samochodowych; mechanik pojazdów samochodowych; monter zabudowy i robót wykończeniowych; murarz tynkarz; sprzedawca; cukiernik, fryzjer; piekarz*)
- Liceum Ogólnokształcącym o profilu nauczania:
 - a) *matematyczno-fizyczny z elementami informatyki (kształcenie rozszerzone obejmuje: matematykę, fizykę i informatykę)*
 - b) *pro ekonomiczny (kształcenie rozszerzone obejmuje: jeden z języków obcych, matematykę i geografję)*
 - c) *biologiczno-chemiczny (kształcenie rozszerzone obejmuje: biologię, chemię i fizykę)*
 - d) *dziennikarsko-językowy (kształcenie rozszerzone obejmuje: jeden z języków obcych, język polski, geografję i wos)*
 - e) *społeczno – prawny (kształcenie rozszerzone obejmuje: język polski, historię i wos)*

W Gminie Nowa Ruda działalność prowadzi Zespół Szkół Agrotechnicznych z ofertą edukacyjną o profilu skierowanym do branży rolniczej:

1. *Technik w zawodach: Technik Agrobiznesu – klasa mundurowa; Technik Mechanik; Technik żywienia i usług gastronomicznych; Technik architektury krajobrazu; Technik rolnik; Technik turystyki wiejskiej; Technik urzędzeń i systemów energetyki odnawialnej*
2. *Zasadnicza szkoła zawodowa (kształcąca w każdym, wybranym przez ucznia zawodzie)*
3. *Szkoła policealna – technik turystyki wiejskiej*
4. *Kwalifikacyjne kursy zawodowe*

Zasadniczym problemem edukacji ponadgimnazjalnej jest trudność w dostosowaniu programów nauczania zawodowego do potrzeb rynku pracy.

Obowiązujące strategie rozwoju lokalnego gmin tworzących partnerstwo noworudzkoradkowskie w omawianym zakresie wskazywały na następujące problemy, w tym również jakościowe:

- Strategia rozwoju Gminy Miejskiej Nowa Ruda na lata 2014-2020.
 1. Ucieczka zdolnej młodzieży do większych miast i za granicę.
 2. Nierozpoznane potrzeby rynku pracy i nieadekwatny system kształcenia zawodowego.
 3. Słabe wyposażenie placówek oświatowych.
 4. Jakość nauczania.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda.
 1. Od szeregu lat obserwuje się spadek zainteresowania szkolnictwem zawodowym na poziomie zasadniczym.
- Strategia rozwoju Gminy Nowa Ruda do 2015.
 1. Ucieczka zdolnej młodzieży do większych miast i za granicę.
 2. Nierozpoznane potrzeby rynku pracy.
 3. Słabe wyposażenie placówek oświatowych.
 4. Niedostateczna oferta kształcenia językowego dla dzieci i młodzieży.
 5. Brak systemu kształcenia ustawicznego.
 6. Słaba znajomość zagadnień informatycznych.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Radków.

1. Obecnie gminna i powiatowa sieć oświatowa jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb w zakresie wychowania przedszkolnego oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego i nie przewiduje się w najbliższych latach budowy nowej bądź likwidacji żadnej z funkcjonujących obecnie placówek.

Wnioski diagnozy dla PNR:

1. Obecnie sieć oświatowa jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb w zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego. W dłuższej perspektywie z powodu niżu demograficznego problemem mogą być koszty jej obsługi.
2. Przyszłe działania powinny być nastawione na poprawę warunków i jakości nauczania.
3. W edukacji ponadgimnazjalnej problemem zasadniczym jest spadek zainteresowania szkolnictwem zawodowym na poziomie zasadniczym oraz dostosowanie profilu kształcenia do bieżących potrzeb rynku pracy.
4. W programach kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym występuje brak informacji o przyszłych ofertach mających na celu zatrzymanie migracji.

1.5 Kultura.

Podstawową infrastrukturę kultury obszaru PNR tworzą głównie ośrodki kultury i biblioteki.

1. W Gminie Miejskiej Nowa Ruda działa Miejski Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna wraz z trzema filiami.
2. W Gminie wiejskiej Nowa Ruda istnieje Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda w którego skład wchodzi biblioteka wraz z filiami.
3. W Gminie Radków istnieje Gminne Centrum Kultury oraz Biblioteka Publiczna z czterema filiami.

W Nowej Rudzie funkcjonuje również kino, m.in. Muzeum Górnictwa Podziemnego, Muzeum pro. Josepha Wittiga. W Gminie Nowa Ruda w Ludwikowicach - Muzeum Ziemi Sowiogórskiej oraz Muzeum Techniki Militarnej Molke należące do wojennego kompleksu RIESE w Górach Sowich.

Na uwagę zasługują także obiekty znajdujące się we Wambierzycach: ruchoma szopka i skansen.

		2007	2012	2012=100 (%)	Zmiana
Biblioteki i filie	Nowa Ruda (m)	4	4	100	0
	Nowa Ruda (w)	8	6	75	-2
	Radków	5	5	100	0
	Razem PNR	17	15	88,23	-2
	Powiat Kłodzki	54	50	92,59	-4
	Województwo Dolnośląskie	658	616	93,61	-42
Kina	Nowa Ruda (m)	1	1	100	0
	Nowa Ruda (w)	0	0	100	0
	Radków	0	0	100	0
	Razem PNR	1	1	100	0
	Powiat Kłodzki	5	4	80	-1
	Województwo Dolnośląskie	43	36	83,72	-7
Ośrodki kultury i filie	Nowa Ruda (m)	1	1	100	0
	Nowa Ruda (w)	1	1	100	0
	Radków	1	1	100	0
	Razem PNR	3	3	100	0
	Powiat Kłodzki	12	11	91,67	-1
	Województwo Dolnośląskie	262	279	106,49	+17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W okresie od 2007 roku do 2012 na obszarze PNR zlikwidowano 2 filie bibliotek. Liczba ośrodków kultury pozostała na niezmiennym poziomie, mimo że w województwie liczba ta wzrosła. Ważnym elementem, który należy ocenić pozytywnie jest istnienie w Nowej Rudzie kina, mimo że na terenie województwa ilość kin wyraźnie spadła.

Aktywność kulturalna mieszkańców obszaru PNR oceniano na podstawie liczby widzów kina oraz imprez organizowanych przez domy kultury.

		2007	2012	2012=100 (%)	Zmiana
Liczba widzów na seansach filmowych	Nowa Ruda (m)	6 050	6 457	106,73	+407
	Nowa Ruda (w)	0	0	100	0
	Radków	0	0	100	0
	Razem PNR	6 050	6 457	106,73	+407
	Powiat Kłodzki	25 295	183 980	727,34	+158 685
	Województwo Dolnośląskie	2 414 242	3 460 830	143,35	+1 046 588
Liczba widzów na imprezach organizowanych przez domy kultury	Nowa Ruda (m)	47 210	42 804	90,67	-4 406
	Nowa Ruda (w)	3 200 (5800)	3 840 (10500)	120	+640
	Radków	6 184	6 785	109,72	+601
	Razem PNR	56 594	53 429	94,40	-3 165
	Powiat Kłodzki	163 755	205 534	125,51	+41 779
	Województwo Dolnośląskie	2 770 661	2 684 603	96,89	-86 058

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W badanym okresie należy zwrócić uwagę na fakt, że **liczba uczestników imprez organizowanych przez domy kultury na obszarze porozumienia PNR jest spadająca**, bardziej niż w województwie dolnośląskim. W ocenie tendencji należy brać pod uwagę skutki migracji. Powiat kłodzki w ramach omawianego wskaźnika wykazuje wyraźną tendencję wzrostową. W odniesieniu do uczestników seansów kinowych zanotowano wzrost ilości zarówno w Nowej Rudzie, jak i w powiecie oraz województwie. W ramach rynku kin, wzrastającej dominacji multipleksów w stosunku do kin mniejszych, wzrost ilości widzów w Nowej Rudzie należy ocenić, jako zjawisko pozytywne.

Należy zwrócić uwagę, że obowiązujące strategie rozwoju gmin tworzących partnerstwo noworudzko-radkowskie w omawianym zakresie wskazywały następujące problemy:

- Strategia rozwoju Gminy Miejskiej Nowa Ruda na lata 2014-2020.
 1. Niska zamożność społeczności lokalnej.
 2. Ograniczone zainteresowanie ofertą kulturalną u części mieszkańców gminy.
- Strategia rozwoju Gminy Nowa Ruda do roku 2015.
 1. Brak oferty na zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży.
- Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Radków na lata 2004-2015.
 1. Brak oferty kulturalnej czy sportowej integrującej środowisko.

Wnioski diagnozy dla PNR:

1. Należy podjąć działania których rezultatem będzie wzrost zainteresowania mieszkańców obszaru PNR ofertą kulturalną ponieważ liczba uczestników imprez organizowanych maleje.

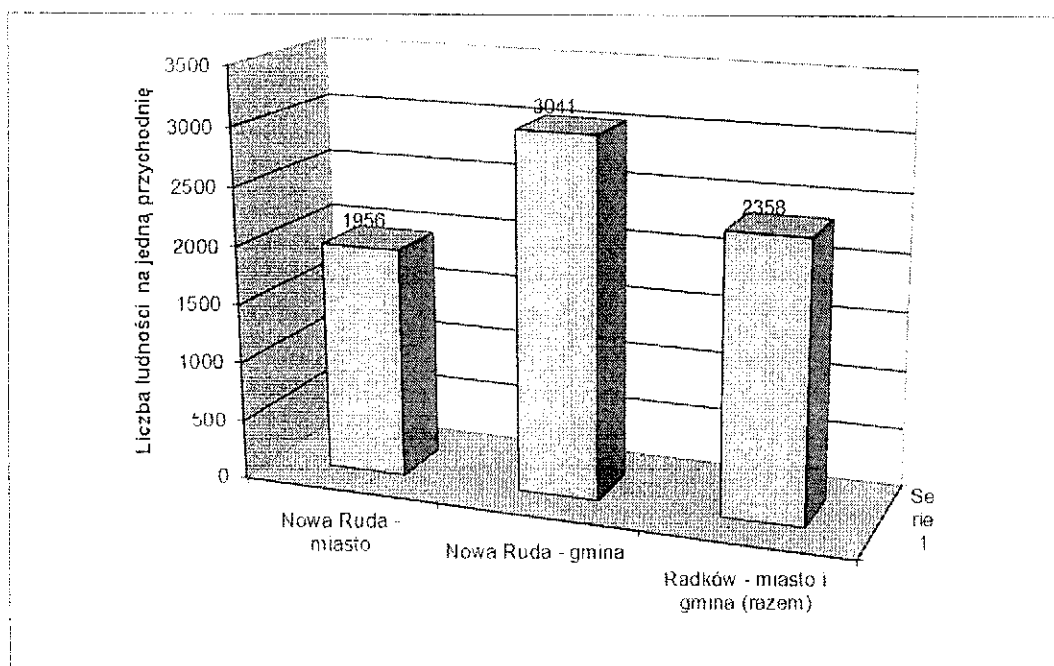
1.6 Ochrona zdrowia.

Za ochronę zdrowia w obszarze PNR odpowiada Zespół Opieki Zdrowotnej w Kłodzku. W strukturze organizacyjnej ZOZ działalność prowadzi szpital w Nowej Rudzie z oddziałami: wewnętrznym, pediatrycznym i zakładem opiekuńczo-lecznym. W szpitalu zlokalizowana jest stacja pogotowia ratunkowego. Opieka specjalistyczna jest wykonywana w szpitalu w Kłodzku. Wielu mieszkańców PNR korzysta z usług specjalistycznego szpitala w Polanicy Zdroju.

W obszarze PNR działalność w 2012r prowadziło 20 Zakładów Podstawowej Opieki Zdrowotnej. (20 w 2012r). Po uwzględnieniu liczby ludności obszaru funkcjonalnego na 1 ZOZ w subregionie przypadało średnio 2065 osób przy czym w gminach rozkładało się to następująco:

- Gmina Radków 5 ZOZ. (4 przychodnie-2012), co oznacza, że na 1 ZOZ przypada 1890 (2358) mieszkańców gminy,
- Gmina Nowa Ruda 4 ZOZ (bez zmian) tj. na 1 ZOZ przypada średnio 3063 (3041) osoby,
- Gmina Miejska Nowa Ruda działa 13 ZOZ (12 przychodni-2012), na 1 ZOZ przypada 1828 (1956) osób.

W 2012r. działalność prowadziło 20 przychodni, stąd na 1 przychodnię w subregionie przypadało średnio 2452 osób. Rozkład w poszczególnych gminach prezentuje wyk.1.

Wykres. Liczba ludności na 1 przychodnię w 2012 roku

Na terenie badanych gmin działalność prowadzą Domy Pomocy Społecznej zapewniając kompleksowe wsparcie osobom niepełnosprawnym. Są to obiekty w Nowej Rudzie, Jugowie, Ludwikowicach Kłodzkich i Ścinawce Dolnej.

Wnioski diagnozy dla PNR

1. Na obszarze brak jest bezpośredniego dostępu do publicznej opieki specjalistycznej. Jest ona obsługiwana:

- a. Działalnością szpitali w Kłodzku i Polanicy Zdroju oraz ofertą niepublicznej opieki zdrowotnej.
- b. Ofertą prywatną.

1.7 Sport i rekreacja.

Infrastruktura sportowo rekreacyjna na terenie gmin obszaru PNR jest zróżnicowana. Wśród istniejących obiektów, które mogą mieć znaczenie ponadlokalne można wymienić kompleksy sportowe:

1. Gmina Miejska Nowa Ruda – Regionalne Centrum Turystyki Aktywnej tj. kompleks 2 hal sportowych, stadionu lekkoatletycznego ze sztuczną murawą, kryta pływalnia, korty tenisowe i miejsca noclegowe.
2. Gmina Radków – zalew w Radkowie, hala sportowa wraz z siłownią w Ścinawce Średniej, narciarskie trasy biegowe - 3 pętle wokół Szczelińca Wielkiego o długości 50 km.
3. Gmina Nowa Ruda – zalew w Dzikowcu, Kompleks Narciarski „Jugów Park” oraz „Wyciąg Sokół” i „Wyciąg Górnik” na pograniczu wsi Sokolec i Rzeczka.

Ponadto w poszczególnych gminach występują obiekty typu ‘Orlik’. Gminy dysponują m.in. obiektami basenów odkrytych i kąpieliskami w Nowej Rudzie –Centrum, Jugowie i Radkowie. Obiekty te wymagają modernizacji lub przebudowy w celu dostosowania do obowiązujących norm bezpieczeństwa.

Do oceny stopnia aktywności mieszkańców zastosowano również wskaźnik ilości klubów sportowych oraz wskaźnik liczby osób ćwiczących.

		2008	2012	2012=100 (%)	Zmiana
Liczba klubów sportowych	Nowa Ruda (m)	9	6	67%	-3
	Nowa Ruda (w)	0	5	100%	5
	Radków	4	6	150%	2
	Razem PNR	13	17	131%	4
	Powiat Kłodzki	55	67	122%	12
	Województwo Dolnośląskie	899	1 208	134%	309

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

		2008	2012	2012=100 (%)	Zmiana
Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych.	Nowa Ruda (m)	676	495	73%	-181
	Nowa Ruda (w)	0*	262	100%	262
	Radków	207	226	109%	19
	Razem PNR	883	983	111%	100
	Powiat Kłodzki	3 255	3 505	108%	250
	Województwo Dolnośląskie	61 107	70 581	116%	9 474

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDI, GUS
*brak danych statystycznych

Poziom aktywności mieszkańców gmin wiejskich obszaru PNR można uznać za stabilny. W przypadku Miasta Nowa Ruda obserwuje się tendencje malejąca w ilości klubów i liczby osób ćwiczących. Po roku 2012 tendencja ta się zmienia na korzystną min. z powodu modernizacji kompleksu w Nowej Rudzie-Słupcu. Obserwuje się wzrost zainteresowania szczególnie oferta basenu krytego oraz aerobiku.

Obowiązujące dokumenty strategiczne gmin tworzących Partnerstwo Noworudzko-Radkowskie w omawianym zakresie wskazywały następujące problemy, w tym również jakościowe:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda:
 1. Nowa Ruda jest stosunkowo dobrze wyposażona w obiekty sportowo-rekreacyjne.
 2. W dzielnicy Nowa Ruda istnieje potrzeba modernizacji infrastruktury basenu odkrytego.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Ruda.
 1. W studium zakłada się również powstanie pola startowego dla lotniarstwa i paraglajingu wykorzystującego wzgórze Góra Żmij, jako zbocze o dogodnych warunkach do uprawiania w/w sportu oraz rozbudowę basenu odkrytego w Jugowie..
- Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Radków na lata 2004-2015.
 1. Na terenie Gminy infrastrukturę sportowo- rekreacyjną należy wzbogacić o: ścieżki rowerowe, kąpieliska i baseny.

Wnioski diagnozy dla PNR:

1. Należy podjąć działania poprawiające aktywność sportową mieszkańców PNR.
2. Przeprowadzona analiza danych na obszarze gmin PNR wskazuje na zróżnicowanie w istniejącej infrastrukturze sportowej, która wymaga modernizacji i dostosowania do oczekiwań przyszłych użytkowników min. zwraca się uwagę na potrzebę kompleksowej rewitalizacji wraz z rozbudową infrastruktury towarzyszącej basenów odkrytych, kąpielisk i tras narciarskich .

1.8 Mieszkalnictwo.

Analiza danych oraz dokumentacji strategicznej wskazuje na niewielką dynamikę w zakresie ilości oddawanych nowych mieszkań, w tym należy zwrócić uwagę, że większość nowych mieszkań jest to budownictwo prywatne. W zakresie infrastruktury komunalnej uwagę zwraca niedostatek mieszkań w stosunku do zgłaszanego zapotrzebowania i ich w większości niski standard.

W całym obszarze PNR liczba oddanych mieszkań nie zmieniła się, choć nie jest to sytuacja jednolita dla każdej z gmin. Należy w szczególności zwrócić uwagę na niekorzystną dynamikę ilości oddawanych mieszkań w latach 2007-2012. Innym aspektem jest fakt, że spada udział oddawanych mieszkań na obszarze PNR do mieszkań oddawanych w powiecie kłodzkim i województwie dolnośląskim i ten spadek jest bardzo wyraźny.

		2007	2012	2012=100 (%)	Zmiana
Liczba mieszkań oddanych do użytku	Nowa Ruda (m)	15	17	113%	2
	Nowa Ruda (w)	8	23	288%	15
	Radków	27	10	37%	-17
	Razem PNR	50	50	100%	0
	Powiat Kłodzki	280	420	150%	140
	Województwo Dolnośląskie	9073	15028	166%	5955
	Udział PNR/PK	18%	12%	67%	-6%
	Udział PNR/WDL	0,55%	0,33%	60%	-0,22%

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDI, GUS

Obowiązujące dokumenty strategiczne (strategie rozwoju i studia uwarunkowań) gmin tworzących partnerstwo noworudzko-radkowskie w omawianym zakresie wskazywały następujące problemy.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda:
 1. Wzrosła liczba mieszkań średniej wielkości – ich powierzchnia użytkowa i liczba izb. Zmniejszyło się równocześnie zagęszczenie mieszkań (mniejsza liczba osób na mieszkanie i izbę oraz większa powierzchnia użytkowa przypadająca na osobę). Nadal jednak wskaźniki zagęszczenia mieszkań są nieco gorsze niż średnio w powiecie i województwie.
 2. Większość nowych mieszkań realizowana była przez inwestorów prywatnych (domy jednorodzinne). Ustało budownictwo komunalne, spółdzielcze i zakładowe, które w przeszłości dominowało. Taka tendencja utrzyma się także w okresie perspektywicznym, tj. przyrost zasobów mieszkaniowych będzie realizowany w zdecydowanej większości przez właścicieli indywidualnych.

- Strategia rozwoju Gminy Miejskiej Nowa Ruda na lata 2014 – 2020:
 - I. Słabą stroną Miasta jest stan techniczny budynków i mieszkań komunalnych.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Ruda.
 - I. W gminie Nowa Ruda występuje zły stan budynków i mieszkań komunalnych
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Radków:

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Radków są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa dolnośląskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- a. Nadal wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie,
- b. Ograniczone fundusze na remonty bieżące,
- c. Niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności,
- d. Wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie,
- e. Mała powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę,
- f. Wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Wnioski diagnozy dla PNR:

I. Problemem i słabą stroną PNR jest generalnie to, że:

- a. Stan techniczny budynków wspólnot mieszkaniowych i mieszkań komunalnych w większości wymaga remontów i modernizacji.
- b. Spada udział oddawanych mieszkań na obszarze PNR do mieszkań oddawanych w powiecie kłodzkim i województwie dolnośląskim i ten spadek jest bardzo wyraźny.
- c. Istniejący stan i standard mieszkań nie zachęca do pozyskiwania nowych mieszkańców w tym młodzieży.

1.9 Aktywność społeczna i wykluczenie.

Problemem dla gmin jest mała aktywność części społeczeństwa oraz apatia i bezradność. Wskazuje się na dużą ilość klientów pomocy społecznej, w stosunku do możliwości gminy (Strategia rozwoju Gminy Miejskiej Nowa Ruda na lata 2014-2020), ubogie społeczeństwo (Strategia rozwoju Gminy Nowa Ruda do 2015), ubóstwo spowodowane bezrobociem (Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Radków na lata 2004 – 2015).

Analizując dane dotyczące ilości organizacji pozarządowych w latach 2007-2012 widoczny jest ich wzrost. Dynamika tego wskaźnika jest jednak niższa niż w Powiecie i Województwie.

		2007	2012	2012=100 (%)	Zmiana
Ilość fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (sektor prywatny)	Nowa Ruda (m)	38	39	103%	1
	Nowa Ruda (w)	20	29	145%	9
	Radków	17	25	147%	8
	Razem PNR	75	93	124%	18
	Powiat Kłodzki	390	492	126%	102
	Województwo Dolnośląskie	6 990	9 356	134%	2366
	Udział PNR/PK	19%	19%	98%	0%
	Udział PNR/WDL	1,07%	0,99%	93%	-0,08%

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDI. GUS

Drugim analizowanym wskaźnikiem jest ilość organizacji na 10 tys. mieszkańców. Podobnie, jak w przypadku wcześniej rozpatrywanego wskaźnika widać wyraźnie jego wzrost. Dynamika dla całego obszaru PNR w latach 2007 – 2012 wyniosła 133%. W tym samym okresie dla powiatu wynosiła ona 125%, a dla województwa 133%. Analizując jednak wartości bezwzględne należy zwrócić uwagę, że są one znacznie niższe w obszarze PNR, niż w Powiecie i Województwie.

		2007	2012	2012=100 (%)	Zmiana
Ilość fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	Nowa Ruda (m)	16	17	106%	1
	Nowa Ruda (w)	17	24	141%	7
	Radków	18	27	150%	9
	Średnia PNR	17	23	133%	6
	Powiat Kłodzki	24	30	125%	6
	Województwo Dolnośląskie	24	32	133%	8

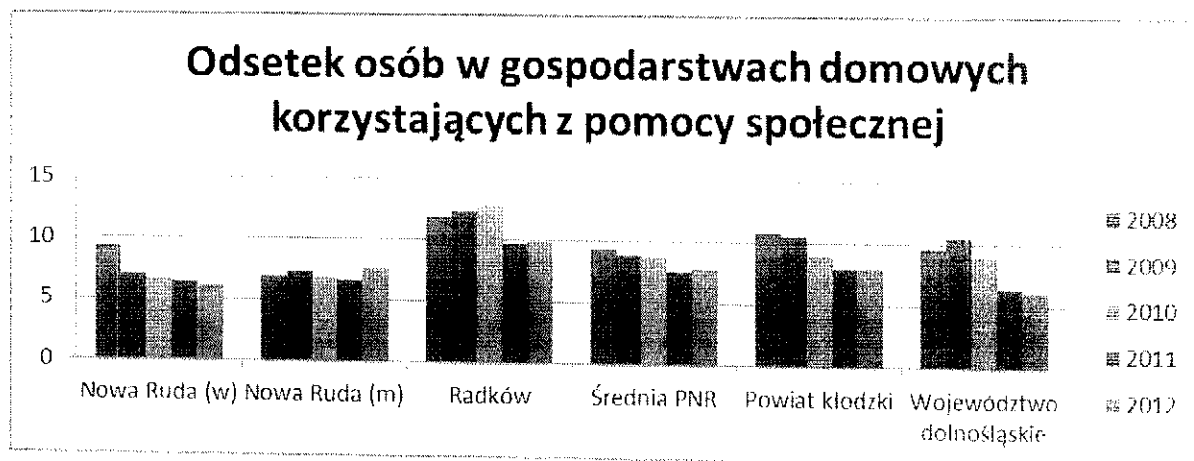
Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnikiem, odnoszącym się w dużym stopniu do kwestii jakości życia ludności, jest odsetek liczby mieszkańców, korzystających z pomocy społecznej. Można go interpretować w dwojaki sposób. Z jednej strony, rosnący udział osób, którym udziela się pomocy społecznej, może obrazować skalę wykluczenia społecznego – sytuacja mieszkańców jest niekorzystna, przez co potrzebują oni większej pomocy ze strony administracji publicznej. Z drugiej strony, rosnący wskaźnik może odpowiadać większym możliwościom rozwiązywania problemów społecznych i zaspokajania potrzeb mieszkańców. Trudno jest jednoznacznie zinterpretować przedmiotowe statystyki, jednakże na potrzeby analizy przyjęto, że zmniejszający się odsetek osób objętych usługami pomocy społecznej świadczy o mniejszym zapotrzebowaniu na nie.

Odsetek osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy publicznej 2008-2012

(%)	2008	2009	2010	2011	2012
Nowa Ruda (w)	9,3	7,0	6,7	6,4	6,1
Nowa Ruda (m)	6,9	7,3	6,9	6,6	7,6
Radków	11,9	12,4	12,9	9,8	9,9
Średnia PNR	9,4	8,9	8,8	7,6	7,9
Powiat kłodzki	10,9	10,6	9,0	8,0	8,0
Województwo dolnośląskie	9,7	10,6	9,0	6,4	6,1

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na podstawie analizy danych obserwuje się zmniejszające się w latach 2008-2012 zapotrzebowanie na usługi pomocy społecznej na obszarze gmin wiejskich. Wskaźnik jest zbliżony do wartości dla Powiatu i wyższy niż średnia w Województwie.

Wnioski diagnozy dla PNR:

1. Trend wskazuje, że aktywność mimo jej wzrostu, jest nadal wyraźnie niższa niż aktywność w województwie, co powoduje zwiększanie się dystansu.
2. Mimo zmniejszania się wskaźnika odsetka osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej, problem wykluczenia społecznego (bardzo często wynikającego z ubóstwa) jest jednym z ważniejszych problemów PNR.
3. Zagadnienie aktywności społecznej należy uznać za problem do dalszej analizy, szczególnie w odniesieniu do potrzeb rynku pracy.

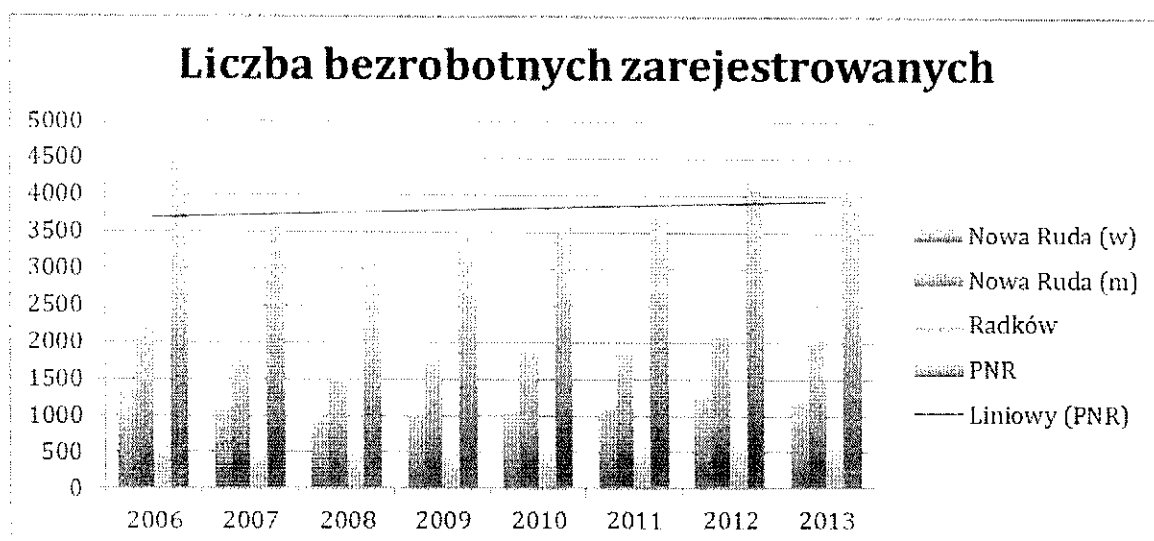
1.10 Bezrobocie.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2013 roku na obszarze PNR zarejestrowanych bezrobotnych było 4159 (52,6% to kobiety), w tym 2026 osób w gminie miejskiej Nowa Ruda, 1183 w gminie wiejskiej Nowa Ruda i 950 w Gminie Radków.

Bezrobocie na obszarze gmin PNR w latach 2006-2008 wskazywało na tendencję malejącą. Począwszy od roku 2009 liczba osób pozostających bez zatrudnienia zaczęła się zwiększać, osiągając w 2012 roku wartość 93,4% ilości bezrobotnych z roku 2006. W 2013 roku zanotowano spadek o 63 osoby.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych (2006-2013)				
	Nowa Ruda (w)	Nowa Ruda (m)	Radków	Razem
2006	1354	2224	940	4518
w tym kobiet	779	1368	511	2658
2007	1100	1768	699	3567
w tym kobiet	645	1086	372	2103
2008	928	1496	678	3102
w tym kobiet	514	877	384	1775
2009	1010	1793	755	3558
w tym kobiet	525	984	382	1891
2010	1052	1864	773	3689
w tym kobiet	566	1050	392	2008
2011	1089	1844	795	3728
w tym kobiet	606	1039	410	2008
2012	1251	2069	902	4222
w tym kobiet	693	1125	427	2245
2013	1183	2026	950	4159
w tym kobiet	589	1135	464	2188

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (%)						
	Nowa Ruda (w)	Nowa Ruda (m)	Radków	Srednia	Powiat Kłodzki	Dolny Śląsk
2006	17,2	14,3	15,6	15,7	15,6	9,2
2007	14,1	11,5	11,5	12,4	11,9	6,7
2008	11,8	9,8	11,1	10,9	11,7	5,7
2009	12,9	11,9	12,3	12,4	12,7	7,7
2010	13,1	12,1	12,3	12,5	12,5	8,0
2011	13,7	12,2	12,7	12,9	12,6	7,5
2012	15,7	13,9	14,5	14,7	14,0	8,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GIS

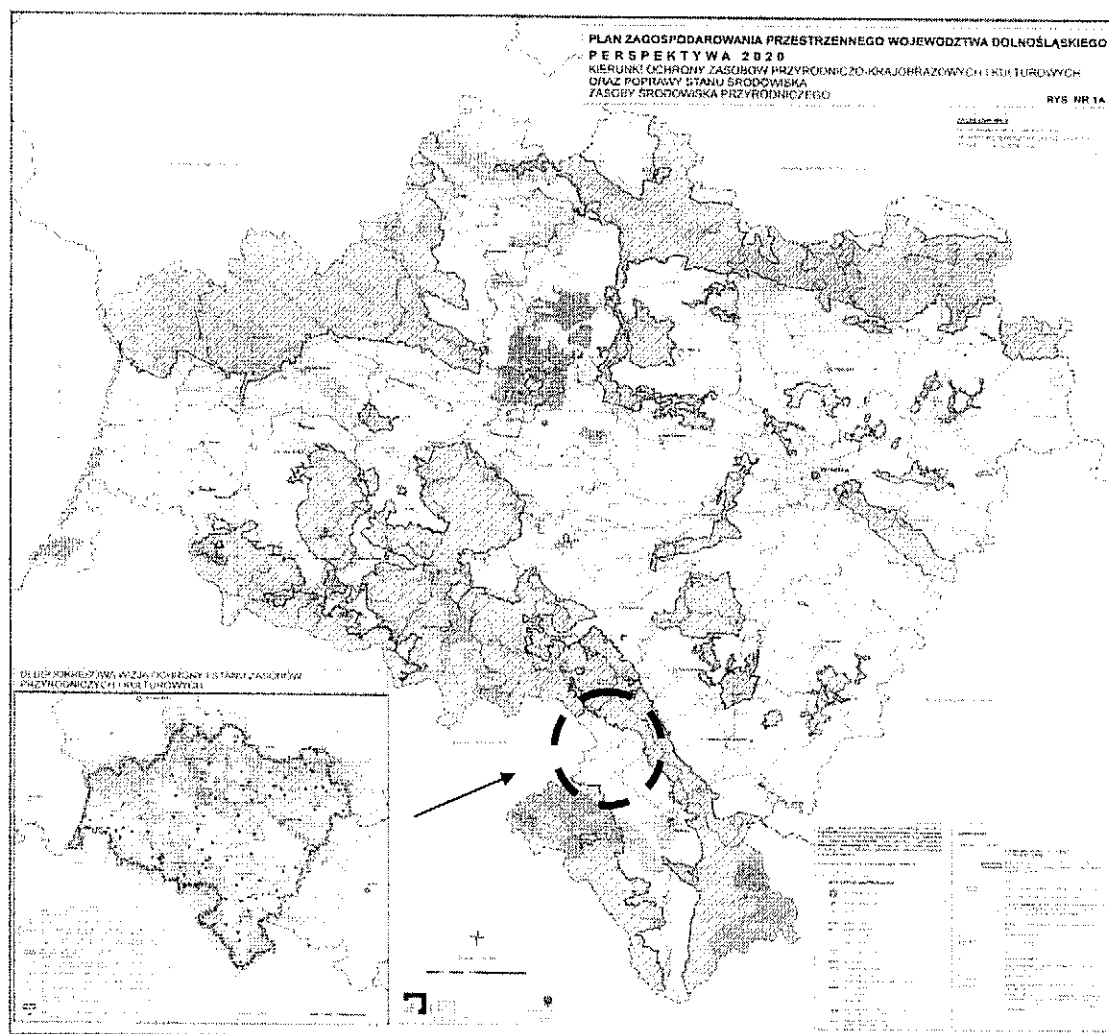
Dla porównania największy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie osób w wieku produkcyjnym występuje w gminie wiejskiej Nowa Ruda, a najmniejszy w gminie miejskiej Nowa Ruda. Średnia dla obszaru PNR (14,7%) w 2012 jest nieco wyższa niż w Powiecie Kłodzkim (14%) i zdecydowanie wyższa niż w Województwie Dolnośląskim (8,3%).

Wnioski diagnozy dla PNR:

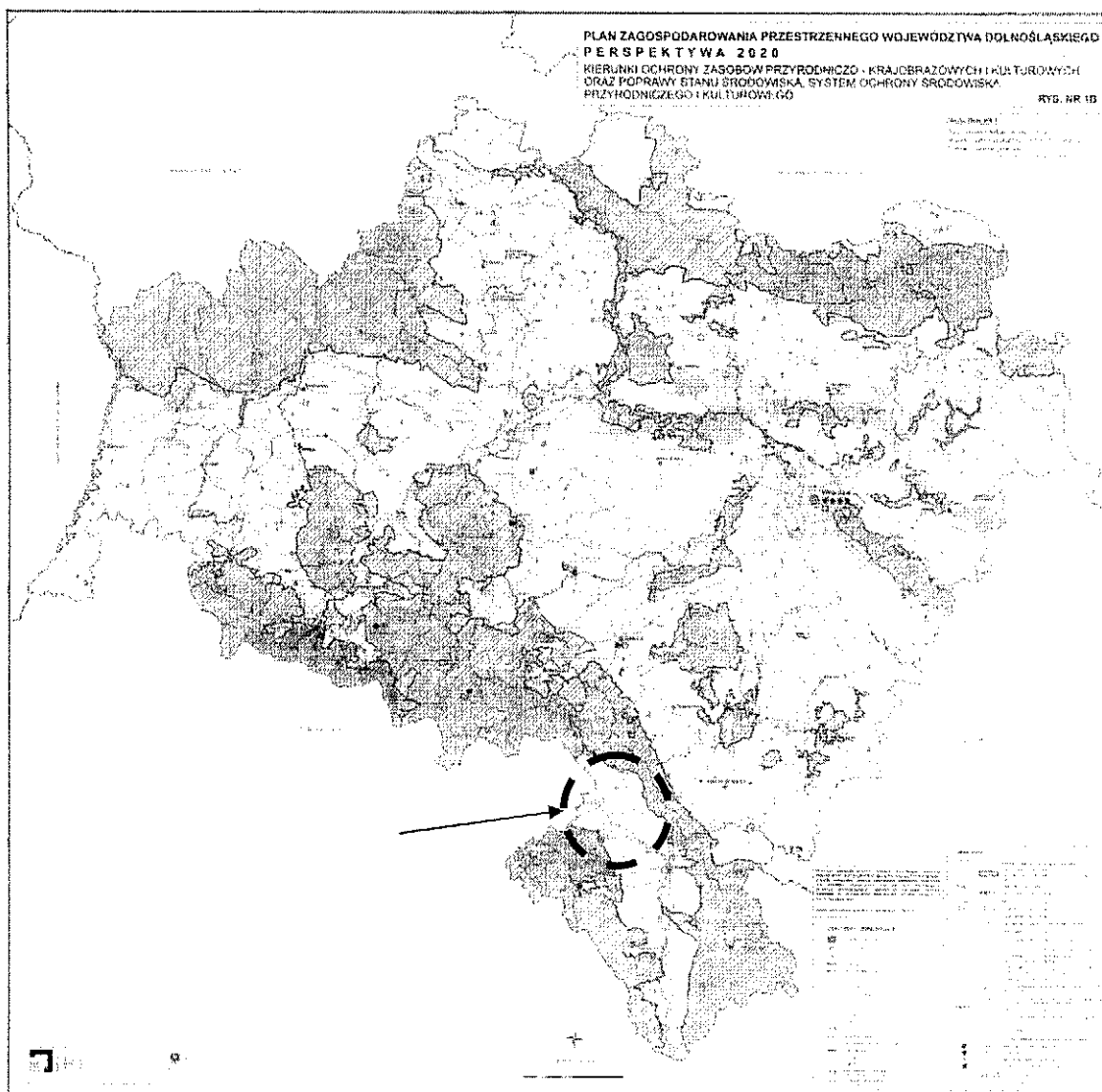
1. W perspektywie czasu 2006-2012 bezrobocie utrzymuje się na stałym poziomie, co wymaga dyskusji o skuteczności programów skierowanych do środowiska dotkniętego skutkami braku pracy. Jeżeli się uwzględni skutki migracji można przyjąć że ma ono tendencje rosnącą.
2. Partnerstwo nie dysponuje spójnym programem przeciwdziałania temu zjawisku, które jest jednym z powodów postępującego ubóstwa.

1.11 Środowisko.

Obszar PNR w gminach wiejskich to w większości tereny ukształtowanego regionalnego systemu ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazowego o zróżnicowanych reżimach ochronnych i polityce przestrzennej. Cechą charakterystyczną obszaru jest występowanie terenów górniczych, szczególnie surowców skalnych i zbiorników wód podziemnych o istotnym znaczeniu dla zaopatrzenia ludności w wodę. Wynika to głównie ze zróżnicowania rzeźby terenu, m.in. z tego powodu jest zakwalifikowany do obszarów o zagrożeniu powodziowym. Obszar PNR znajduje się w typie klimatu podgórskiego Podgórze Sudeckiego, łagodnego i stabilnego.

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego- Perspektywa 2020 (Wrocław 27 marca 2014 r.)

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego- Perspektywa 2020 (Wrocław 27 marca 2014 r.)

Pod względem geologiczno-tektonicznym analizowany obszar należy do brzeżnej części depresji śródsudeckiej, graniczącej od północnego wschodu z układem gnejsów Gór Sowich, od wschodu ze strukturą bardzką, a od południa z metamorfikiem kłodzkim.

Wśród bogactw naturalnych gmin PRN znajdujemy:

1. łupki ilaste i ogniotrwałe,
2. zlepieńce,
3. piaskowce zabarwione na czerwono związkami żelaza,
4. piaskowce permskie,
5. staropaleozoiczne diabazy i gabra,
6. melafir,
7. gabro,
8. węgiel kamienny – antracyt.

Analizując zapisy dokumentacji strategicznej gmin wchodzących w skład PNR należy zwrócić uwagę na następujące cechy środowiska.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda wskazuje na następujące cechy:
 1. Budowa geologiczna stanowi ważny walor gospodarczy obszaru miasta. w podłożu występują bogate złoża kopalin, w tym także rzadkich w regionie dolnośląskim (gabra, diabazy, piaskowce, argility). Część złóż to zasoby wyłącznie pozabilansowe (węgiel kamienny).
 2. Na obszarze miasta stwierdzono występowanie wód mineralnych. w Zdrojowisku występują rzadko spotykane wody typu siarczanowo-sodowo-wapniowego, zawierające CO₂ (szczawy glauberskie), a w okolicach Słupca - podobne wody, nie zawierające CO₂. Wody te stwarzają możliwości rozwoju funkcji uzdrowiskowych w Nowej Rudzie.
 3. Stosunki hydrogeologiczne zostały na znacznej części terenu miasta zaburzone, wskutek eksploatacji kopalin (głównie węgla kamiennego); pozostały po niej wyrobiska podziemne oraz strefy naruszone eksploatacją i jej skutki (lokalny wzrost spękania górotworu). Zmianie uległy, zatem warunki krążenia wód podziemnych oraz ich retencjonowania.
 4. Miasto położone jest w terenie silnie urzeźbionym, posiadającym lokalnie znaczne deniwelacje. Przestrzeń nadająca się pod zabudowę jest wskutek tego ograniczona. Występują też zagrożenia erozyjne i osuwiskami, na stromych zboczach lub na składowiskach mas ziemnych i skalnych oraz wyrobiskach poeksploatacyjnych. Zagrożenia osuwiskami nie zostały jednak na obszarze miasta Nowa Ruda zidentyfikowane i określone.
 5. Oprócz naturalnie uwarunkowanej rzeźby terenu, także zwałowiska odpadów kopalnianych stanowią istotny element krajobrazu części miasta.
 6. Pomimo znacznego przekształcenia środowiska przyrodniczego przez człowieka, obszar miasta nadal posiada znaczne walory przyrodnicze i krajobrazowe, które mogą być wykorzystane w rozwoju turystycznych funkcji miasta.
 7. Na top klimat miasta zasadniczy wpływ wywiera rzeźba terenu. Przejawia się to m.in. w okresowym występowaniu inwersji termicznych w obniżeniach dolinnych, uzależnieniu kierunków wiatru od przebiegu osi dolin oraz wpływie ekspozycji zboczy na lokalne warunki usłonecznienia.
 8. Cieki przepływające przez obszar miasta są dość liczne i mają charakter potoków górskich. Większość z nich ma swoje źródła poza obszarem miasta.
 9. Reżim hydrologiczny cieków można ocenić, jako niekorzystny z punktu widzenia potrzeb gospodarki wodno-ściekowej (duża zmienność krótkookresowa przepływów).
 10. Zagrożenie powodziowe terenu miasta jest nieznaczne. Jedynie ekstremalnie wysokie wezbrania, cechujące się niskim prawdopodobieństwem wystąpienia, mogą powodować szkody materialne na bardzo ograniczonych powierzchniach (górski charakter powodzi).
 11. Zasoby wodne terenu miasta należy ocenić, jako obniżone wskutek niskiej dyspozycyjności zasobów wód powierzchniowych, ich zanieczyszczenia oraz niskiej retencyjności podłoża. Zasoby użytkowych wód podziemnych powinny w przyszłości ulec zwiększeniu po ustabilizowaniu się zwierciadła wody w zalewanych wyrobiskach kopalnianych.

12. Wody powierzchniowe terenu miasta znajdują się pod wpływem licznych, rozproszonych zrzutów ścieków bytowo-gospodarczych z terenu miasta oraz z części przyległych terenów wiejskich. Stan czystości tych wód nie jest monitorowany.
 13. W południowo-wschodniej części miasta występują zwarte powierzchnie gleb o większej przydatności na cele rolnicze. w pozostałej, przeważającej części przestrzeni rolniczej miasta występują one na dość licznych, ale niewielkich powierzchniach. Ogólne walory produkcyjne przestrzeni rolniczej miasta są niskie.
 14. Na obszarze miasta stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych stężeń SO_2 oraz średniodobowej emisji pyłu drobnego (Rynek); dotyczy to w szczególności półroczu chłodnego (sezonu grzewczego). Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest, zatem gospodarka ciepła, a w szczególności przestarzałe jej systemy (gospodarka niskoemisyjna).
 15. Na terenie miasta zgromadzona została znaczna ilość odpadów kopalnianych. Część zwałowisk została zrehabilitowana, część podlega rekultywacji aktualnie, a część zawartych w nich odpadów jest utylizowana.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Ruda z 2000 roku oraz według danych własnych Gminy, będących podstawą do opracowywanego nowego studium wskazuje na następujące cechy:
 1. Krajobraz gminy tworzy w istotnej części eksploatacji surowców zwałowiska pokopalnianego oraz wyrobiska kamieniołomów. Pierwsze z w/w czynników znajduje się głównie na terenie Nowej Rudy i Słupca, natomiast drugi znajduje się również na terenie Słupca i północnej części gminy. Niektóre z hałd są hałdami niedawno powstałymi i wpływają negatywnie na walory krajobrazowe.
 2. Pod względem bonitacyjnym gleby znajdujące się na terenie gminy należą głównie do gleb średnich z przewagą klasy V.
 3. Głównymi elementami bilansu wodnego są opady, parowanie i retencja tj. zdolność zatrzymania i magazynowania wody w podłożu. Średnia suma rocznego odpływu waha się tu od 200 do 400 mm. Pozostałymi elementami wpływającymi na stany wód są: temperatura powietrza, wody i gruntu oraz zachmurzenie i wiatr. Szczególny wpływ na szybkość odpływu wód wywiera obecność lasów. Duże znaczenie dla redukcji i przebiegu wiosennych powodzi ma również proces topnienia śniegu w lasach, gdyż proces ten odbywa się tu wolniej.
 4. Stwierdzenie występowania wód mineralnych na terenie Zdrojowiska nastąpiło w wyniku wykonania dwóch odwiertów mających na celu zbadanie warunków hydrologicznych dla nieeksploatowanego pola „Wacław”. Natomiast odwiert znajdujący się na zachód od Słupca (GN-9 „Słupiec 6”), wykonany był również pierwotnie w celu dokumentacji złoża węgla. Odwiert ten sięga na głębokość 928m. z odwiertu wydobywa się samoczynnie woda ze szczelinowego zwierciadła artezyjskiego. Wody te są typu siarczanowo – sodowego oraz siarczanowo – sodowo – wapniowego (wody glauberskie). Na obszarze Zdrojowiska stwierdzono również występowanie, CO_2 , a w ich składzie chemicznym wyraźnie przeważają jony siarczanowe nad wodorowęglanami.
 5. Główne kompleksy leśne oraz część ich otoczenia chronione są w formie rozbudowanego, gminnego systemu terenów chronionych. Największym kompleksem chronionym na terenie Gminy jest Park Krajobrazowy Gór Sowich oraz Obszar chronionego krajobrazu Gór Sowich, a także strefę chronionego krajobrazu i obszar dolesiań ekologicznych oraz obszar Natura 2000.

6. Stan środowiska przyrodniczego gminy należy uznać za głęboko niezadowolający w odniesieniu do stanu czystości wód oraz powietrza. Dobre warunki klimatyczne gminy obniżają w części jej terenów zanieczyszczenia powietrza o charakterze lokalnym. Zagrożenia jakości powietrza stwarzane są przez źródła punktowe, liniowe i obszarowe. Główne emitory zanieczyszczeń powietrza pochodzą z terenów miasta Nowa Ruda. Są to zanieczyszczenia związane z przemysłem eksploatacyjnym oraz pochodzące z lokalnych kotłowni. Emitowane są również zanieczyszczenia z kotłowni lokalnych na terenie Gminy Wiejskiej Nowa Ruda. Od roku 1996 obserwuje się w Nowej Rudzie tendencje spadkowe wartości średniego opadu pyłu zawieszzonego, spowodowaną systematycznymi zmianami sposobu ogrzewania i przechodzenia z ogrzewania węglowego na olejowe lub gazowe oraz likwidacji kopalni węgla. Wody gruntowe, potoki i rzeki są zanieczyszczone zrzutami ścieków komunalnych ze względu na bardzo niski poziom skanalizowania Gminy Wiejskiej Nowa Ruda”

• Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Radków wskazuje na następujące cechy:

1. W ramach gruntów rolnych przeważają gleby III, IV i V klasy bonitacyjnej.
2. Charakterystyka klimatu:
 - a. średnia roczna temperatura: 7°C,
 - b. maksimum termiczne lipiec-wrzesień: ~ 19°C,
 - c. minimum termiczne styczeń-luty: ~ -7°C,
 - d. długość trwania zimy: 15-18 tygodni,
 - e. okres wegetacyjny trwa około 185 dni,
 - f. długość zalegania pokrywy śnieżnej: około 50 dni,
 - g. średnia roczna suma opadów atmosferycznych: 500-600 mm,
 - h. dominujące kierunki wiatrów: południowe i południowo-zachodnie,
 - i. średnia prędkość wiatru: 3-3,5 m/s (stwarza warunki do powstania zjawisk fenowych).
3. Część terenu opracowania znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 341 - Niecka wewnątrz sudecka Kudowa Zdrój – Bystrzyca Kłodzka. Morfologia terenu oraz rodzaj skał, z jakiego zbudowane jest podłoże wpływa na wysoką przepuszczalność terenu oraz nie sprzyja gromadzeniu się wód opadowych. Wody podziemne zalegają średnio na głębokości 50 – 150m n.p.m. i nie stanowią dobrych zasobów dyspozycyjnych.
4. Na obszarze gminy nie stwierdzono żadnych gatunków uwzględnionych w „Liście roślin ginących i zagrożonych” lub „Polskiej Czerwonej Księdze Roślin”. Na terenie gminy Radków (poza Parkiem Narodowym Gór Stołowych) można zidentyfikować jedynie dwa typy siedlisk zaliczane do chronionych. Są to: kwaśne buczyny górskie *Luzulo nemorosae-Fagetum* oraz olsy i łożowiska *Alnetea glutinosae*. Na terenie Gminy Radków występują różne formy prawnej ochrony, m.in: Park Narodowy Gór Stołowych wraz z otuliną oraz trzema rezerwatami przyrody: „Szczeliniec Wielki”, „Wielkie Torfowisko Batorowskie”, „Błędne skały”; Obszar Specjalnej Ochrony ptaków Natura 2000 „Góry Stołowe”; Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Góry Stołowe”.

Wnioski diagnozy dla PNR.

1. Obszar PNR jest bogaty w złoża kopalin z zauważalnymi zmianami środowiska naturalnego w skutek eksploatacji.
2. Znaczne walory przyrodnicze i krajobrazowe, mogą być wykorzystane w rozwoju turystycznych funkcji PNR.
3. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest gospodarka cieplna, a w szczególności używanie przestarzałych systemów grzewczych.
4. Wody powierzchniowe Gmin znajdują się pod wpływem licznych, rozproszonych zrzutów ścieków bytowo-gospodarczych.
5. Stan czystości tych wód nie jest monitorowany. Wody te stanowią bezpośrednie zagrożenie powodziowe.

1.12 Infrastruktura.

Obszar PNR jest zaliczony do obszarów problemowych o znaczeniu peryferyjnym i wykluczeniu komunikacyjnym, jakim są Sudety.

- **Drogowa sieć komunikacyjna**

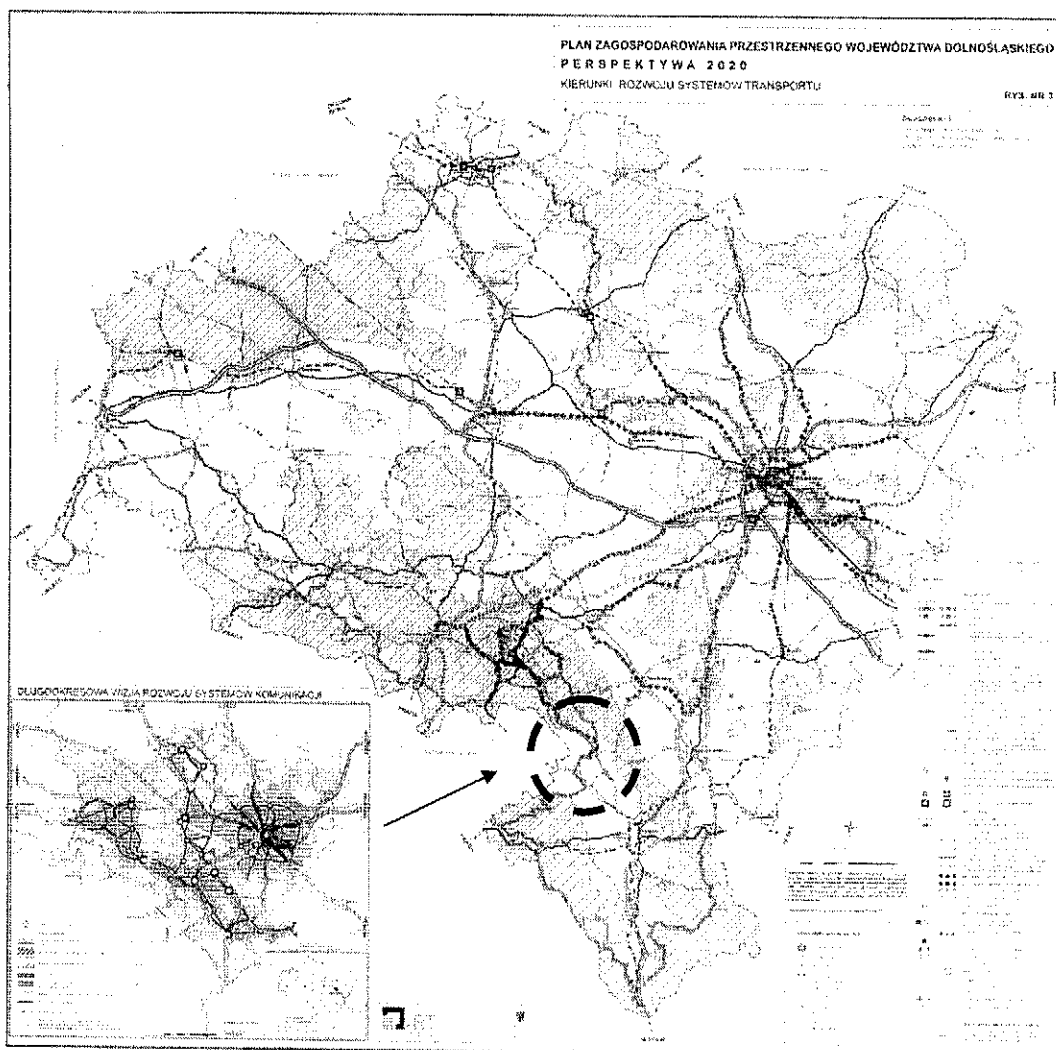
Drogowy układ komunikacyjny PNR znajduje się w bezpośrednim oddziaływaniu paneuropejskich korytarzy transportowych obejmujących kierunki: Wrocław-Praga i Wrocław –Brno. Odległość do autostrad: A4 Wrocław) – ok. 90 km, Hradec Kralove – ok.70 km.

Dla partnerstwa strategiczne znaczenia mają drogi krajowe nr:

- 381 Kłodzko-Wałbrzych;
- 386 Kłodzko-Tłumaczów (przejście graniczne PL/CZ);
- 385 łącząca drogę 381 z 386, a przebiegająca przez Nową Rudę;
- 384 kierunek na Wrocław przez Lagiewniki.

Dla rozwoju turystyki istotne znaczenie posiada droga nr 387 relacji Tłumaczów – Ścinawka Średnia – Radków – Kudowa Zdrój. Droga łączy drogę wojewódzką 385 z drogami wojewódzkimi nr 386 i 388 oraz krajową nr 8 w Kudowie Zdroju.

Na terenie obszaru PNR znajdują się również 20 dróg powiatowych. Ponadto na terenie Miasta Nowa Ruda znajduje się 117 ulic, których łączna długość wynosi 65,2 km.

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego- Perspektywa 2020 (Wrocław 27 marca 2014 r.)

Analizując obowiązującą dokumentację strategiczną gmin obszaru PNR należy wskazać na następujące formułowane tam wnioski.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda:
 1. Najważniejszym elementem układu drogowego (ulicznego) jest droga wojewódzka nr 381 relacji: Wałbrzych – Nowa Ruda – Kłodzko, której przebieg zbliżony jest do południkowego. Oprócz funkcji tranzytowej droga ta pełni istotną funkcję w powiązaniach wewnętrznych miejskich, łącząc jej część północną, środkową i południową (nakładanie się ruchu zewnętrznego na wewnętrzny).
 2. Obsługę relacji wschód-zachód zapewniają przede wszystkim następujące drogi (posiadają nawierzchnie twardą ulcpszoną): wojewódzka nr 385 relacji: granica państwa – Tłumaczów – Nowa Ruda – Wolibórz – Ząbkowice Śląskie – Ziębice – Grodków – Jaczowice; powiatowa nr 3312 D relacji: Wolibórz – Dzikowiec – Nowa Ruda (słupiec) – droga nr 386, a także drogi wychodzące z Nowej Rudy: powiatowa 3356D, 3319D, 3321D.

3. Oceniając układ drogowy do jego najważniejszych bolączek należy zaliczyć: niedokończona inwestycja obwodnicy Nowej Rudy i Drogosławia (III etap) oraz brak obwodnicy Słupca na trasie drogi wojewódzkiej nr 381; brak obwodnicy historycznego Centrum Nowej Rudy na trasie drogi wojewódzkiej nr 385; zbyt słabe parametry dróg prowadzących do obiektów sakralnych i turystycznych na Wzgórzu Wszystkich Świętych i na Górze Świętej Anny, uniemożliwiając dojazd m.in. autobusami turystycznymi; brak na terenie miasta alternatywnego w stosunku do drogi nr 381 połączenia drogowego pomiędzy Centrum Nowej Rudy a Słupcem; brak chodników wzdłuż niektórych ulic obciążonych dużym ruchem samochodowym, w tym wzdłuż drogi nr 381 na odcinku pomiędzy Centrum Nowej Rudy a Słupcem; brak chodników wzdłuż niektórych ulic obciążonych dużym ruchem samochodowym, w tym wzdłuż drogi nr 381 na odcinku pomiędzy Centrum Nowej Rudy a Słupcem; duża uciążliwość transportu urobku z kopalni „Słupiec-Dębówka”(głównie po drodze powiatowej nr 3312D); występowanie licznych wąskich i/lub nieutwardzonych ulic obsługujących zabudowę.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Ruda:

1. Stan dróg na terenie gminy ocenić można, jako niezadawalający, wymagający bieżących remontów i prac modernizacyjnych. Znaczne problemy stwarza rosnące natężenie ruchu w obszarze gminy o kierunku północ-południe na trasie Wałbrzych – Kłodzko. Powodem złego stanu technicznego dróg jest transport tranzytowy samochodów ciężarowych, dla których nie są odpowiednio przystosowane drogi na terenie gminy.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Radków:

1. Fakt istnienia różnorodnej i dogodnej sieci komunikacyjnej stanowi solidną podstawę rozwoju przestrzennego obszaru zwłaszcza w perspektywie rozbudowy i modernizacji infrastruktury komunikacyjnej uzupełniającej istniejący system dróg wojewódzkich i powiatowych.
2. Generalnie stan dróg na terenie Miasta i Gminy Radków jest zadawalający zarówno pod względem, jakości nawierzchni (drogi wojewódzkie) jak i możliwości obsługi przez nie poszczególnych obszarów zabudowy. Sieć wymaga jednak bieżących napraw i modernizacji. Należy dążyć do zwiększenia wytrzymałości i poprawy ich stanu technicznego. Brak kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających przy drogach powiatowych i gminnych uniemożliwia odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusu drogi.
3. Do najważniejszych zadań modernizacyjnych układu komunikacyjnego należą: modernizacja dróg wojewódzkich nr 385, 386, 388 do pełnych parametrów klasy „G” ½, modernizacja drogi wojewódzkiej 387 do pełnych parametrów klasy „Z” ½, dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg do ruchu pojazdów rolniczych i transportu ciężkiego.

Wnioski diagnozy dla PNR

Podsumowując przedstawione informacje należy zwrócić uwagę na następujące problemy:

1. Istnieje pilna konieczność modernizacji części dróg wojewódzkich w celu podniesienia ich klasy odpowiednio do „G” lub „Z”.
2. Istnieje potrzeba kontynuacji projektu budowy tranzytu drogi 381 szczególnie dla terenów zabudowanych m.in. Nowej Rudy oraz Słupca.
3. Istnieje potrzeba poprawy bezpieczeństwa istniejącej sieci dróg oraz umożliwienie dojazdu autobusami turystycznymi do niektórych obiektów turystycznych i sakralnych.
4. Dla podtrzymania atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej partnerstwa istnieje konieczność wykonywania bieżących remontów oraz modernizacji części dróg, głównie w celu podniesienia ich wytrzymałości dla ruchu pojazdami rolniczymi i ciężkim transportem samochodowym.

1.13 Pozostała infrastruktura komunikacyjna.

Logistyka obszaru PNR powoduje, że do najbliższego lotniska międzynarodowego we Wrocławiu odległość wynosi ok. 90 km. Społeczność PNR korzysta również z oferty Pragi (CZ) – ok. 200 km.

Transport kolejowy opiera się na linii kolejowej nr 286 Wałbrzych – Kłodzko. Należy zaznaczyć, że linia kolejowa nr 286 jest częścią najkrótszego połączenia kolejowego Berlin-Wiedeń. Jej atrakcją są tunele, mosty i widoki krajobrazowe.

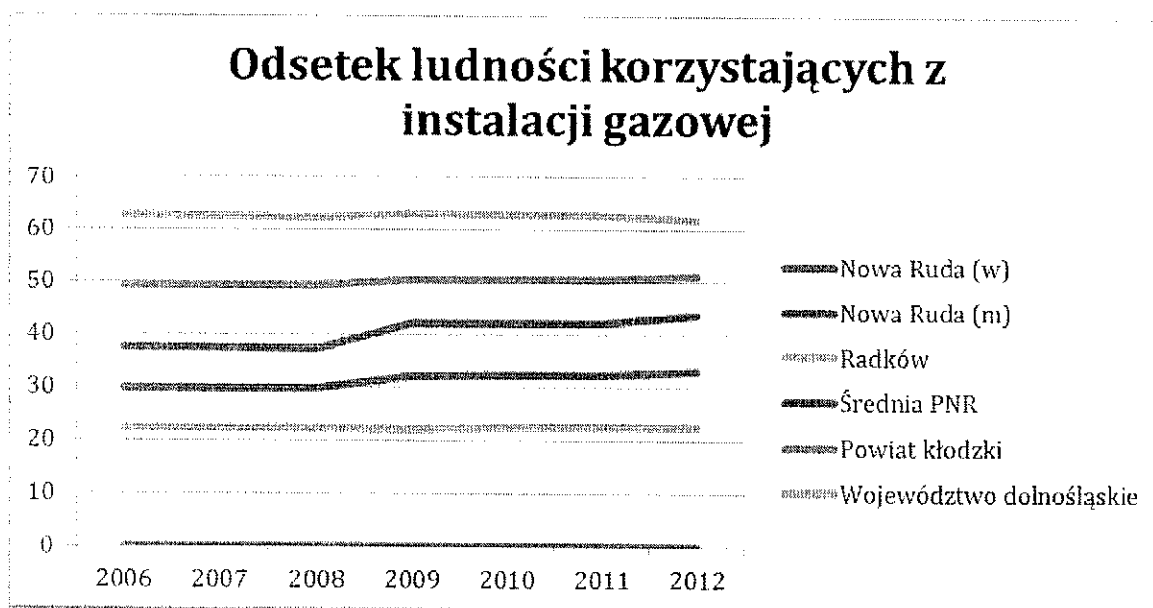
- Linia ta na odcinku Kłodzko-Ścinawka Górna z łącznikiem do Nowej Rudy - Słupca jest eksploatowana na cele wywozu surowców skalnych.
- Na odcinku Wałbrzych- Nowa Ruda planowana jest funkcja turystyczna w ramach projektu Wałbrzyska Kolej Aglomeracyjna.

Wnioski diagnozy dla PNR:

1. Walorem ruchu turystycznego jest linia kolejowa nr 286 planowana do eksploatacji w ramach projektu Wałbrzyska Kolej Aglomeracyjna. Projekt ten nie obejmuje Gminy Radków.
2. Perspektywicznym kierunkiem Rozwoju w powiązaniu z linią kolejową nr 286 jest transgraniczne połączenie Ścinawka-Otovice(CZ). Odcinek ten wymaga odbudowy.
3. Obszar PNR ma ograniczone możliwości korzystania z komunikacji lotniczej. Dla ruchu turystycznego korzysta z oferty czeskich lotnisk.

Odsetek ludności korzystających z instalacji gazowej							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nowa Ruda (w)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nowa Ruda (m)	37,4	37,4	37,3	42,0	42,0	42,1	43,7
Radków	22,3	22,2	22,4	22,1	22,5	22,6	22,5
Średnia PNR	29,8	29,8	29,8	32,0	32,2	32,3	33,1
Powiat kłodzki	49,4	49,3	49,3	50,5	50,5	50,4	51,1
Województwo dolnośląskie	62,8	62,5	62,4	63,1	62,8	62,7	61,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDI, GUS

Coraz ważniejszym elementem infrastruktury danego obszaru jest **telekomunikacja i dostępność do Internetu**. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego przez obszar PNR przewidziano przebieg Dolnośląskiej Sieci Szkieletowej, której celem jest powszechne udostępnienie Internetu szerokopasmowego. Na obszarze PRN nie przewidziano budowy węzłów szkieletowych. Najbliższy węzeł będzie budowany w Kłodzku. Przebieg sieci szkieletowej w ciągu linii kolejowej 286 powoduje, że nie wszystkie miejscowości wiejskie będą mogły w najbliższej perspektywie skorzystać z tej oferty.

W zakresie stacjonarnej sieci telefonicznej obszar Miasta Nowa Ruda obsługiwany jest m.in. przez Orange Polska (sukcesora Telekomunikacji Polskie S.A.). Natomiast w zakresie sieci telefonii komórkowej działają wszyscy obecni w Polsce operatorzy. Dostęp do Internetu szerokopasmowego mierzony, jako średnia liczba zgłoszeń o braku dostępu do Internetu na 10 tys. gospodarstw domowych jest w Nowej Rudzie niski. Niestety nie przekłada się to na powszechny dostęp do Internetu.

Na obszarze Miasta i Gminy Radków występuje kablowa linia światłowodowa w relacji Ścinawka Średnia -Tłumaczów-Nowa Ruda wybudowana w 1997 roku. Poza tym obszar pokryty jest siecią napowietrznych linii telefonicznych. Na terenie Gminy Nowa Ruda ponad 50% obszaru jest poza zasięgiem sieci komórkowej. Jest to równoznaczne z ograniczonym dostępem do internetu.

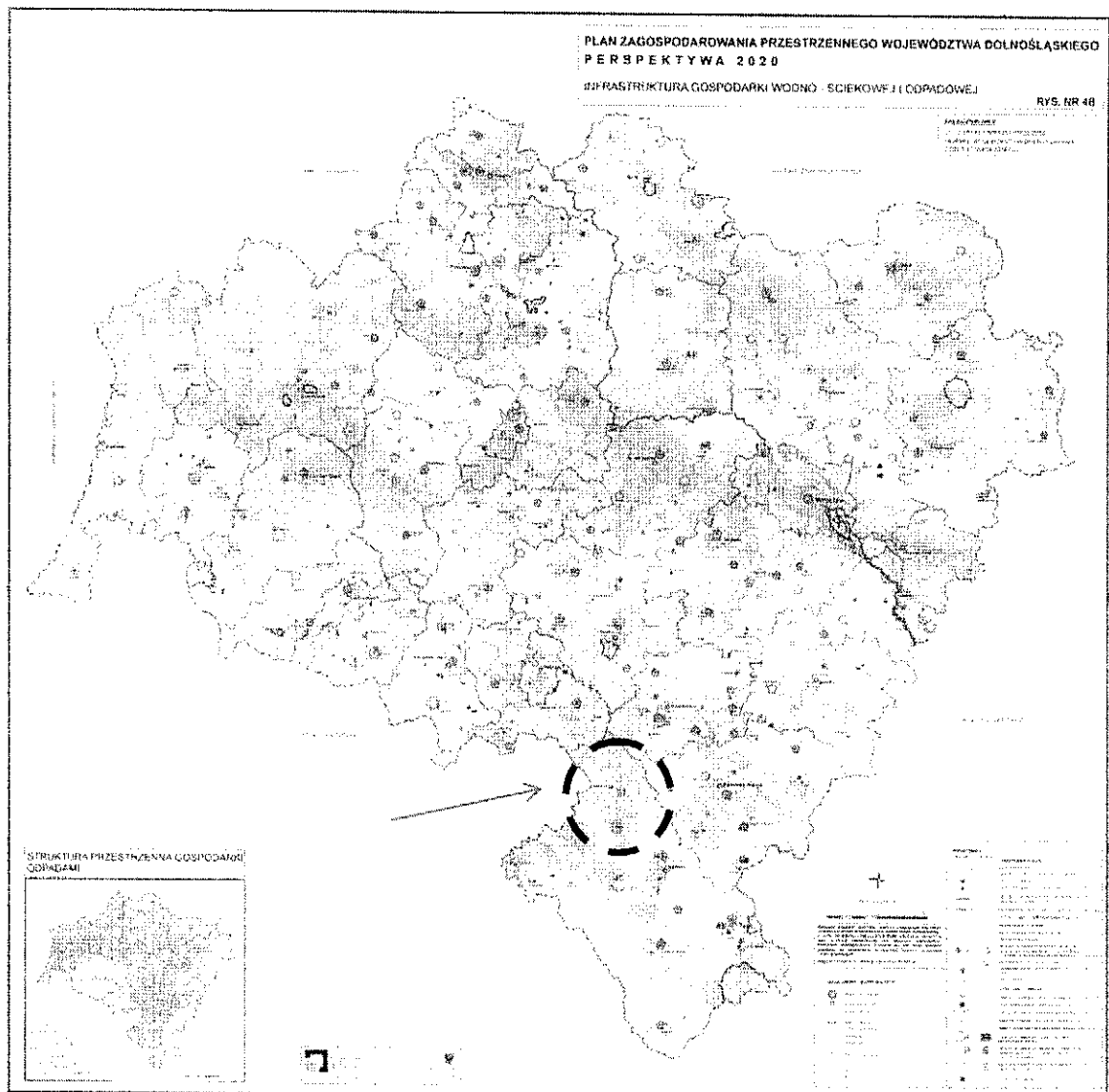
1.15 Gospodarka wodno-ściekowa i odpadami.

W planie wojewódzkim obszar PNR należy do aglomeracji stanowiącej priorytet. O stosunkach wodnych decyduje zlewnia rzeki Ścinawki i Włodzicy oraz główny zbiornik wody podziemnej zlokalizowany w Radkowie.

Główne ciekły wodne znajdujące się w obszarze PNR.

Nazwa obowiązująca	Włodzica	Dzik	Woliborka	Piekielnica	Jugowski Potok	Szczerbnica
Nazwa nieobowiązująca	Włodowica	-	Rudawka	-	-	-
Charakter	rzeka	potok	potok	potok	potok	potok
Długość w km	19,300	11,100	7,700	5,500	5,200	3,000
Długość na terenie okolic Nowej Rudy	19,300	11,100	7,700	5,500	5,200	3,000
Długość biegu uregulowanego	19,300	11,100	odcinkowo	0,600	5,200	odcinkowo
Rzeka główna	Ścinawka	Ścinawka	Włodzica	Włodzica	Włodzica	Włodzica
Rodzaj dopływu	lewy	lewy	lewy	lewy	lewy	prawy
Kraina geograficzna stanowiąca teren początku biegu	Wzgórza Włodzickie	Góry Sowie	Góry Sowie	Góry Sowie	Góry Sowie	Wzgórza Włodzickie
Najbliższa miejscowość przy źródle	Dworki	Dzikowiec	Przygórze	Przygórze	Jugów	Ludwikowice Kl.
Najbliższa miejscowość przy ujściu	Ścinawka Górna	Ścinawka Średnia	Nowa Ruda	Nowa Ruda	Nowa Ruda	Nowa Ruda
Miejscowości przez które przepływa	Świerki, Ludwikowice Kl. Nowa Ruda, Włodowice	Stupiec	Wolibórz, Nowa Ruda	Przygórze, Nowa Ruda	Jugów, Nowa Ruda	Nowa Ruda

Gospodarka ściekowa i odpadowa jest obsługiwana przez mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków komunalnych i regionalne składowisko odpadów w Ścinawce Dolnej oraz instalacje do przetwarzania selektywnego zebranych odpadów i innych bioodpadów w Nowej Rudzie. Sieci kanalizacji ściekowej i deszczowej są w gestii samorządów.

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego- Perspektywa 2020 (Wrocław 27 marca 2014 r.)

Odsetek ludności korzystających z instalacji wodociągowej w gminach *							
(%)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nowa Ruda (w)	87,2	87,3	87,3	87,3	87,4	87,5	87,6
Nowa Ruda (m)	96,8	96,8	96,8	96,8	96,8	96,8	96,9
Radków	92,8	92,8	92,8	92,9	92,9	93,0	92,9
Średnia PNR	92,3	92,3	92,3	92,3	92,4	92,4	92,5
Powiat kłodzki	81,3	81,4	81,6	81,7	81,8	81,9	84,2
Województwo dolnośląskie	91,0	91,1	91,3	91,4	91,5	91,6	91,9
Odsetek ludności korzystających z instalacji kanalizacyjnej*							
Nowa Ruda (w)	2,3	4,2(3,18)	4,99(6,22)	5,3(6,38)	5,4(6,38)	5,5(15,5)	6,4(24,6)
Nowa Ruda (m)	70,8	70,9	70,9	71,2	71,3	71,4	71,6
Radków	25,2	31,5	32,3	32,5	32,9	34,7	36,7
Średnia PNR	32,8	35,5	36,0	36,3	36,5	37,2	38,2
Powiat kłodzki	54,2	54,7	54,9	55,1	55,1	55,5	59,0
Województwo dolnośląskie	66,4	66,9	67,5	67,8	68,1	69,3	70,1

* interpretacja nie obejmuje skutków inwestycji po roku 2012.

Sieć wodociągowa dostępna jest dla największego odsetka mieszkańców gmin obszaru PNR. Jest to zgodne z tendencjami panującymi w powiecie i województwie. W 2012r. w Partnerstwie z instalacji wodociągowej korzystało 92,5% mieszkańców. W Powiecie Kłodzkim 84,2%, a województwie dolnośląskim 91,9%. Po roku 2012 wskaźniki te uległy zdecydowanemu polepszeniu w wyniku zrealizowania inwestycji z wsparciem publicznych środków krajowych i UE.

W odniesieniu do kwestii dostępności do sieci kanalizacyjnej, obszar PNR wypada znacznie gorzej zarówno od Powiatu, jak i Województwa. Również na obszarze PNR jest duże zróżnicowanie. Zdecydowanie najwyższy wskaźnik ludności korzystających z instalacji kanalizacyjnej jest w gminie miejskiej Nowa Ruda (71,6%), a najgorzej w gminie wiejskiej Nowa Ruda (6,4%).

1.16 Bezpieczeństwo.

Zgodnie z właściwością terytorialną, w systemie bezpieczeństwa społecznego szczególne znaczenie ma funkcjonowanie:

- Właściwych organów władzy samorządowej.
- Jednostki Ratowniczo-Gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej w Nowej Rudzie wchodzącej w skład Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kłodzku.
- Komisariatu Policji w Nowej Rudzie wchodzącego w skład Komendy Powiatowej Policji w Kłodzku.

Ze względu na położenie, ukształtowanie i specyfikę, teren chroniony charakteryzuje się dużą ilością zdarzeń, podczas których niezbędne jest podejmowanie działań ratowniczych w różnych dziedzinach, od gaszenia pożarów poprzez zdarzenia medyczne, chemiczne, ekologiczne, komunikacyjne, przestępcze i inne miejscowe.

Stopień zagrożenia na terenie rejonu chronionego patrząc pod kątem całego powiatu należy określić jako średni, zarówno w zakresie pożarów jak i innych zagrożeń miejscowych. Generalnie wzrasta ilość interwencji ratowniczych Corocznie odnotowuje się znaczną ilość pożarów upraw oraz w obiektach mieszkalnych. Szczególnie groźne są pożary sadzy w przewodach kominowych oraz zdarzenia związane z nieszczelnością tych przewodów. Stosunkowo mało pożarów odnotowuje się w obiektach użyteczności publicznej. W zakresie miejscowych zagrożeń prym wiodą zdarzenia w komunikacji drogowej, których odnotowuje się najwięcej. Zdarzenia związane z silnymi wiatrami oraz przyborami wód, opadami deszczu, śniegu na stałe wpisały się w zakres zdarzeń odnotowywanych w znacznych ilościach na naszym terenie.

Głównym zagrożeniem ze strony natury są powodzie (opadowe) w okresie letnim oraz (roztopowe) w okresie wiosennym. W ostatnich latach uregulowanie rzeki „Włodzicy” w granicach administracyjnych miasta Nowa Ruda spowodowało, że rzeka w kulminacyjnych momentach przyboru wody w rzece nie występuje z koryta, lecz spływa w dół gdzie wpada do rzeki „Ścinawka” w miejscowości Ścinawka Górna i tym samym zwiększa zagrożenie powodziowe dla zabudowań położonych wzdłuż koryta rzeki „Ścinawka”. Na rzece „Ścinawka” newralgicznymi miejscami gdzie rzeka wylewa na pola i zabudowania są miejscowości:

- Tłumaczów – koło starej poczty w rejonie mostu w kierunku miejscowości Gajów,
- Ścinawka Średnia – ulice położone wzdłuż koryta rzeki,
- Ścinawka Dolna (całość miejscowości),

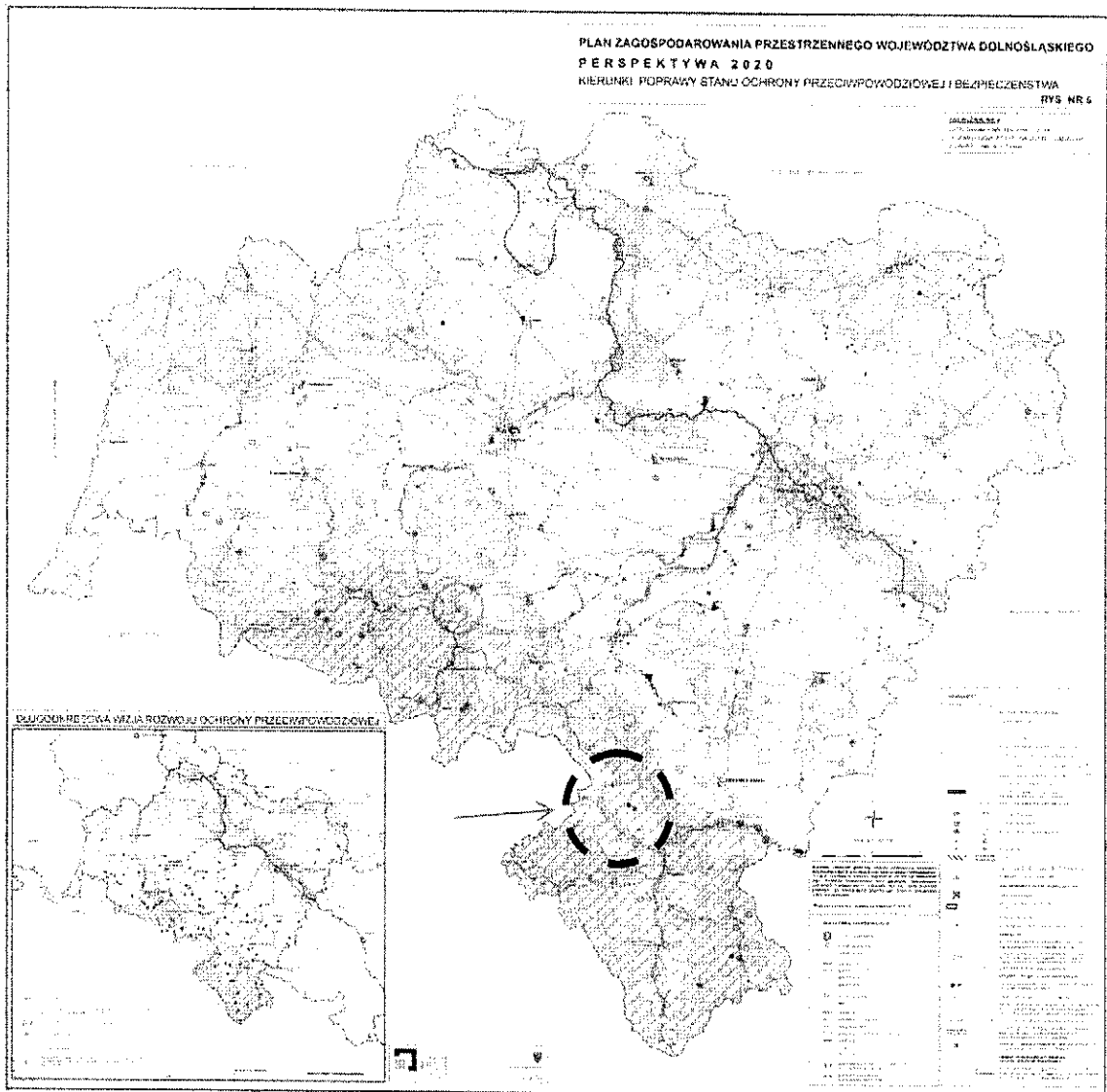
Przepływający potok „Dzik” przez Nową Rudę-Słupiec często wylewa w wyniku gwałtownym opadów atmosferycznych w okresie letnim (powódź opadowa) powodując zalania posesji przy ul. Kwiatkowskiego i Radkowskiej a także powodując utrudnienia w ruchu drogowym zalewając strategiczne skrzyżowanie ulic: Kłodzka / Słupiecka / Radkowska / Kwiatkowskiego na Drodze Wojewódzkiej nr 381.

Powodzie opadowe w rejonach górskich mają charakter gwałtowny, kilku godzinny tzn. poziom wody w rzece bardzo szybko się podnosi, woda wylewa z koryta rzeki zalewając teren, po czym rzeka po kilku godzinach od momentu wylania wraca do koryta i dalej spokojnie płynie. Planowane działania profilaktyczne w planie przestrzennego zagospodarowania województwa dotyczą budowy dwóch zbiorników przeciwpowodziowych w Gminie Radków: w Tłumaczowie i Sarnach. Dla osłabienia skutków powodzi należy rozważyć odtworzenie kanału ulgi w Ścinawce Średniej.

Kolejnym zagrożeniem to silne wiatry które powodują brak możliwości dojazdu do miejscowości poprzez powalone drzewa tarasujące przejazd. Utrudnienia takie najczęściej występują w miejscowości: Bartnica, Świerki, Jugów, Sokolec, Przygórze, Krajanów oraz na Przełęczy Woliborskiej, Przełęczy Jugowskiej oraz w odcinku Drogi Wojewódzkiej nr 387 od Radkowa do Kudowy Zdroju.

W granicach rejonu chronionego występuje jeden zakład zaliczany do „zakładów dużego ryzyka” produkujący pianki poliuretanowe, oraz jeden zakład „zwiększonego ryzyka” zajmujący się rozlewaniem gazu płynnego propan-butan.

Nie występują większe zagrożenia pożarów lasów ze względu na ukształtowanie terenu ich charakter oraz ubogą ściółkę.

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego- Perspektywa 2020 (Wrocław 27 marca 2014 r.)

Analiza dokumentacji strategicznej gmin obszaru PNR zwraca uwagę na następujące elementy.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda:
 1. Wskaźnik zużycia wody od 2000 r. utrzymuje się na jednym poziomie. Natomiast wskaźniki krajowy i wojewódzki wyraźnie wskazują tendencje spadkowe.
 2. Od 1998 r. zaobserwować można znaczne zmiany w ogólnej strukturze poboru wody. W mieście Nowa Ruda wzrósł pobór wody na cele komunalne, natomiast gwałtownie spadł pobór wody dla przemysłu. Stopień zwodociągowania Gminy Miejskiej Nowa Ruda określany jest na 96%.
 3. Ścieki ze wszystkich sieci kanalizacyjnych dostarczane są do oczyszczalni ścieków w Ścinawce Dolnej, położonej w gminie Radków. Oczyszczalnia w 2004 r. wykorzystana była w blisko 75% przyjmując 5200 m³/d ścieków (wraz z wodami infiltracyjnymi i przypadkowymi). z Nowej Rudy napływa około 1950 m³/d ścieków bytowo-gospodarczych. Ścieki bytowo-gospodarcze napływające do oczyszczalni z terenu miasta Nowa Ruda stanowią około 37% napływających ścieków. Wskaźnik krajowy i wojewódzki produkcji ścieków w przeliczeniu na jednego użytkownika sieci kanalizacyjnej, wykazuje wyraźne tendencje spadkowe. Natomiast wskaźnik dla Nowej Rudy jest względnie stabilny; waha się jedynie między 93,1 a 115,4 l/d. z systemu kanalizacji sanitarnej korzysta około 72% ogólnej liczby ludności miasta.
 4. Około 30% odpadów komunalnych jest częściowo segregowana.
 5. W 2004 r. średnie roczne zużycie energii elektrycznej przez jednego mieszkańca miasta Nowa Ruda wynosi 0,60 MWh. w gminach miejskich w województwie dolnośląskim wskaźnik ten kształtował się na poziomie 0,69 MWh a w Polsce wyniósł on 0,72 MWh. Do chwili obecnej wskaźnik zużycia energii oscyluje w przedziale 0,58 – 0,6 MWh. Wskaźnik wojewódzki i krajowy, w stosunku do roku 1995, zanotowały wzrost rzędu 0,12 MWh. Bezpieczeństwo dostaw energii jest wysokie; wynika ono z dobrego stanu technicznego sieci i elementów z nią związanych oraz sukcesywnej modernizacji sieci i jej urządzeń.
 6. W zakresie dostaw gazu sieciowego występują znaczne rezerwy przepustowości w stacjach redukcyjno-pomiarowych.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Ruda z 2000 roku oraz według danych własnych Gminy, będących podstawą do opracowywanego nowego studium wskazuje na następujące cechy:
 1. Przystarzałe technologie ciepłownicze wykorzystywane na terenach wiejskich, powodują znaczne zanieczyszczenie powietrza w okresie grzewczym. w celu zmniejszenia emitowanych zanieczyszczeń do środowiska należy promować paliwa mniej szkodliwe oraz modernizację istniejących kotłowni w kierunku przechodzenia na zastosowanie energooszczędnych systemów ogrzewania, głównie przy wykorzystaniu gazu ziemnego.
 2. W celu zgazyfikowania Gminy niezbędne jest powstanie stacji redukcyjnej gazu.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Radków:
 1. Gmina Radków jest zwodociągowana na poziomie 98%.
 2. Część terenów Gminy jest skanalizowana, część gospodarstw gromadzi ścieki w bezodpływowych zbiornikach. Jednakże dąży się do tego by skanalizować cały obszar gminy.
 3. Cały obszar Gminy zaopatrzonej jest w energię elektryczną.
 4. System sieci dystrybucyjnej gazu obejmuje jedynie obszar miasta Radkowa.
 5. W Gminie nie ma systemów ciepłowniczych. Potrzeby cieplne odbiorców pokrywane są przez rozwiązania indywidualne opierające się głównie na korzystaniu z takich paliw jak: węgiel kamienny, drewno, odpady drzewne, olej opałowy.
 6. Odpady są składowane i przetwarzane przez Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Ścinawce Dolnej przynależący do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Ścinawce Dolnej.
 7. Do najważniejszych zadań modernizacyjnych na terenie Gminy w zakresie infrastruktury technicznej należą: rozbudowa kanalizacji na terenie zurbanizowanym; modernizacja sieci wodociągowej; usprawnienie gospodarowania odpadami – rozwój selektywnego odbioru odpadów komunalnych, segregacja odpadów, utylizacja odpadów biologicznych; rozbudowa systemów łączności bezprzewodowej i sieci światłowodowej – umożliwienie wszystkim mieszkańcom dostępu do Internetu; promowanie wykorzystania odnawialnych i ekologicznych źródeł energii elektrycznej oraz energii cieplnej (produkcja energii ze źródeł odnawialnych-OZE).

Wnioski diagnozy dla PNR:

Podsumowując przeprowadzoną analizę należy zwrócić uwagę na poniższe problemy:

1. Gospodarka wodno-ściekowa pokazuje na duże dysproporcje pomiędzy skalą zwodociągowania a skalą skanalizowania. Obszar PNR nie dysponuje spójnym programem gospodarki wodno-ściekowej. 2. Generalnym problemem jest nieuregulowana kanalizacja deszczowa. 3. Obszar PNR nie dysponuje spójnym programem niskoemisyjnej. Powszechnie stosowane są przestarzałe technologie ciepłownicze powodujące zanieczyszczenie powietrza, co stoi w sprzeczności z niskim poziomem wykorzystania sieci gazowniczej lub innych źródeł OZE. 4. Potrzebne są również działania mające na celu usprawnienie gospodarki odpadami – rozwój selektywnego odbioru odpadów komunalnych, segregacji odpadów i utylizacji odpadów biologicznych. 5. Aktualnie dostęp do szerokopasmowego Internetu jest zróżnicowany dla poszczególnych gmin, ale nadal można użyć stwierdzenia, że dostępność na obszarze PNR jest bardzo niska. Biorąc pod uwagę priorytety okresu programowania 2014-2020 koniecznym wydaje się prowadzenie szczegółowych badań. 6. Bezpieczeństwo społeczne to obszar skoordynowanych działań szczególnie w zakresie odbudowy zużytego sprzętu i utrzymania wykwalifikowanej kadry.

1.17 Rozwój gospodarczy.

Na koniec 2013 roku na obszarze PNR działało 4155 podmiotów gospodarczych. Analiza wielkości w czasie pokazuje że linia trendu zachowuje stałą wartość, co oznacza, że ilość podmiotów gospodarczych nie wykazuje tendencji wzrostu. Tendencja ta jest zbieżna z tendencjami panującymi w Powiecie i Województwie.

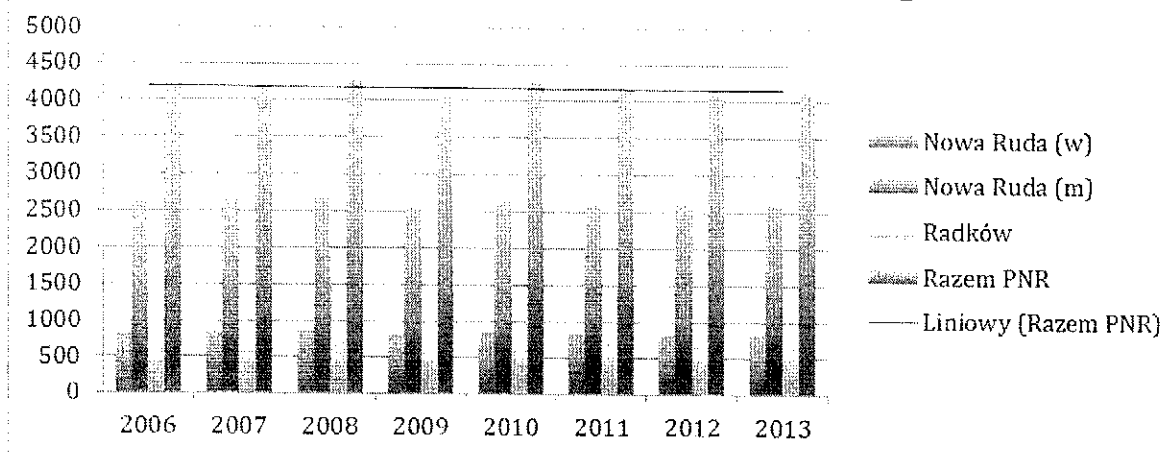
W sektorze publicznym udział PNR w ilości podmiotów gospodarczych w Powiecie to ok. 40%. Stan ten utrzymuje się od 2009 r. Natomiast w sektorze prywatnym to ok. 22% (w tym samym czasie).

Podmioty gospodarki narodowej ogółem

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nowa Ruda (w)	817	836	857	823	851	825	820	809
Nowa Ruda (m)	2631	2663	2681	2531	2631	2586	2596	2589
Radków	707	707	748	717	763	735	751	757
Razem PNR	4155	4206	4286	4071	4245	4146	4167	4155
Udział PNR w ilości podmiotów gospodarczych w powiecie (%)	22,11	22,14	22,34	23,95	24,02	23,93	23,73	23,56
Udział PNR w ilości podmiotów gospodarczych w województwie (%)	1,37	1,36	1,35	1,28	1,28	1,26	1,24	1,19
Sektor publiczny								
Nowa Ruda (w)	28	29	28	28	26	29	31	32
Nowa Ruda (m)	420	440	383	380	389	398	409	412
Radków	101	102	81	81	82	85	85	86
Razem PNR	549	571	492	489	497	512	525	530
Udział PNR w ilości podmiotów gospodarczych w powiecie (%)	38,15	37,29	39,77	40,21	40,64	40,25	40,73	40,52
Udział PNR w ilości podmiotów gospodarczych w województwie (%)	3,11	3,18	3,33	3,37	3,31	3,39	3,42	3,41
Sektor prywatny								
Nowa Ruda (w)	789	807	829	795	823	794	789	777
Nowa Ruda (m)	2211	2223	2298	2151	2242	2188	2187	2177
Radków	606	605	667	636	681	650	666	671
Razem PNR	3606	3635	3794	3582	3746	3648	3642	3625
Udział PNR w ilości podmiotów gospodarczych w powiecie (%)	20,78	20,81	21,14	22,69	22,77	22,73	22,39	22,20
Udział PNR w ilości podmiotów gospodarczych w województwie (%)	1,26	1,25	1,26	1,18	1,18	1,17	1,13	1,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Podmioty gospodarki narodowej ogółem

W strukturze podmiotów gospodarczych wg wielkości dominują firmy mikro (96,12 %) oraz małe firmy (3,22%).

Podmioty gospodarcze wg wielkości w gminach

	2009	2010	2011	2012	2013
Udział przedsiębiorstw klasy wielkości 0-9 w ogólnej liczbie przedsiębiorstw (liczb/%)					
Nowa Ruda (w)	792 (96,23)	819 (96,24)	790 (95,76)	783 (95,49)	770 (95,18)
Nowa Ruda (m)	2416 (95,46)	2520 (95,78)	2480 (95,90)	2499 (96,26)	2497 (96,45)
Radków	683 (95,26)	728 (95,41)	699 (95,10)	722 (96,14)	727 (96,04)
Razem PNR	3891 (95,58)	4067 (95,80)	3969 (95,73)	4004 (96,07)	3994 (96,12)
Powiat kłodzki	16296 (95,89)	16982 (96,07)	16644 (96,08)	16924 (96,39)	17027 (96,54)
Województwo dolnośląskie	303372 (95,76)	317754 (95,93)	314221 (95,91)	324165 (96,21)	334801 (96,33)
Udział przedsiębiorstw klasy wielkości 10-49 w ogólnej liczbie przedsiębiorstw (liczb/%)					
Nowa Ruda (w)	26 (3,16)	27 (3,17)	30 (3,63)	30 (3,66)	32 (3,95)
Nowa Ruda (m)	94 (3,71)	91 (3,46)	88 (3,40)	80 (3,08)	77 (2,97)
Radków	29 (4,04)	30 (3,93)	31 (4,22)	24 (3,19)	25 (3,30)
Razem PNR	149 (3,66)	148 (3,49)	149 (3,59)	134 (3,21)	134 (3,22)
Powiat kłodzki	585 (3,44)	581 (3,29)	571 (3,30)	519 (2,96)	505 (2,86)
Województwo dolnośląskie	10906 (3,44)	10953 (3,31)	10947 (3,34)	10231 (3,04)	10251 (2,95)
Udział przedsiębiorstw klasy wielkości 50-249 w ogólnej liczbie przedsiębiorstw (liczb/%)					
Nowa Ruda (w)	4 (0,49)	4 (0,47)	4 (0,48)	6 (0,73)	6 (0,74)
Nowa Ruda (m)	20 (0,79)	19 (0,72)	17 (0,66)	16 (0,61)	14 (0,15)
Radków	4 (0,56)	4 (0,52)	4 (0,54)	4 (0,53)	4 (0,53)
Razem PNR	28 (0,69)	27 (0,64)	25 (0,60)	26 (0,62)	24 (0,58)
Powiat kłodzki	101 (0,59)	101 (0,57)	95 (0,55)	100 (0,57)	93 (0,53)
Województwo dolnośląskie	2141 (0,67)	2149 (0,65)	2084 (0,64)	2162 (0,64)	2145 (0,62)
Udział przedsiębiorstw klasy wielkości 250-999 w ogólnej liczbie przedsiębiorstw (liczb/%)					
Nowa Ruda (w)	1 (0,12)	1 (0,12)	1 (0,12)	1 (0,12)	1 (0,12)
Nowa Ruda (m)	1 (0,04)	1 (0,04)	1 (0,04)	1 (0,04)	1 (0,04)
Radków	1 (0,14)	1 (0,13)	1 (0,14)	1 (0,13)	1 (0,13)
Razem PNR	3 (0,07)	3 (0,07)	3 (0,07)	3 (0,07)	3 (0,07)
Powiat kłodzki	12 (0,07)	12 (0,07)	12 (0,07)	14 (0,08)	13 (0,07)
Województwo dolnośląskie	392 (0,12)	391 (0,12)	373 (0,11)	370 (0,11)	364 (0,10)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Posługując się Polską Klasyfikacją Działalności, można zauważyć, że trzema sekcjami, w których działa najwięcej podmiotów gospodarczych na obszarze PNR są: sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; sekcja F -- Budownictwo. Na uwagę zasługuje niski poziom wskaźnika w sekcji J - Informacja i komunikacja, jeżeli punktem odniesienia będą oczekiwane standardy oferty turystycznej. W strukturze dominują usługi. Za niekorzystne zjawisko należy przyjąć znikomy udział firm produkcyjnych.

Struktura podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD w 2013 roku

Sekcje PKD 2007	Udział ilości podmiotów w sekcji do ilości podmiotów ogółem (%)					
	Nowa Ruda (w)	Nowa Ruda (m)	Radków	Razem PNR	Powiat kłodzki	Województwo dolnośląskie
A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6,67	1,43	5,94	3,27	3,38	1,76
B. Górnictwo i wydobywanie	0,37	0,04	0,79	0,24	0,11	0,12
C. Przetwórstwo przemysłowe	9,76	6,37	5,94	6,95	6,25	7,45
D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0,25	0,11	0	0,12	0,15	0,15
E. Dostawa wody gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0,12	0,08	0,13	0,10	0,31	0,29
F. Budownictwo	13,97	8,19	14,53	10,47	9,80	11,70
G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	28,06	25,45	25,63	25,99	27,01	25,04
H. Transport i gospodarka magazynowa	6,92	3,82	5,28	4,69	4,47	5,57
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4,94	3,40	5,15	4,02	5,57	2,95
J. Informacja i komunikacja	0,37	1,16	0,40	0,87	1,03	2,75
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2,97	3,05	1,32	2,72	2,57	3,29
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0,49	25,99	16,25	19,25	15,83	10,89
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	4,33	5,56	1,98	4,67	4,78	9,13
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1,61	1,66	1,45	1,61	1,86	2,58
O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	1,24	0,35	1,06	0,65	0,63	0,44
P. Edukacja	6,55	3,28	2,91	3,85	3,40	3,20
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3,58	3,82	3,83	3,78	5,02	4,36
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1,85	1,47	1,32	1,52	1,72	1,75
S, T, U Pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, Organizacje i zespoły eksterytorialne	5,93	4,75	6,08	5,22	6,10	6,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDI, GUS.

Dla rozwoju gospodarczego obszaru PNR należy szczególnie zwrócić uwagę na inicjatywy:

1. Działalność Podstrefy Wałbrzyskiej Strefy Inwestycyjnej „Invest-Park”

Zlokalizowana na terenie Nowej Rudy. To oferta terenów inwestycyjnych, z którymi wiążą się nowe przedsięwzięcia biznesowe, głównie w sferze produkcji i usług. Podstrefa podzielona jest na kompleksy. Część z nich zajmuje zabudowane tereny przemysłowe, pozostałe są terenami niezabudowanymi.

2. Działalność Noworudzkiego Parku Przemysłowego, obszaru aktywizacji małej i średniej przedsiębiorczości zarządzanego przez Agencję Rozwoju Regionalnego Agroreg S.A.

Inicjatywa zapoczątkowana i realizowana przez Agencję Rozwoju Regionalnego AGROREG S.A.- organizację będącą liderem w regionie w zakresie wspierania przedsiębiorczości i przedsiębiorców, głównie małych i średnich. Jednym z jej celów jest wykorzystanie i unowocześnienie infrastruktury, jaka pozostała po zlikwidowanej noworudzkiej kopalni węgla kamiennego. Na tym majątku realizuje inwestycje „Noworudzki Park Przemysłowy”. Działania prowadzone w parku NPP pozwalają kolejnym przedsiębiorcom na prowadzenie działalności gospodarczej w nowoczesnych warunkach. Rozwojowi Parku ma służyć również powstały w jego ramach Noworudzki Inkubator Technologiczny, którego celem jest poszerzenie oferty NPP w celu wspierania komercjalizacji nowych technologii i wdrażania innowacyjnych produktów i technologii.

Odnosząc się do obowiązujących dokumentów strategicznych gmin tworzących Partnerstwo Noworudzko-Radkowskie w omawianym obszarze zwracały uwagę na następujące zagrożenia.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda:
 - 1 Produkt krajowy brutto (PKB) przeliczony na jednego mieszkańca stanowi w Nowej Rudzie 81,6% wskaźnika wojewódzkiego oraz 83,0% wskaźnika ogólnokrajowego.
 - 2 Wskaźnik produkcji przemysłowej sprzedanej na jednego mieszkańca jest istotnie niższy niż średnia w województwie (74% wskaźnika wojewódzkiego), a tym bardziej w kraju (72,2%).
 - 3 Nastąpił drastyczny spadek – zarówno względny, jak i bezwzględny – zatrudnienia w branży przemysłowej, co wiązało się w szczególności z zamknięciem kopalń węgla kamiennego.

- Strategia rozwoju Gminy Miejskiej Nowa Ruda na lata 2014 – 2020 wskazuje ponadto, jako słabe strony Miasta:
 1. Małą zdolność do inwestowania przedsiębiorstw lokalnych ze względu na brak własnego kapitału.
 2. Niedostatecznie rozwinięty sektor usługowy (rozdrobniony, słaby kapitałowo handel prywatny) oraz niewielka ilość przedsiębiorstw produkcyjnych.
 3. Słabo doceniana, niewystarczająca działalność marketingowa przedsiębiorstw.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Ruda:
 1. Aktywizacja gospodarcza terenów gmin jest jednym z celów rozwoju przestrzennego. Szczególne znaczenie w aktywizacji gospodarczej gminy ma zagospodarowanie terenów związanych z eksploatacją węgla na terenie Ludwikowic Kłodzkich oraz Jugowa, w obrębie przedstawionych jednostek osadniczych występują tereny w znacznej części uzbrojone posiadające zabudowę kubaturową o miernym stanie technicznym. Innym z obszarów potencjalnej aktywizacji gospodarczej jest teren położony pomiędzy wsią Świerki i Bartnicą. Teren ten predysponuje do lokalnej działalności turystyczno – rekreacyjnej, znajduje się w dużej części na gruntach komunalnych, a ukształtowanie terenu predysponuje go do lokalizacji niskich obiektów o dużej kubaturze. (Atrakcyjności-kierunki rozwoju).
 2. W nowym studium wskazany jest rozwój obszaru Jugów i Sokolec ze względu na jego atrakcyjność turystyczno – rekreacyjną.
- Strategia rozwoju Gminy Nowa Ruda do 2015 roku stawia ponadto cztery cele w zakresie rozwoju przedsiębiorczości:
 1. Utworzenie gminnej strefy aktywności gospodarczej.
 2. Stworzenie systemu ulg i zachęt dla podmiotów gospodarczych i prowadzących działalność gospodarczą.
 3. Działania zmierzające do podejmowania lub rozwijania dodatkowych działalności pozarolniczych w zakresie produkcji i usług.
 4. Tworzenie, rozwój produkcyjnych i usługowych spółdzielni socjalnych, rozwój turystyki.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Radków wskazuje, jako potrzebę rozwojową Gminy:
 1. Wdrożenie programu aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (nowe miejsca pracy, rozwinięta drobna wytwórczość, usługi i przemysł, poprawa sytuacji bezrobotnych na rynku pracy, poprawa sytuacji osób niepełnosprawnych).
 2. Przygotowanie i uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych.

Z powyższych rozważań wynika, że gospodarka obszaru PNR nie jest w dobrej formie, ani w zestawieniu z Województwem, ani z danymi dla całego kraju.

Wnioski diagnozy dla PNR:

1. Problemem stabilności rozwoju gospodarczego jest:
a. Widoczna jest stagnacja w zakresie ilości podmiotów gospodarczych na badanym obszarze.b. Niekorzystna struktura firm szczególnie w grupie wg sekcji PKD (dominacja usług nieprodukcyjnych oraz mała ilość firm produkcyjnych).c. Znaczący udział firm mikro (96,12 %) podatnych na oddziaływanie rynku.d. Bezrobocie, jak i słabe ekonomicznie przedsiębiorstwa (z przewagą działalności handlowych).
2. Brak jest zorganizowanego samorządu gospodarczego zdolnego do aktywnego udziału w kreowaniu kierunków Rozwoju.
3. Właściwie tylko Miasto Nowa Ruda jest przygotowane do pozyskiwania nowych inwestorów w skali istotnej dla redukcji bezrobocia dysponując m.in. oferta przygotowanych terenów inwestycyjnych. Takich ofert nie posiadają pozostałe Gminy.
4. Gmina Nowa Ruda posiada 3 obszary potencjalnie atrakcyjne inwestycyjnie a wymagające przygotowania w Dzikowcu, Przygórzu i Ludwikowicach.
5. Partnerstwo nie dysponuje spójnym systemem doradztwa dla MŚP.
6. Potencjał naukowo-badawczy wśród gmin wchodzących do porozumienia PNR należy ocenić, jako niski. Zebrane informacje pozwalają stwierdzić, że obecnie nie prowadzi się w podmiotach z terenu gmin żadnych projektów badawczych.

1.18 Turystyka.

Obszar partnerstwa dysponuje ciekawymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i kulturowymi. Należy do strefy rozwoju turystyki międzynarodowej i krajowej w obszarze funkcjonalnym pasma sudeckiego.

Ze względu na uznany podział rodzajów atrakcji turystycznych oferta zawiera opcje wybór:

- 1 Turystyki krajoznawczej:** związana jest z położeniem gmin obszaru PNR pomiędzy Górami Sowimi, a Wzgórzami Włodzickimi i Górami Stołowymi oraz wieloma zabytkami.
- 2 Turystyki postindustrialnej:** związanej ze zwiedzaniem obiektów przemysłowych np. w gm. Nowej Rudzie (Podziemna Trasa Turystyczna – Kopalnia Nowa Ruda, Muzeum Górnicztwa, plany dotyczące udostępnienia szybu Nowy i jako ścianki wspinaczkowej), budynki kopalni i zespołu byłej huty Barbara (Przygórze, Gmina Nowa Ruda), pozostałości dawnej kopalni Waclaw, fabryki amunicji i zabudowań militarnych z czasów II wojny światowej (Ludwikowice Kłodzkie, Gmina Nowa Ruda), plany związane z zagospodarowaniem byłego wyrobiska kamieniołomu w Świerkach na zbiornik rekreacyjno-wypoczynkowy.
- 3 Turystyki sentymalna:** związanej z odwiedzaniem miejsc opuszczonych przez byłych mieszkańców.
- 4 Turystyki pieszej:** związanej z wieloma szlakami turystycznymi: m.in. czerwonym (Główny Szlak Sudecki im. Dr Orłowicza od Wambierzyc i Ścinawki Średniej na Górę Wszystkich Świętych i Wielką Sowę), żółtym (od Radkowa i Bieganowa, przez Górę Świętej Anny, Stare Miasto w Nowej Rudzie), zielonym (z Góry Wszystkich Świętych, przez Górę Świętej Anny, na Wielką Sowę), brązowy (z Gór Stołowych, przez Góry Sowie do Bielawy).
- 5 Turystyki rowerowej:** związanej z istniejącymi ścieżkami rowerowymi, np. w Gminie Nowa Ruda (Schronisko „Zygmuntówka” w Jugowie. Szlak Podziemnych Atrakcji Turystycznych, Międzynarodowy Szlak Cystersów), trasa Głuszycza – Nowa Ruda – Dzikowiec, trasa Grzbietem Gór Sowich, Międzynarodowa Trasa Rowerowa „Góry Stołowe”, Międzynarodowa Trasa Rowerowa „Ściany”, trasa Krtyne-Karłów, trasa Szczeliniec.
- 6 Turystyki narciarskiej:** związanej z trasami biegowymi i stokami w Gminie Radków i Gminie Nowa Ruda.
- 7 Turystyki biznesowej:** wynikająca głównie z kontaktów handlowych w ramach Wałbrzyskiej Strefy Ekonomicznej i Noworudzkiego Parku Przemysłowego (Nowa Ruda).
- 8 Turystyki religijnej:** realizowana głównie w Radkowie (Sanktuarium Matki Boskiej Wambierzyckiej), ale również Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej na Górze Wszystkich Świętych w Nowej Rudzie – Słupcu.

Pomimo tak bogatej oferty analiza dokumentów strategicznych gmin z obszaru PNR wskazuje na ciągle niewystarczający poziom zaawansowania w tworzenie i propagowanie lokalnych produktów turystycznych. Brak również widocznej pakietyzacji atrakcji turystycznych.

Noclegi udzielone w gminach obszaru PNR liczone w latach 2007-2012 wskazują na fakt, że wzrasta atrakcyjność oferty turystycznej. Liczba udzielonych noclegów w tym czasie wzrosła w stopniu wyższym w obszarze gmin PNR, w stosunku do Powiatu i Województwa. Wskaźnik ten nie jest jednak jednorodny dla całego obszaru. Liczba udzielonych noclegów zdecydowanie wzrosła w Gminie Radków. Natomiast w Gminie Nowa Ruda oraz Gminie Miejskiej Nowa Ruda spadła.

		2007	2012	2012=100 (%)	w tym w hotelach 2012 (%)
Udzielone noclegi	Nowa Ruda (m)	32859	23421	71%	0%
	Nowa Ruda (w)	15971	14631	92%	0%
	Radków	34605	69735	202%	12%
	Razem PNR	83435	107787	129%	8%
	Powiat Kłodzki	795819	964423	121%	27%
	Województwo Dolnośląskie	5268222	5718092	109%	44%

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Baza noclegowa w ramach obszaru PNR ulegała w latach 2007 – 2012 wyraźnemu wzrostowi ilościowemu. Łącznie dla obszaru PNR był to współczynnik 147%, rozkładał się jednak nierównomiernie. Największy wzrost liczby miejsc noclegowych zanotowano w Gminie Radków 191%, niższy w Gminie Nowa Ruda (113%), najniższy w Gminie Miejskiej Nowa Ruda (102%). Należy zauważyć, że tendencja wzrostu utrzymuje się również po roku 2012 m.in. z powodu inwestycji wpieranymi środkami publicznymi.

		2007	2012	2012=100 (%)	w tym w hotelach 2012 (%)
Miejsca noclegowe	Nowa Ruda (m)	324	330	102%	0%
	Nowa Ruda (w)	323	365	113%	0%
	Radków	577	1101	191%	8%
	Razem PNR	1224	1796	147%	5%
	Powiat Kłodzki	7924	10999	139%	23%
	Województwo Dolnośląskie	46990	59072	126%	38%

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Obowiązujące dokumenty strategiczne (strategie rozwoju lokalnego i studia uwarunkowań) gmin tworzących partnerstwo noworudzko-radkowskie w omawianym zakresie wskazywały następujące problemy, w tym również jakościowe:

- Strategia rozwoju Gminy Miejskiej Nowa Ruda na lata 2014-2020.
 1. Brak środków finansowych na odrestaurowanie wszystkich zabytkowych obiektów na terenie Miasta, w szczególności stanowiących własność prywatną i majątek kościelny.
 2. Brak oznaczeń tras spacerowych po mieście i naniesienia ich przebiegu oraz ich promowanie w wersjach elektronicznych i papierowych.

- Strategia rozwoju Gminy Nowa Ruda do 2015.
 1. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna towarzysząca turystyce.
 2. Mała liczba i niewystarczający standard usług gastronomiczno-noclegowych.
 3. Brak profesjonalnej kadry obsługi ruchu turystycznego, słaba znajomość języków obcych.
 4. Zaniedbane zespoły parkowe.
 5. Brak mechanizmów wspierających inicjatywy w zakresie turystyki.
 6. Brak zidentyfikowanych produktów turystycznych.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Ruda.
 1. Północna część gminy jest ośrodkiem specyficznej turystyki, której celem w większości przypadków jest zainteresowanie walorami Podgórze Sudeckiego a szczególnie Gór Sowich. Niewykorzystane zostały dotąd w pełni specyficzne walory turystyczno-wypoczynkowe okolic tej gminy, sprzyjające rozwojowi turystyki aktywnej połączonej z wyspecjalizowanymi formami rekreacji.

- Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Radków na lata 2004-2015.
 1. Niedobory w infrastrukturze obsługi ruchu turystycznego i zły stan już istniejącej.
 2. Niewielka liczba lokali gastronomicznych o podwyższonym standardzie świadczonych usług.
 3. Brak spójnej szerokiej oferty dla turystów – tzw. pakietów wypoczynkowo-rekreacyjnych.
 4. Niski poziom współpracy gestorów w zakresie przyciągania oraz obsługi różnych grup turystów.
 5. Źle zagospodarowane i utrzymane atrakcje turystyczne regionu.
 6. Krótki sezon turystyczny. Brak oferty od listopada do kwietnia.
 7. Niewykorzystanie potencjału płynącego z dużej liczby turystów odwiedzających Wambierzyce i Karłów dla rozwoju pozostałych miejscowości Gminy.

Wnioski diagnozy dla PNR:

1. Analiza danych jak i obowiązujących dokumentów strategicznych potwierdza atrakcyjność turystyczną obszaru PNR.
2. Brak jest wyraźnie zidentyfikowanych produktów turystycznych, które należycie promowane pozwalałyby poprawić rozpoznawalność turystyczną obszaru PNR.
3. Występują niedobory w infrastrukturze turystycznej i zły stan już istniejącej.
4. Gminy nie prowadzą wspólnej polityki informacyjnej i marketingowej. W tym celu przydatna byłaby infrastruktura szerokopasmowego Internetu.
5. Partnerstwo nie dysponuje funduszami na modernizację zabytków i innych wartości kulturowych stanowiących o atrakcji turystycznej.

1.19 Rolnictwo.

Na obszarze gmin tworzących obszar PNR przeważają gleby średnie z przewagą klasy IV.

Na obszarze miasta Nowa Ruda występują kompleksy gleb: zbożowy górski, owsianoziemniaczany, górski, pszeniczny górski, pszeniczny dobry, trwałych użytków zielonych średnich oraz trwałych użytków zielonych słabych i bardzo słabych. Wykształcone są one w przewadze na podłożu gleb brunatnych właściwych, brunatnych wylugowanych i kwaśnych oraz gleb pseudo biellicowych.

Na obszarze Gminy Nowa Ruda znajdują się gleby brunatne i biellicowe na pogórzach oraz w południowej części gleby bardzo dobre z przewagą klasy II, należące do czarnoziemów właściwych.

Gmina Radków to gleby klasy bonitacyjnej IIIa, IIIb, IVa, IVb i V. Główne typy gleb to brunatne wylugowane i kwaśne oraz brunatne właściwe. w dolinie rzeki Ścinawki można znaleźć również mady i gleby glejowe.

W bazie ekonomicznej miasta Nowa Ruda rolnictwo odgrywa niewielką rolę. Znacząca jest natomiast w strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszaru municypalnego charakteryzującego się ekstensywnym zagospodarowaniem miejskim; rolnicza przestrzeń produkcyjna zajmuje aż ponad 60% tego obszaru. Wpływ miasta na kierunki produkcji rolniczej wyraża się stosunkowo dużym udziałem upraw warzyw w strukturze zasiewów (około 10% arealu). W związku z górkim położeniem duży udział mają użytki zielone (z przewagą pastwisk), a w produkcji polowej – uprawy pastewne i ziemniaki (przewaga zasiewów zbóż jest tu relatywnie niewielka). Pomimo takiej struktury użytkowania przestrzeni rolniczej oraz upraw (duży udział kultur pastewnych), hodowla odgrywa obecnie niewielką rolę. Wynika to jednak z zewnętrznych uwarunkowań ekonomicznych, które spowodowały (głównie w latach 90 ubiegłego wieku) upadek produkcji hodowlanej, nie tylko w Nowej Rudzie. Towarowość produkcji rolniczej w gospodarstwach indywidualnych jest niska, co wiąże się z rozdrobnieniem tych gospodarstw oraz przeważnie ekstensywnymi formami produkcji. Produkcją wyłącznie rynkową zajmuje się niewielka ilość gospodarstw o areale powyżej 20 ha lub nastawionych na intensywną uprawę ogrodniczą („Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda”).

Kierunki rozwoju produkcji rolnej w Gminie Nowa Ruda uzależnione są od głębokiej restrukturyzacji całej bazy produkcyjnej, jaką dysponuje gmina w dostosowaniu do nowych wymogów rynkowych. Produkcja rolnicza na obszarach północnych gminy znajduje się obecnie w regresie, ze względu na mało korzystne warunki glebowo-klimatyczne, skomplikowane ukształtowanie terenów otwartych oraz wysoką konkurencyjność zatrudnienia w innych, niezwiązanych z produkcją rolną gałęziach gospodarki. Natomiast południowa część gminy predysponowana jest do prowadzenia gospodarki o kierunku rolniczym ze względu na korzystne warunki glebowe („Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Ruda”).

W Gminie Radków średnia powierzchnia gospodarstw rolnych ukształtowała się na poziomie 6,6 ha (dane wg UMiG Radków, stan z 1.01.2010r.). Struktura gospodarstw wg rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej:

- 58% wyłącznie rolnicze,
- 4,5% wyłącznie pozarolnicze,
- 12,5% rolnicza i pozarolnicza,
- 25% nie prowadzi działalności rolniczej ani pozarolniczej („Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Radków”).

Gmina Radków wyróżnia się w kwestii procentowej powierzchni gruntów ornych pod zasiew zbóż, który kształtuje się na poziomie 72,3%, przy średniej powiatu 44,9% i województwa 64,4%. Obsada bydła i trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych wyniosła odpowiednio 18,1 i 28,2 szt. Obsada bydła kształtuje się na poziomie średnim w powiecie, o tyle obsada trzody chlewnej jest zdecydowanie wyższa („Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Radków na lata 2004-2015”).

Wnioski diagnozy dla PNR:

1. Rolnictwo na opisywanym obszarze wymaga dalszej restrukturyzacji w kierunku zwiększenia jego konkurencyjności również w zakresie zatrudnienia w porównaniu do innych branż gospodarki.
2. Towarowość produkcji rolniczej jest niska.
3. Obszary wiejskie są najbardziej dotknięte skutkami ubóstwa i braku perspektyw.

1.20 Współpraca międzynarodowa.

Współpraca międzynarodowa Gmin PNR jest realizowana w obszarach przygranicznych z miastami Republiki Czeskiej i z miastami partnerskimi. Jej istotą są projekty w dziedzinie bezpieczeństwa, kultury, sportu, edukacji i turystyki. Głównie są one skierowane do młodzieży i środowisk zainteresowanych rozwojem turystyki. Źródłem ich współfinansowania był Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska- Rzeczpospolita Polska. Ważną instytucją dla rozwoju współpracy przygranicznej jest Euroregion Glacensis.

W współpracy przygranicznej największe doświadczenie posiada Gmina Radków która podpisała 15 porozumień partnerskich z czeskimi miejscowościami. Gmina oprócz rozwijania współpracy różnych obszarach życia koncentruje się na poprawie mobilności przygranicznego układu komunikacyjnego Miasto Nowa Ruda i Gmina Nowa Ruda aktywnie współpracują z czeskim miastem Broumov. W przypadku Gminy Nowa Ruda najczęściej dochodzi do kontaktów związanych ze współpracą jednostek OSP z ich odpowiednikami ze strony czeskiej, wspólne zawody, zakup niezbędnego sprzętu do zapobiegania skutkom klęsk żywiołowych na terenie pogranicznym. W przypadku Nowej Rudy dominuje współpraca szkół, organizacji młodzieżowych oraz promocja atrakcji turystycznych.

Współpraca z pozostałymi miastami partnerskimi:

1. Miasto Nowa Ruda – Castrop-Rauxel (Niemcy); Wallers Arenberg (Francja)
2. Gmina Nowa Ruda - Castrop-Rauxel (Niemcy); Bruay-Sur-L'escout (Francja)
3. Gmina Radków – Anrochte (Niemcy)

ma charakter wymiany młodzieży w ramach programów edukacyjnych i cyklicznych odwiedzin mieszkańców.

W współpracy gospodarczej istnieje wiele ograniczeń rzeczywistego połączenia rzeczywistego interesu w dziedzinie legislacyjnej, instytucjonalnej i infrastrukturalnej. Potencjałem do wykorzystania jest infrastruktura Strefy Przemysłowej Słupiec którą dysponuje Miasto Nowa Ruda. Ważnym dla rozwoju szczególnie gospodarczego jest dalsza integracja lokalnych społeczności w obszarach współpracy międzynarodowej eliminująca różnice w organizacji, funkcjonowaniu i finansowaniu wspólnych projektów.

Wnioski diagnozy dla PNR:

1. Ogólny trend starzenia się społeczeństwa i utrzymująca się migracja oraz ich negatywne następstwa jest istotnym zagrożeniem dla rozwoju obszarów przygranicznych.
2. Kryzys gospodarczy powoduje spadek znaczenia gospodarczego obszaru przygranicznego.
3. W układzie komunikacyjnym obszaru przygranicznego problemem jest przejazd transportu ciężarowego o masie powyżej 3,5 tony oraz stan techniczny sieci dróg.

1.21 Potencjal finansowy Partnerstwa Noworudzko – Radkowskiego.

Ważnym aspektem, który może pozwolić na ocenę możliwości rozwoju obszaru PNR są finanse samorządów terytorialnych.

Dochody i wydatki budżetu gmin należących do PNR ogółem w latach 2007-2012 (tys. zł)

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nowa Ruda (w)	Dochody	29341,11	30940,35	26324,23	29426,14	34290,74	33242,1
	Wydatki	33094,67	34574,57	28698,01	34779,03	38263,29	32984,33
	saldo D-W	-3753,56	-3634,22	-2373,78	-5352,89	-3972,55	257,77
Nowa Ruda (m)	Dochody	56782,65	48667,63	48975,84	53848,94	59123,86	51734,59
	Wydatki	60356,38	53216,07	51008,64	60776,5	53820,17	49073,83
	saldo D-W	-3573,73	-4548,44	-2032,8	-6927,56	5303,69	2660,76
Radków	Dochody	21491,18	25515,67	30835,2	33482,49	32127,24	34343,21
	Wydatki	22840,58	23747,65	32305,69	34772,36	35935,47	35475,15
	saldo D-W	-1349,4	1768,02	-1470,49	-1289,87	-3808,23	-1131,94
Razem PNR	Dochody	107614,94	105123,65	106135,27	116757,57	125541,84	119319,9
	Wydatki	116291,63	111538,29	112012,34	130327,89	128018,93	117533,31
	saldo D-W	-8676,69	-6414,64	-5877,07	-13570,3	-2477,09	1786,59

Budżety gmin obszaru PNR w 2012 roku zamknęły się w sumie dochodów 119319,9 tys. zł i w sumie wydatków 117533,31 tys. zł. Oznacza to widoczną nadwyżkę. Wyłącznie Gmina Radków w 2012 roku wykazała deficyt budżetowy. W rozliczeniu sumarycznym budżet PNR wykazuje w roku 2012 nadwyżkę.

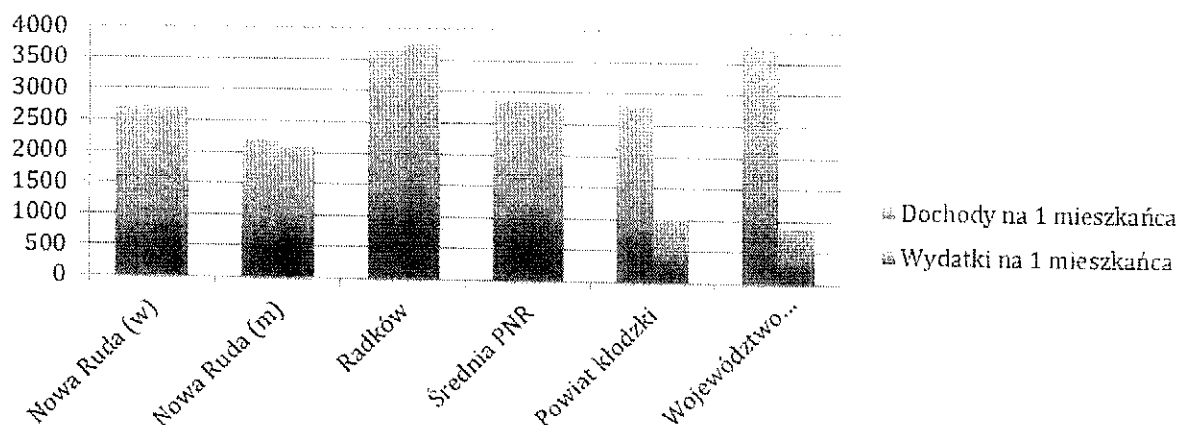
Dochody i wydatki na mieszkańca.

	2012	
	Dochody na 1 mieszkańca	Wydatki na 1 mieszkańca
Nowa Ruda (w)	2728,12	2706,96
Nowa Ruda (m)	2190,75	2078,08
Radków	3634,97	3754,78
Średnia PNR	2851,28	2846,61
Powiat kłodzki	2814,11	2736,41
Województwo dolnośląskie	3773,96	3803,25

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dochody gmin PNR w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły w 2012 roku 2851,28 zł, co stanowi wielkość wyższą niż w Powiecie Kłodzkim i wyraźnie niższą niż w Województwie Dolnośląskim. Z kolei wydatki per capita sięgnęły kwoty 2846,61 zł.

Dochody i wydatki na mieszkańca 2012 rok

Wydatki inwestycyjne i zdolność inwestycyjna gmin PNR na tle powiatu i województwa w 2012 r.

		2012 (%)
Nowa Ruda (w)	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	13,35
	Zdolność do samofinansowania inwestycji	106,00
Nowa Ruda (m)	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	6,21
	Zdolność do samofinansowania inwestycji	187,31
Radków	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	21,32
	Zdolność do samofinansowania inwestycji	84,54
Średnia PNR	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	13,63
	Zdolność do samofinansowania inwestycji	125,95
Powiat kłodzki	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	13,64
	Zdolność do samofinansowania inwestycji	125,66
Województwo dolnośląskie	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	19,44
	Zdolność do samofinansowania inwestycji	104,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w gminach obszaru PNR w 2012 roku był porównywalny ze wskaźnikiem dla powiatu kłodzkiego. Należy zwrócić uwagę na fakt, że pomimo wartości średniej porównywalnej do powiatu, jednostkowo występują wysokie dysproporcje w zdolności do samofinansowania inwestycji. Największym potencjałem do finansowania inwestycji dysponuje Miasto Nowa Ruda. Najmniejszym Gmina Radków.

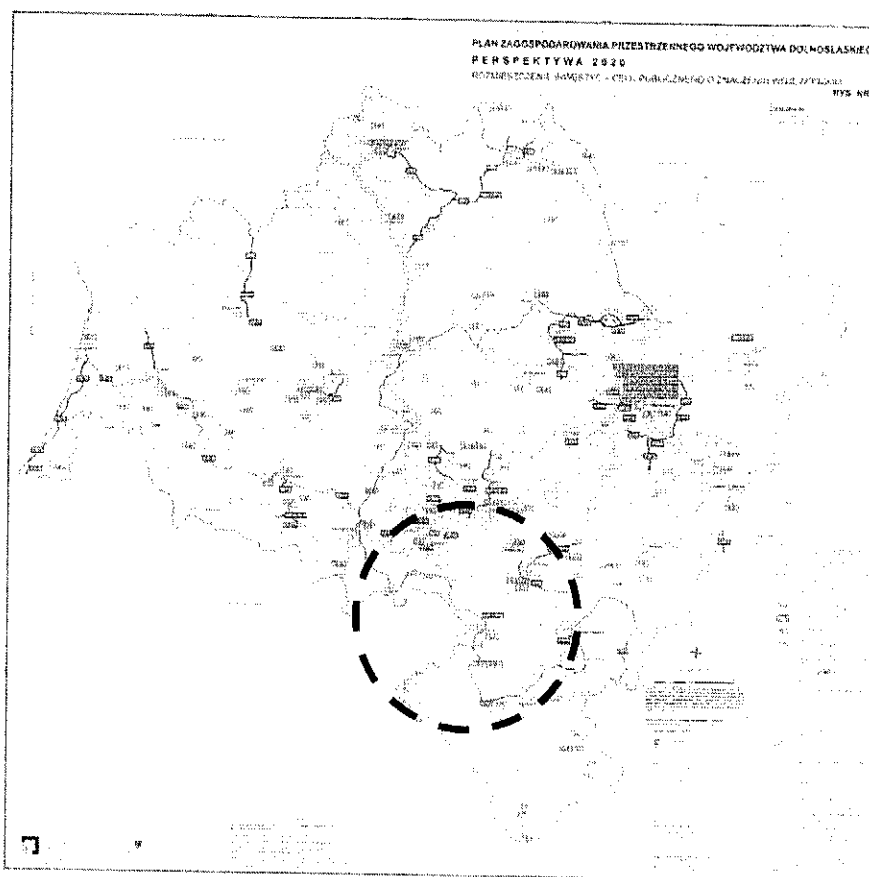
Wnioski diagnozy dla PNR:

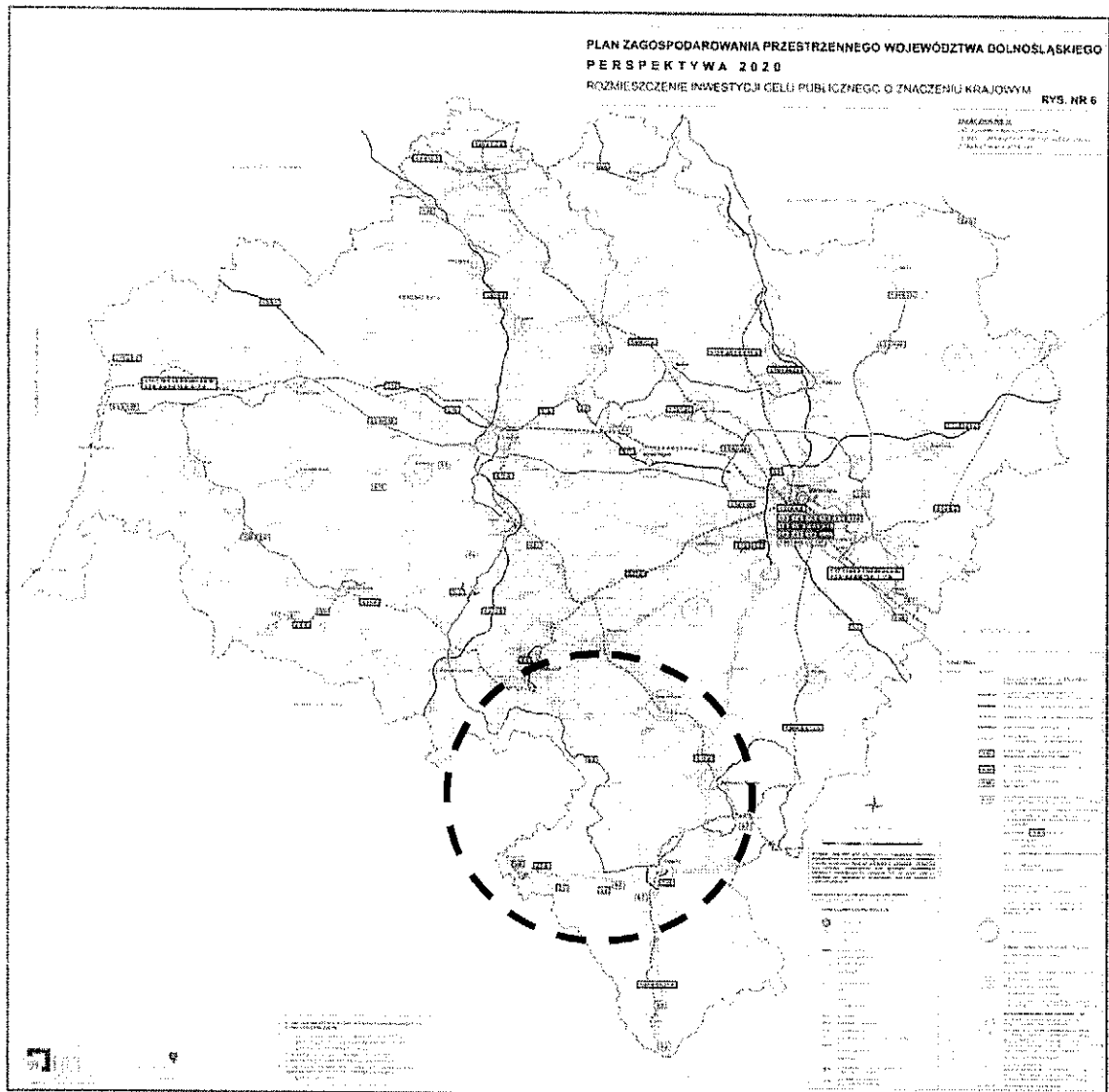
Gminy jak również mikroregion PNR nie dysponują wieloletnią analizą potencjału finansowego wykonaną dla potrzeb strategii rozwoju województwa dolnośląskiego. Brak takiej analizy utrudnia ocenę realności wykonania programu rozwoju PNR w obszarach spójnych działań.

1.22 Rozmieszczenie inwestycji celu publicznego zapisane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego - Perspektywa 2020.

W okresie 2014-2020 zostały zaplanowane inwestycje celu publicznego:

1. O znaczeniu wojewódzkim:
 - a. Zadanie 7.26 – Nowa Ruda –Obwodnica III etap.
 - b. Zadanie 9.31 – Radków - Zbiornik przeciwpowodziowy w Tłumaczowie.
 - c. Zadanie 9.32 – Radków - Zbiornik przeciwpowodziowy w Sarnach.
 - d. Zadanie 10.1 –Nowa Ruda -Instalacja do selektywnego przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów.
 - e. Zadanie 10/3/4/5 –Radków- Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów w Ścinawce.
2. O znaczeniu krajowym – inwestycja z rozwoju osadnictwa i dziedzictwa kulturowego:
 - a. Zadanie 2.5 - Zagospodarowanie południowo-zachodniego szlaku Cystersów.

Wnioski diagnozy dla PNR:

1. Obszar PNR jest objęty wyłącznie zadaniami z zakresu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i instalacjami do przetwarzania odpadów. Brak jest inwestycji dotyczących modernizacji układu komunikacyjnego PNR.
2. Należy podjąć działania mające na celu włączenie PNR do projektu: Zagospodarowanie południowo-zachodniego szlaku Cystersów.

1.23 Streszczenie.

Sieć osadnicza

1. Długofalowe prognozy demograficzne wskazują, że faza spadku liczby ludności będzie miała charakter trwały i przejawiać się będzie znacznym spadkiem liczby ludności. W roku 2035 do poziomu 79% z roku 2012. Dodatkowo struktura wieku mieszkańców ma charakter niekorzystny w grupie populacji produkcyjnej. Obserwuje się postępujące starzenie się populacji noworudzkiej.
2. Negatywne skutki demografii są bardziej zauważalne w obszarach miejskich. Procesy regresywne na obszarach wiejskich postępują wolniej.
3. Niezbędne są działania mające na celu zatrzymanie migracji oraz pozyskanie wykwalifikowanej kadry. Działania te powinny być uwzględnione m.in. w programach podnoszenia kwalifikacji, szczególnie poziomu zawodowego oraz ofercie wsparcia dla młodych mieszkańców w programach pomocy w uzyskiwaniu mieszkań.

Edukacja i nauka

1. Obecnie sieć oświatowa jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb w zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego. W dłuższej perspektywie z powodu niżu demograficznego problemem mogą być koszty jej obsługi.
2. Przyszłe działania powinny być nastawione na poprawę warunków i jakości nauczania.
3. W edukacji ponadgimnazjalnej problemem zasadniczym jest spadek zainteresowania szkolnictwem zawodowym na poziomie zasadniczym oraz dostosowanie profilu kształcenia do bieżących potrzeb rynku pracy.
4. W programach kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym występuje brak informacji o przyszłych ofertach mających na celu zatrzymanie migracji.

Kultura

1. Należy podjąć działania których rezultatem będzie wzrost zainteresowania mieszkańców obszaru PNR ofertą kulturalną ponieważ liczba uczestników imprez organizowanych maleje.

Ochrona zdrowia

1. Na obszarze brak jest bezpośredniego dostępu do publicznej opieki specjalistycznej. Jest ona obsługiwana:
 - a. Działalnością szpitali w Kłodzku i Polanicy Zdroju oraz ofertą niepublicznej opieki zdrowotnej.
 - b. Ofertą prywatną.

Sport i rekreacja

1. Należy podjąć działania poprawiające aktywność sportową mieszkańców PNR.
2. Przeprowadzona analiza danych na obszarze gmin PNR wskazuje na zróżnicowanie w istniejącej infrastrukturze sportowej, która wymaga modernizacji i dostosowania do oczekiwań przyszłych użytkowników min. zwraca się uwagę na potrzebę kompleksowej rewitalizacji wraz z rozbudową infrastruktury towarzyszącej basenów odkrytych, kąpielisk i tras narciarskich .

Mieszkalnictwo

1. Problemem i słabą stroną PNR jest generalnie to, że:
 - a. Stan techniczny budynków wspólnot mieszkaniowych i mieszkań komunalnych w większości wymaga remontów i modernizacji.
 - b. Spada udział oddawanych mieszkań na obszarze PNR do mieszkań oddawanych w powiecie kłodzkim i województwie dolnośląskim i ten spadek jest bardzo wyraźny.
 - c. Istniejący stan i standard mieszkań nie zachęca do pozyskiwania nowych mieszkańców w tym młodzieży.

Aktywność społeczna i wykluczenie

1. Trend wskazuje, że aktywność mimo jej wzrostu, jest nadal wyraźnie niższa niż aktywność w województwie, co powoduje zwiększanie się dystansu.
2. Mimo zmniejszania się wskaźnika odsetka osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej, problem wykluczenia społecznego (bardzo często wynikającego z ubóstwa) jest jednym z ważniejszych problemów PNR.
3. Zagadnienie aktywności społecznej należy uznać za problem do dalszej analizy, szczególnie w odniesieniu do potrzeb rynku pracy.

Bezrobocie

1. W perspektywie czasu 2006-2012 bezrobocie utrzymuje się na stałym poziomie, co wymaga dyskusji o skuteczności programów skierowanych do środowiska dotkniętego skutkami braku pracy. Jeżeli się uwzględni skutki migracji można przyjąć że ma ono tendencje rosnącą.
2. Partnerstwo nie dysponuje spójnym programem przeciwdziałania temu zjawisku, które jest jednym z powodów postępującego ubóstwa.

Środowisko.

1. Obszar PNR jest bogaty w złoża kopalin z zauważalnymi zmianami środowiska naturalnego w skutek eksploatacji.
2. Znaczne walory przyrodnicze i krajobrazowe, mogą być wykorzystane w rozwoju turystycznych funkcji PNR.
3. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest gospodarka cieplna, a w szczególności używanie przestarzałych systemów grzewczych.
4. Wody powierzchniowe Gmin znajdują się pod wpływem licznych,

- rozproszonych zrzutów ścieków bytowo-gospodarczych.
5. Stan czystości tych wód nie jest monitorowany. Wody te stanowią bezpośrednie zagrożenie powodziowe.

Infrastruktura-drogowa siec komunikacyjna.

1. Istnieje pilna konieczność modernizacji części dróg wojewódzkich w celu podniesienia ich klasy odpowiednio do „G” lub „Z”.
2. Istnieje potrzeba kontynuacji projektu budowy tranzytu drogi 381 szczególnie dla terenów zabudowanych m.in. Nowej Rudy oraz Słupca.
3. Istnieje potrzeba poprawy bezpieczeństwa istniejącej sieci dróg oraz umożliwienie dojazdu autobusami turystycznymi do niektórych obiektów turystycznych i sakralnych.
4. Dla podtrzymania atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej partnerstwa istnieje konieczność wykonywania bieżących remontów oraz modernizacji części dróg, głównie w celu podniesienia ich wytrzymałości dla ruchu pojazdami rolniczymi i ciężkim transportem samochodowym.

Infrastruktura-pozostała infrastruktura komunikacyjna

1. Walorem ruchu turystycznego jest linia kolejowa nr 286 planowana do eksploatacji w ramach projektu Wałbrzyska Kolej Aglomeracyjna. Projekt ten nie obejmuje Gminy Radków.
2. Perspektywicznym kierunkiem Rozwoju w powiązaniu z linią kolejową nr 286 jest transgraniczne połączenie Ścinawka-Otovice(CZ). Odcinek ten wymaga odbudowy.
3. Obszar PNR ma ograniczone możliwości korzystania z komunikacji lotniczej. Dla ruchu turystycznego korzysta. z oferty czeskich lotnisk.

Infrastruktura techniczna.

1. Gospodarka wodno-ściekowa pokazuje na duże dysproporcje pomiędzy skalą zwodociągowania a skalą skanalizowania. Obszar PNR nie dysponuje spójnym programem gospodarki wodno-ściekowej.
2. Generalnym problemem jest nieuregulowana kanalizacja deszczowa.
3. Obszar PNR nie dysponuje spójnym programem niskoemisyjnej. Powszechnie stosowane są przestarzałe technologie ciepłownicze powodujące zanieczyszczenie powietrza, co stoi w sprzeczności z niskim poziomem wykorzystania sieci gazowniczej lub innych źródeł OZE.
4. Potrzebne są również działania mające na celu usprawnienie gospodarki odpadami – rozwój selektywnego odbioru odpadów komunalnych, segregacji odpadów i utylizacji odpadów biologicznych.
5. Aktualnie dostęp do szerokopasmowego Internetu jest zróżnicowany dla poszczególnych gmin, ale nadal można użyć stwierdzenia, że dostępność na obszarze PNR jest bardzo niska. Biorąc pod uwagę priorytety okresu programowania 2014-2020 koniecznym wydaje się prowadzenie szczegółowych badań.
6. Bezpieczeństwo społeczne to obszar skoordynowanych działań szczególnie w zakresie odbudowy zużytego sprzętu i utrzymania wykwalifikowanej kadry.

Rozwój gospodarczy.

1. Problemem stabilności rozwoju gospodarczego jest:
 - a. Widoczna jest stagnacja w zakresie ilości podmiotów gospodarczych na badanym obszarze.
 - b. Niekorzystna struktura firm szczególnie w grupie wg sekcji PKD (dominacja usług nieprodukcyjnych oraz mała ilość firm produkcyjnych).
 - c. Znaczący udział firm mikro (96,12 %) podatnych na oddziaływanie rynku.
 - d. Bezrobocie, jak i słabe ekonomicznie przedsiębiorstwa (z przewagą działalności handlowych).
2. Brak jest zorganizowanego samorządu gospodarczego zdolnego do aktywnego udziału w kreowaniu kierunków Rozwoju.
3. Właściwie tylko Miasto Nowa Ruda jest przygotowane do pozyskiwania nowych inwestorów w skali istotnej dla redukcji bezrobocia dysponując m.in. oferta przygotowanych terenów inwestycyjnych. Takich ofert nie posiadają pozostałe Gminy.
4. Gmina Nowa Ruda posiada 3 obszary potencjalnie atrakcyjne inwestycyjnie a wymagające przygotowania w Dzikowcu, Przygórzu i Ludwikowicach.
5. Partnerstwo nie dysponuje spójnym systemem doradztwa dla MŚP.
6. Potencjał naukowo-badawczy wśród gmin wchodzących do porozumienia PNR należy ocenić, jako niski. Zebrane informacje pozwalają stwierdzić, że obecnie nie prowadzi się w podmiotach z terenu gmin żadnych projektów badawczych.

Turystyka.

1. Analiza danych jak i obowiązujących dokumentów strategicznych potwierdza atrakcyjność turystyczną obszaru PNR.
2. Brak jest wyraźnie zidentyfikowanych produktów turystycznych, które należycie promowane pozwalałyby poprawić rozpoznawalność turystyczną obszaru PNR.
3. Występują niedobory w infrastrukturze turystycznej i zły stan już istniejącej.
4. Gminy nie prowadzą wspólnej polityki informacyjnej i marketingowej. W tym celu przydatna byłaby infrastruktura szerokopasmowego Internetu.
5. Partnerstwo nie dysponuje funduszami na modernizację zabytków i innych wartości kulturowych stanowiących o atrakcji turystycznej.

Rolnictwo.

1. Rolnictwo na opisywanym obszarze wymaga dalszej restrukturyzacji w kierunku zwiększenia jego konkurencyjności również w zakresie zatrudnienia w porównaniu do innych branż gospodarki.
2. Towarowość produkcji rolniczej jest niska.
3. Obszary wiejskie są najbardziej dotknięte skutkami ubóstwa i braku perspektyw.

Współpraca międzynarodowa.

1. Ogólny trend starzenia się społeczeństwa i utrzymująca się migracja oraz ich negatywne następstwa jest istotnym zagrożeniem dla rozwoju społecznego obszaru współpracy międzynarodowej.
2. Kryzys gospodarczy powoduje spadek znaczenia gospodarczego obszaru przygranicznego.
3. W układzie komunikacyjnym obszaru przygranicznego problemem jest przejazd transportu ciężarowego o masie powyżej 3,5 tony oraz stan techniczny sieci dróg.

Potencjał finansowy.

Gminy jak również mikroregion PNR nie dysponują wieloletnią analizą potencjału finansowego wykonaną dla potrzeb strategii rozwoju województwa dolnośląskiego. Brak takiej analizy utrudnia ocenę realności wykonania programu rozwoju PNR w obszarach spójnych działań.

Inwestycje celu publicznego.

1. Obszar PNR jest objęty wyłącznie zadaniami z zakresu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i instalacjami do przetwarzania odpadów. Brak jest inwestycji dotyczących modernizacji układu komunikacyjnego PNR.
2. Należy podjąć działania mające na celu włączenie PNR do projektu: Zagospodarowanie południowo-zachodniego szlaku Cystersów.

2. ANALIZA PROBLEMOWA.

Rezultatem diagnozy potencjału obszaru Partnerstwa Noworudzko Radkowskiego jest identyfikacja problemów istotnie wpływających jego rozwój. Zaprezentowane w niniejszym dokumencie problemy nie stanowią zamkniętego katalogu. Na etapie prac operacyjnych może ulec również sposób ich sformułowania. Ich właściwa identyfikacja i zrozumienie w okresie programowania 2014-2020 będzie podstawą do opracowania zintegrowanych projektów w celu pozyskania wsparcia finansowego.

Problemy te przedstawiono w ujęciu analizy SWOT w ramach której wyróżnia się cztery grupy czynników strategicznych:

S (Mocne strony) – pozytywne czynniki obszaru funkcjonalnego, które umożliwiają, pobudzają i wspierają rozwój

W (Słabe strony) – cechy i czynniki ograniczające rozwój obszaru funkcjonalnego, które wynikają z potencjału gmin

O (Szanse) – oddziaływanie egzogeniczne swarzące możliwości rozwoju, niezależnej od działalności gmin obszaru funkcjonalnego

T (Zagrożenia) – egzogeniczne (zewnętrzne) oddziaływanie utrudniające realizację działalności rozwojowych

Lista problemów określonych na podstawie diagnozy potencjału obszaru PRN

Lp.	Problem	Mocna strona	Słaba strona	Szanse	Zagrożenia
I.	Warunki życia.	Walory przyrodnicze, kulturowe. Transgraniczne położenie.	Peryferyjna lokalizacja o wykluczeniu komunikacyjnym. Niekorzystna struktura wiekowa społeczności	Zintegrowane planowanie rozwoju. Program wsparcia młodych mieszkańców PNR Uruchomienie działalności Centrum Wiedzy i Kompetencji.	Postępująca marginalizacja. Wzrost poziomu ubóstwa. Migracja młodzieży.

Lp.	Problem	Mocna strona	Słaba strona	Szanse	Zagrożenia
2.	Kształcenie i poziom kwalifikacji.	Istniejąca sieć szkół i placówek oświatowych. Przedsięwzięcia inwestycyjne na terenach przemysłowych	Spadek zainteresowania szkolnictwem zawodowym	Wdrożenie systemu reaktywacji szkolnictwa zawodowego Stworzenie systemu kształcenia odpowiadającego potrzebom rynku pracy	Większe koszty społeczne edukacji. Bezrobocie wśród młodzieży. Brak wykwalifikowanej kadry dla potrzeb rynku pracy.
3.	Współpraca międzypokoleniowa i dziedzictwo kultury.	Szeroka i wzbogacana oferta kulturalna. Doświadczenie personelu instytucji kultury.	Spadek zainteresowania ofertą kulturalną Brak wspólnego systemu informacyjnego o wydarzeniach	Rozwijająca się infrastruktura obiektów kultury. Dostosowanie się do oczekiwań społeczności lokalnej. Powszechny dostęp do ofert kulturalnych.	Postępujący spadek liczby osób korzystających z ofert kulturalnych. Wzrastające koszty utrzymania personelu i majątku.
4.	Dostęp do usług opieki zdrowotnej.	Stabilna oferta podstawowej opieki zdrowotnej POZ	Utrudniony dostęp do specjalistycznej.	Programy profilaktyki zdrowotnej. Rozwój specjalistycznych centrów medycznych	Brak lekarzy specjalistów i personelu medycznego. Pogarszający się stan zdrowotny społeczeństwa. Wysokie koszty leczenia.
5.	Infrastruktura sprzyjająca zdrowemu trybowi życia.	Istniejąca baza do uprawiania sportu i rekreacji. Umiejętność organizowania imprez sportowych o znaczeniu ponadlokalnym.	Zły stan techniczny większości obiektów sportowych. Niedostosowanie do obowiązujących norm bezpieczeństwa. Brak świadomości prozdrowotnej społeczeństwa	Wykorzystanie potencjału basenów i kąpielisk. Współzawodnictwo młodzieży. Programy profilaktyki zdrowotnej.	Wzrost chorób cywilizacyjnych. Wzrost kosztów leczenia. Niewykorzystany potencjał bazy ośrodków sportowych.

6.	Budownictwo i standard mieszkań.	Istniejące tereny pod budownictwo mieszkaniowe. Rozwijający się ruch budynków wspólnotowych.	Brak budowy nowych obiektów Niski standard budynków i mieszkań komunalnych, wspólnotowych i czynszowych. Trudności w pozyskaniu finansowania. Brak ofert mieszkań dla młodych i nowych mieszkańców, szczególnie wykwalifikowanej kadry	Rozwój inicjatyw społecznego budownictwa. Adaptowanie nowych, energooszczędnych, tanich technologii budowania. Program rozwoju budownictwa, w tym wspomagającego zatrudnianie specjalistów	Postępująca migracja ludzi młodych. Wysokie koszty eksploatacji mieszkań. Narastające problemy ludzi bezdomnych.
7.	Aktywność i partycypacja społeczna w programowaniu rozwoju.	Istniejące i działające grupy formalne i nieformalne. Rosnąca świadomość mieszkańców.	Niewystarczający poziom aktywności społecznej. Marazm wynikający z pogarszającej się sytuacji bytowej	Wolontariat. Wspieranie inicjatyw społecznych Uniwersytet III wieku. Programy „srebrna gospodarka”	Postępujący rozpad spójności społecznej. Nie wykorzystane szanse pozyskania wsparcia finansowego. Wizerunek miejsca nie zainteresowanego rozwojem społecznym.
8.	Ograniczenie wykluczenia społecznego spowodowanego brakiem pracy.	Inicjatywy inwestycyjne stref przemysłowych. Rozwój przedsiębiorczości „mikro”	Brak przygotowanych terenów inwestycyjnych z Inwestorami. Wzrastający poziom ubóstwa zwłaszcza na obszarach wiejskich Brak umiejętności prowadzenia nowych działalności gospodarczych, szczególnie zakładów produkcyjnych.	Rewitalizacja gospodarcza terenów zdegradowanych. Uruchomienie programów przekwalifikowania zawodowego. Doradztwo dla osób poszukujących pracę. Rozwój rzemiosła i agroturystyki. Pojawienie się aktywnych form wsparcia dla bezrobotnych.	Postępująca migracja wykwalifikowanej kadry. Wzrastające koszty społeczne utrzymywania bezrobotnych. Wzrost ubóstwa i niewypłacalności zobowiązań mieszkańców.

	Problem	Mocna strona	Słaba strona	Szanse	Zagrożenia
9.	Wspólne kształtowanie przestrzeni obszaru PNR.	Współpraca w ramach Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego	Brak planu działań. Brak wspólnej metodologii opracowywania planów i programów.	Identyfikacja skali oddziaływania zjawisk, procesów na poszczególne gminy i otoczenie PNR. Poprawa atrakcyjności projektów inwestycyjnych poprzez ich zintegrowany charakter. Mniejsze koszty opracowania dokumentacji planów i projektów.	Postępujący chaos w planowaniu przestrzennym. Wzrost dysproporcji i skali konfliktów pomiędzy Gminami. Większe koszty obsługi realizacji planów. Osłabienie pozycji w pozyskiwaniu wsparcia finansowego.
10.	Modernizacja i rozbudowa istniejącego systemu transportowego.	Transgraniczny charakter systemu transportowego obszaru PNR.	Peryferyjne, mało istotne dla Regionu znaczenie układu transportowego. Drogi wojewódzkie nie spełniają standardów bezpieczeństwa (klasy G lub Z) Brak ciągów pieszych i rowerowych zwiększających bezpieczeństwo Brak rozwiązań tranzytowych dróg wojewódzkich. Zły stan techniczny dróg	Działania zintegrowane w ramach Stołowogórskiego Szlaku Komunikacyjnego. Wykorzystanie wsparcia programów transgranicznych. Zwiększenie ruchu turystycznego. Pozyskanie nowych inwestorów. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa Udrożnienie ciągu komunikacyjnego przez dokończenie obwodnicy Nowej Rudy i Słupca	Brak środków na realizację zadań inwestycyjnych. Zwiększona wypadkowość. Zmniejszenie ruchu turystycznego i osłabienie pozycji ekonomicznej firm w tej branży. Nieuwzględnienie przedsięwzięcia w planie wojewódzkim

	Problem	Mocna strona	Słaba strona	Szanse	Zagrożenia
11.	Wspólne działania w zakresie ograniczania skutków niskiej emisji i poprawy sposobu korzystania z energii.	Świadomość skali skutków niskiej emisji. Istniejąca infrastruktura gazu sieciowego. Potencjał energetyki wodnej. Dostęp do nowych technologii OZE	Brak świadomości ekologicznej i ubóstwo mieszkańców Brak wspólnego planu działań. Używanie przestarzałych systemów grzewczych zanieczyszczających powietrze. Niski poziom wykorzystania instalacji gazowej.	Wspólny plan gospodarki niskoemisyjnej. Program zachęt dla likwidacji przestarzałych systemów grzewczych. Programy edukacji i kampanie informacyjne dotyczące sposobu korzystania z energii	Zwiększone zagrożenie zdrowia. Obniżenie poziomu atrakcyjności obszaru PNR. Nieefektywne gospodarowanie energią Wzrastające koszty życia.
12.	Sprawna w pełni wykorzystana infrastruktura techniczna.	Istniejące instalacje. Rosnący stan świadomości społeczeństwa w zakresie wspomagania informatycznego.	Nie w pełni wykorzystane możliwości w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Nie uregulowana gospodarka odbioru deszczówki. Brak wspólnej polityki w zakresie wdrożenia szerokopasmowego Internetu	Dokończenie procesu tworzenia infrastruktury odbiorczej Pozyskanie wsparcia finansowego dla projektów inwestycyjnych Zwiększenie dostępności i przepustowości łączy internetowych	Brak możliwości przyłączenia gospodarstw domowych Zanieczyszczenie środowiska. Nie wykorzystanie możliwości pozyskania wsparcia na projekty społeczeństwa informacyjnego.

	Problem	Mocna strona	Słaba strona	Szanse	Zagrożenia
13.	Przedsiębiorczość	Uzbrojone tereny specjalnej strefy ekonomicznej. Działalność Agencji Rozwoju Regionalnego Agroreg S.A	Brak przygotowanych terenów inwestycyjnych w gminach wiejskich. Niedostosowany poziom kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy Brak rzemiosła. Brak reprezentacji podmiotów gospodarczych Brak rozpoznania potrzeb MSP	Programy rewitalizacji gospodarczej terenów zdegradowanych. Programy zdobywania umiejętności. Działalność Instytucji Otoczenia Biznesu, Spójny system obsługi i doradztwa MSP, Samorząd gospodarczy.	Postępujące ubóstwo. Migracja w poszukiwaniu pracy. Rosnące koszty społeczne.
14.	Wartości historyczne i kulturowe bazą dla rozwoju turystyki.	Walory przyrodnicze i kulturowe. Istniejące zabytki. Infrastruktura dla turystyki weekendowej.	Zdekaptalizowany majątek zabytków. Niewystarczające wykorzystanie walorów turystycznych Brak wiarygodnych inwestorów.	Profesjonalny marketing. Specjalizacja ofert turystycznych. Imprezy ponadlokalne.	Brak rozpoznawalności turystycznej Utrata przychodów z turystyki. Postępująca dewastacja zabytków. Upadek firm działających w turystyce.
15.	Rozwój działalności gospodarczej na obszarach wiejskich	Istniejący areał ziemi uprawnej.	Brak specjalizacji rolnictwa i niska towarowość gospodarstw rolnych	inicjatywy działalności pozarolniczej. Specjalizacja rolnictwa i hodowli.	Marginalizacja społeczna na obszarach wiejskich
16.	Transfer wiedzy i innowacji.	Działalność Noworudzkiego Parku przemysłowego.	Brak równomiernie rozłożonej infrastruktury. Mała ilość firm produkcyjnych.	Rolnicze Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji w Ścinawce. Specjalizacja w działalności.	Stagnacja gospodarcza. Niski poziom konkurencji lokalnych firm.

17.	Współpraca międzynarodowa i transgraniczna.	Wysoki poziom współpracy kulturalnej i edukacyjnej. Dotychczasowe doświadczenie	Brak współpracy gospodarczej	Uruchomienie doradztwa dla firm. Wymiana ofert i informacji	Ograniczony rynek działalności firm. Nie wykorzystanie wsparcia przeznaczonego dla projektów internacjonalizacji działań firm.
18.	Finansowanie działalności Partnerstwa	Rozpoznana zdolność finansowa gmin	Brak wieloletniej projekcji finansowania potrzeb	Opracowanie spójnej polityki finansowania współpracy oraz pozyskanie zewnętrznego finansowania	Trudności z udziałem własnym gmin w finansowaniu przedsięwzięć
19.	Inwestycje publicznego celu	Obszar o dużym potencjale turystycznym i gospodarczym w pozyskiwaniu surowców	Nie istotny dla rozwoju województwa dolnośląskiego	Rozwój turystyki, odbudowa walorów kulturowych i rekreacyjnych	Postępująca peryferyzacja i wykluczenie społeczne. Rosnące koszty społeczne oraz pogorszenie się bezpieczeństwa.

3. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO PARTNERSTWA NOWORUDZKO-RADKOWSKIEGO.

3.1. Wizja.

Wizja jest opisem wizerunku przedsięwzięcia w odległej przyszłości, przy założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań. To wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń przyszłości określających: rangę, atrakcyjność, efekty wykorzystania atutów i szans rozwojowych oraz eliminację słabości i zagrożeń.

Na podstawie diagnozy dla Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego sformułowano wizje.

Partnerstwo Noworudzko-Radkowskie jest miejscem przyjaznym do zamieszkania i sprzyjającym inicjatywom, których istotą jest aktywizacja rozwoju społeczno-gospodarczego, dzięki nowoczesnej infrastrukturze technicznej oraz wykorzystaniu walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.

3.2. Misja.

Misja powinna być świadectwem tożsamości PNR, które określa podstawowe wartości przedsięwzięcia. Wartości te pomagają ujednoczyć sposoby działania uczestników w kluczowych dla PNR sprawach. Misja określa kierunek działania całego PNR, koncepcję, rolę i sens istnienia. Misja jest syntetycznym opisem sposobu postępowania w celu realizacji wizji PNR. Powinna dawać odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy?; Jaka jest nasza historia?; Czym się zajmujemy?; Po co istniejemy?; Jakie są nasze wartości?; Gdzie jesteśmy teraz?; Jaki jest nasz ostateczny cel?

Na podstawie diagnozy i zdefiniowanej wizji dla Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego sformułowano misje.

Dążymy do zwiększenia atrakcyjności gospodarczej i społecznej oraz do poprawy jakości życia w gminach Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego, dbając by Partnerstwo wyróżniało się pod względem rozwoju w skali regionu.

3.3. Główny cel strategii Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.

Wizja i misja rozwoju obszaru PNR wskazują przyszłe kierunki rozwoju w których szczególne znaczenie należy położyć na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, turystycznej i osadniczej. Aby to osiągnąć realizacja misji i wizji musi dokonywać się poprzez polityki rozwojowe PNR, przez które rozumie się kompromis interesów 3 gmin wyrażony w spójnych i wspólnych działaniach w obszarze społecznym, gospodarczym, infrastruktury i środowiska. Zakłada się że tak zdefiniowane działania wpłynę na rozwój społeczno-gospodarczy, dostępność konkurencyjną, bezpieczeństwo socjalne, ochronę zdrowia, poziom edukacji, wzrost liczby miejsc pracy. Tworząc misję i wizję PNR należy wyraźnie określić „adresatów” naszych deklaracji, czyli interesariuszy.

Aby to uzyskać zdefiniowano główny cel:

Głównym celem misji i wizji jest zjednoczenie wszystkich uczestników na drodze do realizacji wspólnych polityk Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego i inspirowanie ich do ponadprzeciętnego zaangażowania się w sukces przedsięwzięcia.

3.4. Cele szczegółowe strategii Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.

Cel główny Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego będzie realizowany poprzez cele szczegółowe które będą miały rangę polityk to znaczy że będą wyrazem kompromisu społecznego na rzecz rozwiązania zidentyfikowanego problemu. Dla realizacji celu głównego zdefiniowano niżej wymienione polityki:

- 1. Polityka spójności Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego, rozumiana jako:**
Współpraca umożliwiająca wzrost znaczenia Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego w regionie, polepszenie warunków bytowych mieszkańców i poprawę atrakcyjności obszaru funkcjonalnego, przez rozwój gospodarczy, społeczny i infrastrukturalny.

- 2. Polityka rozwoju społecznego Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego rozumiana jako:** Racjonalne wykorzystania rezultatów zdefiniowanych polityk rozwojowych na rzecz zatrzymania spadku liczby mieszkańców, pozyskiwania wykwalifikowanej kadry oraz dostosowywanie poziomu kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku.

3. **Polityka rozwoju infrastruktury i środowiska Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego rozumiana jako:** Współpraca w kompromisie ze środowiskiem i wartościami kulturowymi na rzecz unowocześniana niezbędnej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej podnoszącej poziom konkurencyjności Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.
4. **Polityka rozwoju gospodarczego Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego rozumiana jako:** Współpraca umożliwiająca rozwój gospodarczy Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego przez specjalizację i stwarzanie warunków do inwestowania i zatrudniania.
5. **Polityka współpracy międzynarodowej Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego rozumiana jako:** Rozwijanie wszelkich form integracji społecznej, przestrzennej i gospodarczej w kontekście priorytetu internacjonalizacji działań i współpracy.

Syntetyczny opis celów szczegółowych

1. Polityka spójności Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.

Współpraca umożliwiająca wzrost konkurencyjności Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego, wyrażająca się polepszeniem jakości życia mieszkańców i poprawą mobilności infrastruktury przez rozwój gospodarczy, społeczny i przestrzenny.

1.1. Instrumenty realizacji polityki spójności.

1. Zasady współdziałania i budowania kompromisu społecznego.
2. System doradztwa i informacji
3. Monitorowanie i ewaluacja polityk szczegółowych.
4. Wspólny wydział planowania przestrzennego i rozwoju gospodarczego
5. Wspólna polityka regionalna, transgraniczna i międzynarodowa.

1.2. Oczekiwane rezultaty realizacji polityki spójności.

1. Wzrost pozycji konkurencyjnej Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.
2. Pozyskiwanie wsparcia finansowego na wspólne przedsięwzięcia.
3. Wizerunek Partnerstwa sprzyjający rozwojowi.

1.3. Odpowiedzialność za politykę spójności.

Rada Partnerstwa Noworudzko–Radkowskiego reprezentowana przez samorząd terytorialny, gospodarczy i instytucje społeczne.

Sekretariat Partnerstwa Noworudzko–Radkowskiego odpowiedzialny za działalność operacyjną Partnerstwa.

1.4. Projekty strategiczne.

1. Projekty dotyczące studiów wykonalności w ramach polityk.
2. Opracowanie dokumentacji dla wspólnych przedsięwzięć (inwestycji).
3. Projekty współpracy regionalnej, transgranicznej i międzynarodowej.

2. Polityka rozwoju społecznego Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego:

Racjonalne wykorzystania rezultatów zdefiniowanych polityk rozwojowych na rzecz zatrzymania spadku liczby mieszkańców, pozyskiwania wykwalifikowanej kadry oraz dostosowywanie poziomu kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku.

2.1. Instrumenty realizacji polityki rozwoju społecznego.

1. Wspólne zasady identyfikacji problemów społecznych i skutków ich oddziaływania.
2. Wspólne zasady tworzenia programów, projektów sieciowych dla społeczeństwa Partnerstwa.

1.2. Oczekiwane rezultaty realizacji polityki rozwoju społecznego.

1. Ograniczenie poziomu ubóstwa (poprawa warunków bytowych)
2. Zwiększenie dostępności mieszkaniowej.
3. Ograniczenie odpływu młodzieży.
4. Pozyskanie wykwalifikowanej kadry.
5. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych.
6. Kreowanie idei przedsiębiorczości, szczególnie w rzemiośle.
7. Kreowanie pozytywnego wizerunku partnerstwa.

2.3 . Odpowiedzialność za politykę rozwoju społecznego.

Rada Partnerstwa Noworudzko–Radkowskiego reprezentowana przez samorząd terytorialny, gospodarczy i instytucje społeczne. Zadaniem zespołu będzie monitoring i ewaluacja m.in. następujących problemów:

1. Demografia.
2. Aktywność społeczna.
3. Edukacja.
4. Kultura, turystyka, sport, informacja
5. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo.
6. Rynek pracy.

1.4. Projekty strategiczne.

1. Projekty z zakresu ekonomii społecznej;
2. Projekty informacyjne i edukacyjne;
3. Projekty w zakresie wypoczynku i rekreacji;
4. Projekty z zakresu doradztwa i dostępności informacyjnej;
5. Projekty z zakresu ochrony zdrowia;
6. Projekty na rzecz redukcji bezrobocia.

1.5. Politykę wspierają cele zawarte w strategii Europa 2020.

1. Priorytet 1 - rozwój inteligentny:
„Unia innowacji”,
„Młodzież w drodze”,
„ Europejska agenda cyfrowa”.
2. Priorytet 2 - rozwój zrównoważony:
„Polityka przemysłowa w erze globalizacji”.
3. Priorytet 3 - rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu:
„Program na rzecz nowych umiejętności zatrudnienia”,
„Europejski program walki z ubóstwem”.

3. Polityka rozwoju infrastruktury i środowiska Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego:

Współpraca w kompromisie ze środowiskiem i wartościami kulturowymi na rzecz unowocześniania i mobilności niezbędnej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej podnoszącej poziom konkurencyjności Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.

3.1. Instrumenty realizacji polityki rozwoju infrastruktury i środowiska.

1. Wspólne zasady identyfikacji problemów i realizacji.
2. Działania promocyjne i lobbingowe.
3. Integracja infrastrukturalna.
4. Programy współpracy międzynarodowej.

3.2. Oczekiwane rezultaty realizacji polityki rozwoju infrastruktury i środowiska.

1. Infrastruktura spełniająca oczekiwania społeczeństwa i gości.
2. Pozyskanie zewnętrznego finansowania na wspólne projekty.
3. Ograniczanie skutków społecznych i gospodarczych istniejących problemów.

3.3. Odpowiedzialność za politykę rozwoju infrastruktury i środowiska.

Rada Partnerstwa Noworudzko –Radkowskiego reprezentowana przez samorząd terytorialny, gospodarczy i instytucje społeczne. Zadaniem zespołu będzie monitoring i ewaluacja m.in. następujących problemów:

1. Gospodarki wodno-ściekowej.
2. Gospodarki odpadami i selektywnej zbiórki odpadów.
3. Układu komunikacyjnego gmin PNR.
4. Infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.
5. Wykorzystania ekologicznych systemów grzewczych.
6. Udziału energii z OZE w bilansie energetycznym ogółem.

3.4. Projekty strategiczne.

1. Program profilaktyki i ochrony przeciwpowodziowej Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.
2. Projekty z zakresu gospodarki niskoemisyjnej.
3. Stołowogórski Szlak Komunikacyjny.
4. Budowa infrastruktury szerokopasmowego Internetu powiązanego z siecią szkieletową województwa dolnośląskiego.
5. Mieszkania dla osób w zawodach deficytowych.
6. Modernizacja infrastruktury turystycznej i sportowej.

3.5. Politykę infrastrukturalną i środowiskową wspierają cele zawarte w strategii Europa 2020:

1. Priorytet 1 - rozwój inteligentny: „Europejska agenda cyfrowa”
2. Priorytet 2 - rozwój zrównoważony: „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”
3. Priorytet 3 - rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: „Program na rzecz nowych umiejętności zatrudnienia”

4. Polityka rozwoju gospodarczego Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego:

Współpraca umożliwiająca rozwój gospodarczy Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego przez specjalizację i stwarzanie warunków do inwestowania i zatrudniania.

4.1. Instrumenty realizacji polityki rozwoju gospodarczego.

1. Wspólna polityka pozyskiwania Inwestorów.
2. Spójny system informacji i doradztwa gospodarczego.
3. System kształcenia zawodowego.
4. Samorząd gospodarczy.
5. Reaktywacja rzemiosła.

4.2. Oczekiwane rezultaty realizacji polityki rozwoju gospodarczego.

1. Oferta terenów inwestycyjnych.
2. Spójny system programowania rozwoju gospodarczego.
3. Wykwalifikowany personel.
4. Nowe firmy i miejsca pracy.
5. Działania zintegrowane, klastrowe środowisku gospodarczym.

4.3. Odpowiedzialność za politykę rozwoju gospodarczego.

Rada Partnerstwa Noworudzko–Radkowskiego reprezentowana przez samorząd terytorialny, gospodarczy i instytucje społeczne. Zadaniem zespołu będzie monitoring i ewaluacja m.in. następujących problemów:

1. Problematyką tworzenia nowych miejsc pracy w przemyśle, usługach, handlu;
2. Problematyką obsługi klienta biznesowego i instytucjami otoczenia biznesu (JOB);
3. Problematyką rewitalizacji terenów zdegradowanych;
4. Oceną bazy turystyczno-rekreacyjnej;
5. Aktywizacją obszarów wiejskich;
6. Zagadnieniami badań i rozwoju, a także rozwoju technologii i innowacji.

4.4. Projekty strategiczne.

1. Program rewitalizacji gospodarczej Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.
2. Rolnicze Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji w Ścinawce Średniej;
3. Rzemiosło noworudzko-radkowskie ;
4. Noworudzko-Radkowska kraina krajobrazu i rekreacji;
5. Transgraniczny system wymiany informacji

4.5 Politykę rozwoju gospodarczego wspierają cele zawarte w strategii Europa 2020.

1. Priorytet 1 - rozwój inteligentny: „Europejska agenda cyfrowa”.
2. Priorytet 2 - rozwój zrównoważony: „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”
„Polityka przemysłowa w erze globalizacji”.
3. Priorytet 3 - rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: „Program na rzecz nowych umiejętności zatrudnienia”.

5. Polityka współpracy międzynarodowej Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego rozumiana jako: Rozwijanie wszelkich form integracji społecznej, przestrzennej i gospodarczej w kontekście priorytetu internacjonalizacji działań i współpracy.

Wzrost znaczenia współpracy międzynarodowej i internacjonalizacji działalności firm na rzecz integracji społecznej, przestrzennej i gospodarczej..

5.1 Instrumenty realizacji polityki współpracy międzynarodowej.

1. Wspólna polityka regionalna, transgraniczna i międzynarodowa.
2. System doradztwa i informacji
3. Monitorowanie i ewaluacja polityk szczegółowych.

5.2 Oczekiwane rezultaty realizacji polityki współpracy międzynarodowej.

1. Pozyskiwanie wsparcia finansowego na wspólne przedsięwzięcia.
2. Wzrost pozycji konkurencyjnej.
3. Wizerunek sprzyjający rozwojowi.

5.3 Odpowiedzialność za politykę współpracy międzynarodowej.

Rada Partnerstwa Noworudzko –Radkowskiego reprezentowana przez samorząd terytorialny, gospodarczy i instytucje społeczne.

5.4 Projekty strategiczne.

1. Projekty współpracy regionalnej, transgranicznej i międzynarodowej.
2. Transgraniczny system wymiany informacji.

5.5 Politykę współpracy międzynarodowej wspierają cele zawarte w strategii Europa 2020 oraz Programie współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2014-2020.

Szczegółowy opis polityk Partnerstwa.

Oś priorytetowa Polityki Rozwoju Społecznego	Cel główny.	Cele szczegółowe.	Działania	Projekty
<p>PRS O1 Demografia.</p>	<p>O1.1 Tworzenie warunków do bezpiecznego życia i aktywności wszystkich grup mieszkańców PNR.</p>	<p>1. Organizacja przestrzeni partnerstwa odpowiadająca na potrzeby mieszkańców. 2. Kompleksowe i zintegrowane planowanie rozwoju. 3. Szeroka partycypacja społeczna w programowaniu rozwoju. 4. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych. 5. Inwestowanie w pozyskiwanie wykwalifikowanej kadry 6. Efektywna polityka migracyjna. 7. Powszechność dostępu do usług opiekuńczo-wychowawczych. 8. Gospodarka zorientowana na potrzeby Seniorów. 9. Promocja wysokiej jakości życia i infrastruktury.</p>	<p>1. Uwzględnianie warunków tendencji demograficznych w tworzeniu strategii i planów zagospodarowania. 2. Dostosowywanie usług publicznych, społecznych i komercyjnych do aktualnych potrzeb społeczeństwa PNR. 3. Zwiększanie liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach. 4. Wspieranie idei przedsiębiorstwa społecznych. 5. Profesjonalna opieka socjalna. 6. Kreowanie wizerunku miejsca dbającego o środowisko i wysokiej jakości przestrzeni z walorami przyrodniczymi i kulturowymi.</p>	<p>1. Program PNR przyjazne rodzinom i seniorom. 2. Program ograniczania migracji 3. Program pozyskiwania wykwalifikowanej kadry. 4. Program doradztwa indywidualnego. 5. Centrum wiedzy i kompetencji PNR. 6. Rozwój przedszkoli i żłobków.</p>
<p>PRS O2 Edukacja i nauka.</p>	<p>O2.1 Inwestowanie w kształcenie na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie w sposób umożliwiający maksymalne wykorzystanie zasobów pracy partnerstwa PNR.</p>	<p>1. Dostosowanie programów nauczania do potrzeb lokalnego rynku pracy, 2. Poprawa stanu technicznego i standardu placówek oświatowych. 3. Wspieranie akceptowanych społecznie wszelkich form aktywizacji zawodowej i rzemiosła.</p>	<p>1. Stworzenie systemu zachęt wspierającego aktywność zawodową mieszkańców PNR. 2. Bieżąca diagnoza potrzeb zatrudnieniowych przedsiębiorców. 3. Wykorzystanie potencjału mobilności i specjalizacji na rzecz pozyskiwania nowych zawodów. 4. Wprowadzenie systemu stypendialnego.</p>	<p>1. Program identyfikacji potrzeb zatrudnieniowych przedsiębiorców. 2. Program modernizacji infrastruktury sieci oświatowej partnerstwa PNR. 3. Program promocji kształcenia zawodowego i rzemiosła.</p>

<p>PRS O3 Kultura</p>	<p>O3.1 W poczuciu międzypokoleniowej współpracy, poznawania się i czerpania wzajemnych doświadczeń, popularyzacja działań aktywizujących społeczeństwo PNR do uczestnictwa w kulturze.</p>	<p>1. Modernizacja infrastruktury kulturalnej. 2. Dostosowanie poziomu oferty kulturalnej do potrzeb społeczeństwa partnerstwa PNR. 3. Współpraca transgraniczna.</p>	<p>1. Dożynki PNR. 2. Akademia umiejętności: Od przedszkola do kariery</p>
<p>PRS O4 Ochrona zdrowia</p>	<p>O4.1 Zwiększenie podaży i dostępności usług zdrowotnych i opiekuńczych..</p>	<p>1. Poszerzenie oferty opieki specjalistycznej. 2. Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki prozdrowotnej</p>	<p>1. Program profilaktyki zdrowotnej PNR.</p>
<p>PRS O5 Sport i rekreacja.</p>	<p>O5.1 Zapewnienie przestrzeni do uprawiania sportu i rekreacji.</p>	<p>1. Modernizacja infrastruktury sportowej. 2. Podniesienie poziomu sprawności zdrowotnej. 3. Poprawa jakości oferty uprawiania sportu i rekreacji.</p>	<p>1. Program modernizacji obiektów sportowych rekreacyjnych. 2. Program aktywności sportowej i rekreacyjnej 3. Program turystycznego wykorzystania zasobów naturalnych występujących na terenie PNR.</p>
<p>PRS O6 Mieszkalnictwo</p>	<p>O6.1 Stabilizacja sytuacji mieszkaniowej poprzez zwiększenie dostępności mieszkań i podnoszenie poziomu ich standardu.</p>	<p>1. Racjonalizacja gospodarowania zasobami. 2. Wspieranie systemu wynajmu mieszkań. 3. Wspieranie systemu społecznego budownictwa czynszowego. 4. Wspieranie systemu budowy mieszkań dla osób najuboższych i zagrożonych wykluczeniem</p>	<p>1. Program „mieszkanie dla młodych” 2. Program „mieszkanie dla wykwalifikowanej kadry”</p>
<p>PRS O7-Aktywność społeczna i wykluczenie</p>	<p>O7.1 Ograniczanie obszarów wykluczenia społecznego i wykorzystanie potencjału mieszkańców</p>	<p>1. Promowanie idei włączenia społecznego. 2. Przetwarzanie bariery izolacji</p>	<p>1. Program ograniczania skutków ubóstwa 2. Program Wolontariat.</p>

	4. Promocyjna i prorolnicza organizacja zarządzania obszarem	doradztwa dla firm i osób chcących podjąć działalność gospodarczą. 4. Spójna polityka pro-inwestycyjna na rzecz pozyskiwania inwestorów. 5. Specjalizacja działalności 6. Wspólna polityka marketingowa. 7. Internacjonalizacja działalności	Noworudzko-Radkowskiego.
PRG O3-Wartości kulturowe na rzecz turystyki.	4. Proinnowacyjna i prorolnicza organizacja zarządzania obszarem	1. Wykorzystanie potencjału historycznego i kulturowego na rzecz turystyki. 2. Specjalizacja turystycznych. 3. Poprawa warunków infrastruktury turystycznej. 4. Wspólna polityka informacyjno-promocyjna.	1. Program zintegrowanych połączeń komunikacji turystycznej. 2. Program rewitalizacji obiektów historycznych. 3. Program rewitalizacji wartości kulturowych i tradycji Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego. 4. Projekt – Wieże widokowe. 5. Zagospodarowanie południowo-zachodniego szlaku Cystersów.
PRG O4-Rolnictwo i obszary wiejskie.	1. Specjalizacja rolnictwa. Dążenie do ekspansywnego charakteru prowadzonej działalności rolniczej. 2. Rozwój działalności poza rolniczych.	1. Tworzenie warunków do inicjatyw społecznych i gospodarczych na obszarach wiejskich. 2. Organizacja wsparcia doradczego dla obszaru problemowego obszarów wiejskich PNR.	1. Program specjalizacji gospodarki rolnej PNR. 2. Rozwój rzemiosła i agroturystyki. 3. Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji w Ścinawce.
Polityka Rozwoju infrastruktury i środowiska PNR.	Cele szczegółowe	Działania	Projekt
PRIS O-1 kształtowanie przestrzeni.	1. Określenie standardów urbanistycznych. 2. Określenie standardów estetyki planowania przestrzennego. 3. Zapewnienie partycypacji społecznej	1. Promocja kultury przestrzeni. 2. Wprowadzenie edukacji dla dzieci architektonicznej i miłośniczy. 3. Opracowanie wewnętrznych norm estetyki kształtowania krajobrazu	1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla spójnych obszarów Rozwoju PNR.

	<p>planowania i inwestowania.</p> <p>4. Dostosowanie założeń planowania przestrzennego do akceptowanych społecznie potrzeb rozwojowych partnerstwa PNR.</p> <p>5. Wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych dla bezpieczeństwa i rozwoju PNR.</p>	<p>przeszitego</p>	<p>4. Dostosowanie założeń planowania przestrzennego do akceptowanych społecznie potrzeb rozwojowych partnerstwa PNR.</p> <p>5. Wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych dla bezpieczeństwa i rozwoju PNR.</p>	
<p>PRIS O-2 Transport i mobilność.</p>	<p>O2.1 Poprawa jakości i bezpieczeństwa życia poprzez dążenie do modernizacji istniejącego układu komunikacyjnego i ograniczanie kosztów generowanych przez transport.</p>	<p>1. Transgraniczna modernizacja i integracja układu transportowego partnerstwa PNR.</p> <p>2. Wykorzystanie potencjału połączeń kolejowych i lotniczych.</p> <p>3. Kształtowanie zachowań komunikacyjnych.</p>	<p>1. Badanie ruchu drogowego. Budowanie zintegrowanych programów inwestycyjnych. Organizowanie kampanii informacyjnych i edukacyjnych. Udział w projektach aglomeracyjnych regionalnych.</p>	<p>Projekty:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stalowogórski szlak komunikacyjny. 2. Droga Sudecka 3. Turystyczna kolej walbrzyska. 4. Szlak cysterski
<p>PRIS O-3 Niskoemisyjność i efektywność energetyczna</p>	<p>O3.1 Dostosowywanie się do zmieniających się zasad zaopatrzenia w energię i źródeł energii z uwzględnieniem zasad niskoemisyjności i efektywności energetycznej.</p>	<p>1. Rozwiązanie problemu niskiej emisji pochodzącej ze spalania węgla w indywidualnych gospodarstwach.</p> <p>2. Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków.</p> <p>3. Podnoszenie świadomości efektywności i poszanowania środowiska.</p>	<p>1. Kompleksowa inwentaryzacja zużycia energii i emisji gazów na obszarze partnerstwa PNR.</p> <p>2. Przygotowanie planu gospodarki niskoemisyjnej partnerstwa PNR.</p> <p>3. Promocja niskoemisyjnych technologii.</p> <p>4. Wspieranie działań proekologicznych i termomodernizacyjnych.</p>	<p>1. Program „Zielona krajina”</p> <p>2. Program włączenia osób najuboższych w realizację projektów proekologicznych.</p> <p>3. Program doradztwa w zakresie efektywności energetycznej.</p>
<p>PRIS O-4 Infrastruktura techniczna</p>	<p>O4.1 Dążenie do stanu technicznego infrastruktury technicznej obsługującej potrzeby społeczne PNR w sposób gwarantujący wysoki poziom bezpieczeństwa i efektywności.</p>	<p>1. Spójne działania samorządów gminnych w drodze uporzędkowania i rozbudowy technicznej na terenie obszaru funkcjonalnego Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.</p> <p>2. Sprawna i efektywna infrastruktura sprzyjająca turystyce, rekreacji i aktywności sportowej.</p>	<p>1. Koordynacja rozwiązań technicznych i inwestycyjnych.</p> <p>2. Inicjowanie nowych wartości promujących kulturowe i historyczne. Działania na rzecz ograniczenia skutków powodzi.</p>	<p>1. Technologie teleinformatyczne</p> <p>Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.</p> <p>2. Program profilaktyki i ochrony przeciwpowodziowej</p>

	3. Profilaktyka przeciwpowodziowa		
Polityka współpracy międzynarodowej PNR.	Cele szczegółowe	Cel główny	Projekty
PRIS O-1 kształtowanie przestrzeni społecznej i przestrzennej.	1. Określenie standardów w procesie planowania przestrzennego. 2. Wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych dla rozwoju współpracy partnerskiej	O1.1 Konsekwentne przeciwdziałanie negatywnym trendom rozwojowym przegranych obszarów i internacjonalizacja działań w współpracy partnerskimi.	1. Szcic doradztwa gospodarczego. 2. Programy profilaktyki przeciwpowodziowej.
	1. Promocja i informacja. 2. Kontynuowanie współpracy z dziećmi i młodzieżą. 3. Odbudowa więzi gospodarczych. 4. Spójne programy bezpieczeństwa.		

4. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ ROZWOJU- MONITORING i EWALUACJA.

Celem procesu monitorowania i ewaluacji jest: monitorowanie realizacji Strategii Rozwoju PNR w poszczególnych obszarach strategicznych, dokonywanie pomiarów osiągniętych rezultatów oraz aktualizowanie celów i priorytetów. Monitoring strategii pozwala kontrolować jej skuteczność, efektywność i korzyści z realizacji jej założeń oraz umożliwia ewaluację określonych kierunków rozwoju.

Przedmiotem procesu są zasady dotyczące monitorowania i ewaluacji strategii Rozwoju Gmin PNR. Zakres procesu obejmuje wszystkie czynności składające się na przebieg i ocenę realizacji strategii. Stąd należy powołać do życia reprezentatywną Radę Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego a następnie na podstawie decyzji Rady zostanie określona procedura monitorowania realizacji strategii. Może to być np. Zespół ds. Monitorowania i Ewaluacji Strategii Rozwoju PNR, którego zadaniem będzie sporządzenie i przedstawianie do wiadomości publicznej okresowych Raportów, a także wskazywanie na potrzebę przygotowania projektów realizacji przedsięwzięć rozwojowych PNR.

4.1 Sposób mierzenia rezultatów.

Punktem odniesienia do obiektywnej oceny skuteczności podjętych działań będzie m.in. informacja o wkładzie Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego w osiągnięcie wskaźników zaplanowanych w krajowych i regionalnych strategiach oraz w strategii „Europa 2020” która tak zdefiniowała swoje oczekiwania:

- **Zatrudnienie:** 75 proc. osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę.
- **Badania i rozwój:** na inwestycje w badania i rozwój powinniśmy przeznaczać 3 proc. PKB Unii.
- **Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii:** należy ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o 20 proc. w stosunku do poziomu z 1990 r. (lub nawet o 30 proc., jeśli warunki będą sprzyjające), 20 proc. energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych, efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20 proc.

- **Edukacja:** Ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10 proc, co najmniej 40 proc. osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe.
- **Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym:** zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln.

Do kontroli oraz ewaluacji obranych w Strategii Rozwoju Partnerstwa Noworudzko Radkowskiego kierunków rozwoju należy wykorzystać m.in. zestaw wskaźników realizacji celów strategicznych:

Wskaźnik	Polityka
1 Liczba przedstawicieli miast partnerskich odwiedzających gminy PNR	PNR01
1 Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców)	PRG01
2 Poziom obsługi klienta biznesowego (badania ankietowe)	PRG01
3 Liczba instytucji otoczenia biznesu	PRG01
4 Udział zatrudnionych w B+R do liczby zatrudnionych ogółem	PRG01
5 Liczba powstałych klastrów innowacyjnych	PRG01
6 Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych	PRG01
7 Powierzchnia zrewitalizowanych terenów zdegradowanych	PRG02
8 Stopień wykorzystania bazy noclegowej	PRG03
9 Liczba nowo-powstałych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	PRG03
10 Liczba odrestaurowanych obiektów turystycznych	PRG04
11 Liczba podmiotów oferujących produkty lokalne	PRG04
12 Liczba wykreowanych, sieciowych produktów turystycznych	PRG05
13 Długość wybudowanych i zmodernizowanych szlaków turystycznych	PRG05
1. Liczba nielegalnych wysypisk śmieci	PRIS04
2 Długość nowych dróg	PRIS02
3 Długość zmodernizowanych dróg	PRIS02
4 Liczba podmiotów wykorzystujących OZE	PRIS03
5 Udział energii z OZE do zużycia energii ogółem w PNR	PRIS03
6 Liczba gospodarstw domowych korzystających z ekologicznych systemów grzewczych	PRIS03
7 Wskaźnik gęstości sieci teleinformatycznych	PRIS04
8 Liczba osób korzystających z łącza szerokopasmowych do liczby ludności ogółem	PRIS04
9 Liczba osób (gospodarstw domowych) objętych selektywną zbiórką odpadów	PRIS04
9 Udział ludności (gospodarstw domowych) korzystających z oczyszczalni ścieków do liczby ludności ogółem	PRIS04
10 Emisja zanieczyszczeń powietrza w przeliczeniu na mieszkańca PNR	PRIS04
1 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na obszarze PNR	PRS01
2 Poziom – punktacja testów egzaminacyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjach PNR	PRS01
3 Poziom utożsamienia się społeczeństwa z obszarem PNR (badania ankietowe)	PRS01

4 Wizerunkowe postrzeganie obszaru PNR (badania ankietowe)	PRS01
5 Wzrost świadomości ekologicznej (badania ankietowe)	PRS01
6 Liczba organizacji pozarządowych	PRS07
7 Stopa bezrobocia rejestrowanego	PRS08

Lista proponowanych wskaźników nie jest zestawieniem zamkniętym, można i należy ją poszerzyć zgodnie z zapotrzebowaniem i merytorycznym uzasadnieniem.

Przyrost/spadek oczekiwanych wielkości należy porównać z nakładem na konkretne działania. weryfikację należy przeprowadzić w określonych ramach czasowych. Wyniki badań-ocen powinny stanowić punkt wyjścia do opracowania raportu ewaluacyjnego zawierającego rekomendacje do dalszych działań.

5. SPÓJNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU PARTNERSTWA NOWORUDZKO- RADKOWSKIEGO.

Spójność strategii rozwoju dotyczy obszaru funkcjonalnego Partnerstwa ze strategią EUROPA 2020, strategią Rozwoju Kraju 2020, Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego i strategią rozwoju województwa dolnośląskiego.

Spójność Strategii Rozwoju Gmin PNR.

Strategia Rozwoju Gmin PNR jest spójna z głównymi dokumentami wyższego rzędu, do których zaliczono:

- **STRATEGIĘ EUROPA 2020** – zbieżność powinna być wykazana ze względu na fakt, iż strategia PNR będzie mogła być realizowana m.in. poprzez wsparcie środkami funduszy strukturalnych i funduszu spójności.
- **Strategię Rozwoju Kraju 2020**
Wyznaczone determinanty, tj. aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo – to wyznaczniki dokumentu, do którego ma odnosić się także strategia województwa dolnośląskiego, jak i strategia PNR.
- **Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego.**
Dla regionów, miast, obszarów funkcjonalnych, dokument ten przedstawia terytorialne cele rozwoju kraju, stanowi również ważne odniesienie dla strategii PNR.
- **Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego** – to najważniejszy dokument strategiczny na poziomie województwa, który jest podstawą do opracowania RPO.

ZALĄCZNIKI.

Załącznik 1. Lista projektów priorytetowych.

Lp.	Kod	Program
1.	PRS-O1.1-325	Centrum Wiedzy i Kompetencji Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego
2.	PRS-O1.1-612	Program ograniczania migracji.
3.	PRS-O1.1-563	Program pozyskiwania wykwalifikowanej kadry
4.	PRS-O5.1-123	Program turystycznego wykorzystania naturalnych zasobów wodnych występujących na terenie Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.
5.	PRS-O8.1-212	Program–kwalifikacje zawodowe.
6.	PRG-O2.1-241	Biuro Obsługi Inwestora.
7.	PRG-O4.1-213	Rolnicze Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji.
8.	PRG-O3.1-111	Program zintegrowanych połączeń komunikacji turystycznej.
9.	PRIS-O2.1-121	Stołowogórski Transgraniczny Szlak Komunikacyjny.
10.	PRIS-O3.1-12	Plan gospodarki niskoemisyjnej Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.
11.	PRIS-O4.1-11	Technologie teleinformatyczne Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego.

Załącznik 2. Wyznaczniki dla strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego (materiał informacyjny).

Priorytet 1 – rozwój inteligentny.

Rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach w ramach którego będą realizowane następujące programy przewodnie:

- „Unia innowacji” – program na rzecz poprawy dostępu do finansowania badań i innowacji, tak aby innowacyjne pomysły przekształcały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy.
- „Młodzież w drodze” – program na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwienie młodzieży wejścia na rynek pracy,
- „Europejska agenda cyfrowa” – program na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorcom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Priorytet 2 – rozwój zrównoważony.

Efektywne wspieranie gospodarki korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej realizowane przez następujące programy:

- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – program na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejście na gospodarkę niskoemisyjną, wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowanie efektywności energetycznej,
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – poprawa otoczenia biznesowego, szczególnie w odniesieniu do MŚP oraz wpieranie silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej przygotowanej do konkurencji na rynkach globalnych.

Priorytet 3 – rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

Wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną będzie realizowane przez następujące programy przewodnie:

- „Program na rzecz nowych umiejętności zatrudnienia” – program na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienie pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności kapitału ludzkiego (siły roboczej).
- Europejski program walki z ubóstwem” – na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa.

Załącznik 3. Wybór celów tematycznych i podsumowanie najważniejszych rezultatów interwencji zgodnych z Umową Partnerstwa (material informacyjny).

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
<p>Cel tematyczny 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji</p>	<p>Priorytet 1a. (EFRR) Udoskonalenie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy</p>	<p>POIR RPO</p>	<p>Niski poziom nakładów na B+R oraz niska aplikacyjność prowadzonych badań - potrzeba ulepszenia infrastruktury B+R w sektorze nauki i w przedsiębiorstwach, potrzeba umiędzynarodowienia nauki, potrzeba realizacji programów strategicznych oraz regionalnych agend badawczych, potrzeba rozwoju kadr do realizacji przedsięwzięć innowacyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja Strategii Europa 2020 (cel w zakresie nakładów na B+R, projekt przewodni „Unia innowacji”) • realizacja CSR 5: Przedsięwzięcie dodatkowych środków w celu stworzenia otoczenia biznesu sprzyjającego innowacjom poprzez skoordynowanie polityki w obszarach badań, innowacji i przemysłu, dalszy rozwój instrumentów odnawialnych i zachęt podatkowych, a także lepsze dostosowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji. • realizacja KPR (Stworzenie mechanizmów finansowania infrastruktury badawczej i działalności jednostek naukowych, Opracowanie narzędzi i wdrożenie systemu cyklicznej oceny potencjału naukowo-technologicznego, Realizacja programu TOI³ 500 Innovators) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SIEG, PRP, PMDIB
	<p>Priorytet I.b.(EFRR) Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B+I, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami B+R i sektorem szkolnictwa wyższego (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)</p>	<p>POIR RPO</p>	<p>Niski poziom inwestycji badawczo-rozwojowych sektora przedsiębiorstw - potrzeba wzmocnienia powiązań między nauką a biznesem, zwiększenia zdolności do tworzenia własnych innowacji, polepszenia otoczenia dla realizacji przedsięwzięć innowacyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja Strategii Europa 2020 (cel w zakresie nakładów na B+R, projekt przewodni „Unia innowacji”) • realizacja CSR 5: Przedsięwzięcie dodatkowych środków w celu stworzenia otoczenia biznesu sprzyjającego innowacjom poprzez skoordynowanie polityki w obszarach badań, innowacji i przemysłu, dalszy rozwój instrumentów odnawialnych i zachęt podatkowych, a także lepsze dostosowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji. • realizacja KPR (Stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorstw Wspieranie instytucji otoczenia biznesu w ramach działań proinnowacyjnych oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym, Realizacja programów naukowo-badawczych i programów wspierających współpracę nauki z przemysłem, Wspieranie projektów w ramach obszarów i technologii o największym potencjale rozwoju, Wdrażanie programów w zakresie rozwoju działalności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjnej przedsiębiorstw, Realizacja programu „Brokerzy Innowacji”) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SIEG, PRP, PMDIB

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK (EFRR)	Priorytet 2a (EFRR) Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie wprowadzania nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej	POPC	Nasylenie usługami szerokopasmowego dostępu do Internetu poniżej średniej UE oraz występujące zróżnicowania terytorialne („białe plamy”) - potrzeba wzmocnienia działań prowadzących do nasylenia usługami szerokopasmowego dostępu do Internetu <ul style="list-style-type: none"> • realizacja Strategii Europa 2020 (projekt przewodni „Europejska agenda cyfrowa”) • realizacja CSR nr 6: (...) Przyspieszenie starań na rzecz zwiększenia zasięgu łączności szerokopasmowej • realizacja KPR (Działania na rzecz zwiększenia zasięgu łączności szerokopasmowej) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SSP, NPS, PZIP
	Priorytet 2c. (EFRR) Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	POPC RPO	Słabe wykorzystanie e-usług przez obywateli - potrzeba zwiększenia podaży, jakości usług i treści cyfrowych oraz rozwoju kompetencji cyfrowych. <ul style="list-style-type: none"> • realizacja Strategii Europa 2020 (projekt przewodni „Europejska agenda cyfrowa”) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SSP, SRKS, SRKL, PZIP
Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW)	Priorytet 3a. (EFRR) Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	RPO POIR POPW	Niewystarczająca oferta wspierająca powstawanie firm, trudności z pozyskaniem finansowania zewnętrznego przez MŚP oraz jego wysokie koszty - potrzeba rozwoju warunków dla inkubacji skutkującej powstawaniem przedsiębiorstw, potrzeba dostępu do kapitału oraz terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorstw. <ul style="list-style-type: none"> • realizacja Strategii Europa 2020 (projekt przewodni „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SIEG, PRP
	Priorytet 3b. (EFRR) Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	RPO POIR POPW	Niski udział firm o znaczeniu międzynarodowym -potrzeba wzmocnienia proeksportowej orientacji przedsiębiorstw <ul style="list-style-type: none"> • realizacja Strategii Europa 2020 (projekt przewodni „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SIEG, PRP
	Priorytet 3c. (EFRR) Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	RPO POPW	Niskie nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw - potrzeba zwiększenia skali, dywersyfikacji i wdrażania innowacji. <ul style="list-style-type: none"> • realizacja Strategii Europa 2020 (projekt przewodni „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SIEG, PRP
	Priorytet 3d. (EFRR) Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji	RPO POIR POPW	Zbyt duże zróżnicowanie poziomu świadczenia usług dla przedsiębiorców przez instytucje otoczenia biznesu -potrzeba podniesienia jakości oferowanych usług i ich adekwatności do oczekiwań przedsiębiorców, potrzeba wzmocnienia współpracy w ramach klastrów <ul style="list-style-type: none"> • realizacja Strategii Europa 2020 (projekt przewodni „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SIEG, PRP

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
	Priorytet 4i., 4a. (FS/EFRR) wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	POIŚ RPO	<p>Niski udział źródeł odnawialnych w wytwarzaniu energii elektrycznej - potrzeba zwiększenia produkcji OZE oraz tworzenie warunków dla jej większego wykorzystania w gospodarce</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego oraz strategii Europa 2020 (Cele energetyczne, projekt przewodni „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) realizacja CSR nr 6: (...) Odnowienie i rozbudowę mocy wytwórczych oraz poprawę efektywności w całym łańcuchu energii. Przyspieszenie i rozszerzenie rozbudowy sieci energetycznej, w tym transgranicznych połączeń międzysystemowych (...) realizacja KPR (Inwestycje w odnawialne źródła energii) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, Polityka energetyczna Polski do 2030 r., BEiŚ
Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach (FS, EFRR)	Priorytet 4ii., 4b (FS/EFRR) promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	POIŚ RPO	<p>Wysoka zasobochłonność gospodarki - potrzeba zwiększenia racjonalności zużycia zasobów w przedsiębiorstwach:</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego oraz strategii Europa 2020 (Cele energetyczne, projekt przewodni „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) Komunikat Komisji Europejskiej Energia 2020: Strategia na rzecz konkurencyjnej, zrównoważonej i bezpiecznej energii (Zmniejszanie korelacji pomiędzy wzrostem gospodarczym i zużyciem energii) realizacja CSR nr 6: (...) Odnowienie i rozbudowę mocy wytwórczych oraz poprawę efektywności w całym łańcuchu energii (...) realizacja KPR (Inwestycje w odnawialne źródła energii) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, BEiŚ
	Priorytet 4iii., 4c. (FS/EFRR) wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym	POIŚ RPO	<p>Wysoka energochłonność gospodarki - potrzeba kompleksowej modernizacji energetycznej budynków</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego oraz strategii Europa 2020 (Cele energetyczne, projekt przewodni „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) realizacja CSR nr 6: (...) Odnowienie i rozbudowę mocy wytwórczych oraz poprawę efektywności w całym łańcuchu energii (...) realizacja KPR (Inwestycje w odnawialne źródła energii) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, BEiŚ
	Priorytet 4 iv, 4d. (FS/EFRR) rozwijanie i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji działających na niskich i średnich poziomach napięcia	POIŚ	<p>Wysoka energochłonność gospodarki i niewielki stopień wykorzystania inteligentnych technologii w dystrybucji energii elektrycznej - potrzeba optymalizacji i racjonalizacji zużycia energii elektrycznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego oraz strategii Europa 2020 (Cele energetyczne, projekt przewodni „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) realizacja CSR nr 6: (...) Odnowienie i rozbudowę mocy wytwórczych oraz poprawę efektywności w całym łańcuchu energii. Przyspieszenie i rozszerzenie rozbudowy sieci energetycznej, w tym transgranicznych połączeń międzysystemowych (...)

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
			<ul style="list-style-type: none"> realizacja KPR (Inwestycje w odnawialne źródła energii) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, BEiŚ)
	Priorytet 4e., 4v. (FS/EFRR) Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	POIŚ RPO POPW	<p>Wysoka emisyjność gospodarki - potrzeba zmniejszenia emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych generowanych w miastach, potrzeba odciążenia infrastruktury miejskiej od nadmiernego indywidualnego ruchu zmotoryzowanego oraz poprawy integracji miast z ich otoczeniem poprzez rozwój systemu niskoemisyjnego transportu zbiorowego. Wsparcie adresowane do miast jako obszarów strategicznej interwencji polityki państwa (OSI) wymienionych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego.</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego oraz strategii Europa 2020 (Cele energetyczne, projekt przewodni „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) realizacja KPR (działania na rzecz Inicjatywy „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRT)
	Priorytet 4 g., 4vi.. (EFRR/FS) Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe	POIŚ RPO	<p>Wysoki poziom zanieczyszczeń pochodzących z tzw. niskiej emisji - potrzeba upowszechnienia kogeneracji oraz rozwoju systemów ciepłowniczych</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego oraz strategii Europa 2020 (Cele energetyczne, projekt przewodni „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, BEiŚ, KSRR)
Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem (FS, EFRR)	Priorytet 5 ii., 5b. (FS/EFRR) Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	POIŚ RPO	<p>Wysoka wrażliwość na zmiany klimatu - potrzeba wzmocnienia odporności na zagrożenia związane z negatywnymi efektami zmian klimatu, potrzeba zwiększenia możliwości reagowania na skutki zagrożeń naturalnych (głównie powodzi i suszy)</p> <ul style="list-style-type: none"> wkład w osiąganie celów wskazanych w Białej Księdze i Strategii Europa 2020 w zakresie przystosowania się do zmian klimatu (inicjatywa przewodnia „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) realizacja CSR nr 6: (...) Poprawa gospodarki odpadami i gospodarki wodnej (...) realizacja KPR (Poprawa gospodarki odpadami i gospodarki wodnej) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, BEiŚ, SPA 2020.
Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami (FS, EFRR)	Priorytet 6i., 6a. (FS/EFRR) Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	POIŚ RPO	<p>Mało efektywne gospodarowanie odpadami - konieczność wypełnienia wymogów unijnego acquis (w szczególności zapewnienie zgodnego z hierarchią sposobów postępowania z odpadami); konieczność rozwoju systemów selektywnego zbierania odpadów zapewniających pozyskanie odpadów nadających się do recyklingu, instalacji do sortowania selektywnie zebranych odpadów komunalnych, instalacji do przetwarzania bioodpadów oraz instalacji do termicznego przekształcania odpadów z odzyskiem energii; konieczność podejmowania działań zmierzających do zapobiegania powstawaniu odpadów (w tym działania zmierzające do zmiany zachowań mieszkańców w zakresie ograniczania ilości wytwarzanych odpadów oraz ich właściwej segregacji u źródła); racjonalizacja gospodarki odpadami przez</p>

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
			<p>przedsiębiorców.</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (inicjatywa przewodnia „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) realizacja CSR nr 6: (...) Poprawa gospodarki odpadami (...) realizacja KPR (Poprawa gospodarki odpadami i gospodarki wodnej) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, BEiŚ, KPGO
	<p>Priorytet 6ii., 6b. (FS/EFRR) Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie</p>	<p>POIS RPO</p>	<p>Nierozwiązane problemy związane z gospodarowaniem zasobami wodnymi - konieczność wypełnienia wymogów unijnego acquis; konieczność ograniczenia zrzutów nieoczyszczonych i niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych do środowiska; konieczność efektywnego zagospodarowania przyrastającej masy osadów ściekowych; konieczność efektywnego korzystania z ograniczonych i słabych jakościowo zasobów wodnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (inicjatywa przewodnia „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) realizacja CSR nr 6: (...) Poprawa gospodarki odpadami i gospodarki wodnej. realizacja KPR (Poprawa gospodarki odpadami i gospodarki wodnej) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, BEiŚ, KPOŚK
	<p>Priorytet 6c. (EFRR) Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</p>	<p>POIS RPO</p>	<p>Znaczny stopień degradacji zabytków oraz nierównomierny dostęp do infrastruktury kultury - potrzeba aktywizacji potencjałów związanych z materialnym i niematerialnym dziedzictwem kulturowym</p> <ul style="list-style-type: none"> Komunikaty Komisji Europejskiej (Komunikat dotyczący Europejskiej agendy kultury w dobie globalizacji świata. Polityka regionalna jako czynnik przyczyniający się do inteligentnego rozwoju w ramach strategii Europa 2020; Promowanie sektora kultury i sektora kreatywnego na rzecz wzrostu gospodarczego i wzrostu zatrudnienia w UE; Zielona Księga Komisji w sprawie uwalniania potencjału przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej; Polityka spójności i miasta: rola miast i aglomeracji w odniesieniu do wzrostu i zatrudnienia w regionach) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKS
	<p>Priorytet 6iii., 6d. (FS/EFRR) Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę</p>	<p>POIS RPO</p>	<p>Zwiększona presja na środowisko w związku z rozwojem gospodarczym - potrzeba powstrzymania procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienia potencjału rozwoju gospodarczego i społecznego w oparciu o wykorzystanie walorów przyrodniczych na poziomie regionalnym i lokalnym</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (inicjatywa przewodnia „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) realizacja strategii „Nasze ubezpieczenie na życie i nasz kapitał naturalny - unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.”, „Programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z planem działań 2014-2020”, „Priorytetowych

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
	<p>Priorytet 6iv., 6e. (FS/EFRR) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojaskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu</p>	POIŚ RPO	<p>Ram Działań dla sieci Natura 2000 na Wieloletniego Programu Finansowania UE w latach 2014-2020". • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, BEIS</p> <p>Niska jakość środowiska w miastach (przekraczanie dopuszczalnych norm jakości powietrza, nadmierne wykorzystanie gruntów do celów gospodarczych, kumulacja na negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych) - potrzeba rekultywacji i stworzenia warunków do ponownego zagospodarowania terenów na cele środowiskowe.</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (inicjatywa przewodnia „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, KSRR, BEIS
<p>Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej (FS, EFRR)</p>	<p>Priorytet 7i., 7a. (FS/EFRR) Wspieranie multimodalnego jednolitego europejskiego obszaru transportu poprzez inwestycje w TEN-T</p>	POIŚ	<p>Ograniczona dostępność zewnętrzna kraju - potrzeba dokończenia budowy nowoczesnej sieci drogowej; potrzeba zapewnienia wysokiej jakości powiązań kolejowych w sieci TEN-T</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja wytycznych UE w sprawie rozwoju kolejowej i drogowej sieci TEN-T oraz umów dotyczących kluczowych linii dla transportu kolejowego AGTC wkład w osiąganie celów Białej Księgi Transportu dotyczących tworzenia warunków do przeniesienia drogowego transportu towarów na inne środki transportu, w tym na transport kolejowy wkład w realizację europejskiej strategii w zakresie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego i zgodność z planami wprowadzenia w Europie do 2020 r. zmodernizowanej infrastruktury zarządzania ruchem lotniczym (SESAR) w ramach prac nad Wspólnym Europejskim Obszarem Lotniczym (SES) realizacja CSR nr 6: (...)Wzmocnienie roli i zasobów urzędu sprawującego nadzór nad rynkiem kolejowym oraz zapewnienie skutecznego i bezwzględnego wdrożenia projektów inwestycyjnych w kolejnictwie (...) realizacja KPR (działania na rzecz Inicjatywy „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRT
	<p>Priorytet 7b. (EFRR) Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi</p>	POIŚ RPO POPW	<p>Ograniczona dostępność mniejszych ośrodków miejskich i obszarów ich otaczających - potrzeba tworzenia warunków do rozwoju policentrycznej struktury osadniczej w kraju, opartej na sieci miast średniej i mniejszej wielkości (tzw. regionalnych i subregionalnych); potrzeba eliminacji ograniczeń blokujących rozwój miast, związanych z przeciążeniem ich infrastruktury ruchem tranzytowym.</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja KPR (działania na rzecz Inicjatywy „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRT
	<p>Priorytet 7ii, 7c. (FS/EFRR) Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu</p>	POIŚ RPO	<p>Niski udział przyjaznych środowisku systemów transportowych - potrzeba zabezpieczenia obsługi rosnącego poziomu przeładunków kontenerów w portach morskich oraz zintegrowanie ich z zapleczem w głębi kraju, potrzeba zwiększenia wykorzystania dróg śródlądowych oraz rozwoju infrastruktury modalnej. • realizacja celów Białej Księgi Transportu postulujących większe wykorzystanie bardziej</p>

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
	promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej		<p>energooszczędnych środków transportu i tworzenie warunków do przeniesienia drogowego transportu towarów na inne środki transportu, w tym na transport wodny</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja wytycznych UE w sprawie rozwoju sieci TEN-T na drogach wodnych śródlądowych, portów morskich i terminali przeładunkowych zgodność z inicjatywą KE dotyczącą tworzenia tzw. zielonych korytarzy transportowych wykorzystujących współmodalność, która zakłada wzajemne uzupełnianie się środków przewozu dla umożliwienia wyboru transportu krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRT
	<p>Priorytet 7iii., 7d. (FS/EFRR) Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu</p>	<p>POIŚ RPO POPW</p>	<p>Niska konkurencyjność sektora kolejowego względem innych form przewozu towarów i osób - potrzeba ograniczenia emisji zanieczyszczeń z transportu w miastach, odciążenia infrastruktury miejskiej od nadmiernego ruchu drogowego i poprawy ich integracji z otoczeniem poprzez rozwój systemów kolejowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja CSR nr 6: (...) Wzmocnienie roli i zasobów urzędu sprawującego nadzór nad rynkiem kolejowym oraz zapewnienie skutecznego i bezwzględnego wdrożenia projektów inwestycyjnych w kolejnictwie (...) realizacja KPR (Inwestycje w transport kolejowy) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRT
	<p>Priorytet 7e. (EFRR) Zwiększenie efektywności energetycznej i bezpieczeństwa dostaw poprzez rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii oraz poprzez integrację rozproszonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych</p>	<p>POIŚ</p>	<p>Brak bezpieczeństwa i stabilności dostaw energii elektrycznej i gazu ziemnego - potrzeba dywersyfikacji źródeł i kierunków dostaw (rozbudowa infrastruktury przesyłowej, dystrybucyjnej i magazynowej)</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja CSR nr 6: (...) Wzmocnienie konkurencji w sektorze gazu przez wycofanie cen regulowanych (...) realizacja KPR (zwiększenie konkurencyjności na krajowym rynku gazu ziemnego) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, BFIŚ, Polityka Energetyczna Polski do roku 2030
<p>Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników (EFS, EFRR)</p>	<p>Priorytet 8 b.. (EFRR) wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych</p>	<p>RPO</p>	<p>Niepełne wykorzystanie zasobów rynku pracy - potrzeba aktywizacji obszarów oraz optymalizacji wykorzystania ich potencjałów przyrodniczych, kulturowych i przestrzennych</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie zatrudnienia) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SREKL
	<p>Priorytet 8i. (EFS) zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników</p>	<p>RPO</p>	<p>Niepełne wykorzystanie zasobów rynku pracy - potrzeba podniesienia mobilności zawodowej i przestrzennej osób biernych zawodowo i bezrobotnych</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie zatrudnienia, projekt przewodni „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”) realizacja CSR nr 4: Kontynuowanie wysiłków na rzecz zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy (..) Podjęcie regularnych działań na rzecz zreformowania KRUS w celu poprawy międzysektorowej mobilności pracowników. Wsparcie ogólnej reformy emerytalnej za pomocą środków zwiększających szanse starszych

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
			<p>pracowników na zatrudnienie, tak aby podnieść wiek dezaktywacji zawodowej.</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja KPR (Reforma polityki rynku pracy, Wspieranie zatrudnienia osób powyżej 50 roku życia, Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych/ działania na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych, Zmiany w KRUS) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL
	<p>Priorytet 8ii. (EFS) trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych, zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży</p>	POWER	<p>Niski (na tle średniej unijnej) poziom zatrudnienia osób młodych - potrzeba zintensyfikowania wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie zatrudnienia, projekt przewodni „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”) realizacja CSR nr 3: Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych, na przykład poprzez gwarancję dla młodzieży, zwiększenie dostępności przycuczenia do zawodu i uczenia się poprzez praktykę, zacieśnianie współpracy szkół i pracodawców oraz poprawę jakości nauczania. realizacja KPR (Reforma polityki rynku pracy) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL
	<p>Priorytet 8iii. (EFS) samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy</p>	RPO	<p>Niepełne wykorzystanie zasobów rynku pracy -potrzeba realizacji usług adresowanych do osób pozostających bez pracy, poszukujących zatrudnienia, zagrożonych jego utratą lub w innych aspektach defaworyzowanych na rynku pracy, ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości.</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie zatrudnienia, projekt przewodni „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”) realizacja CSR nr 4: Kontynuowanie wysiłków na rzecz zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy (...) Wsparcie ogólnej reformy emerytalnej za pomocą środków zwiększających szanse starszych pracowników na zatrudnienie, tak aby podnieść wiek dezaktywacji zawodowej. realizacja KPR (Reforma polityki rynku pracy, Wspieranie zatrudnienia osób powyżej 50 roku życia, Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych/ działania na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL
	<p>Priorytet 8iv. (EFS) równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego</p>	POWER RPO	<p>Utrudniony powrót kobiet na rynek pracy - potrzeba zwiększenia elastyczności zatrudnienia oraz zwiększenia dostępności usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3.</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie zatrudnienia) realizacja CSR nr 4: Kontynuowanie wysiłków na rzecz zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy realizacja KPR (Wspieranie wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL
	<p>Priorytet 8v. (EFS) adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian</p>	POWER RPO	<p>Słabość zarządzania rozwojem w przedsiębiorstwach, w tym w sytuacjach kryzysowych - potrzeba działań wspierających właścicieli i kadre zarządzającą w zakresie zarządzania strategicznego, w tym zarządzania zasobami, potrzeba wzmocnienia przedsiębiorstw przechodzących procesy restrukturyzacyjne i modernizacyjne • realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie</p>

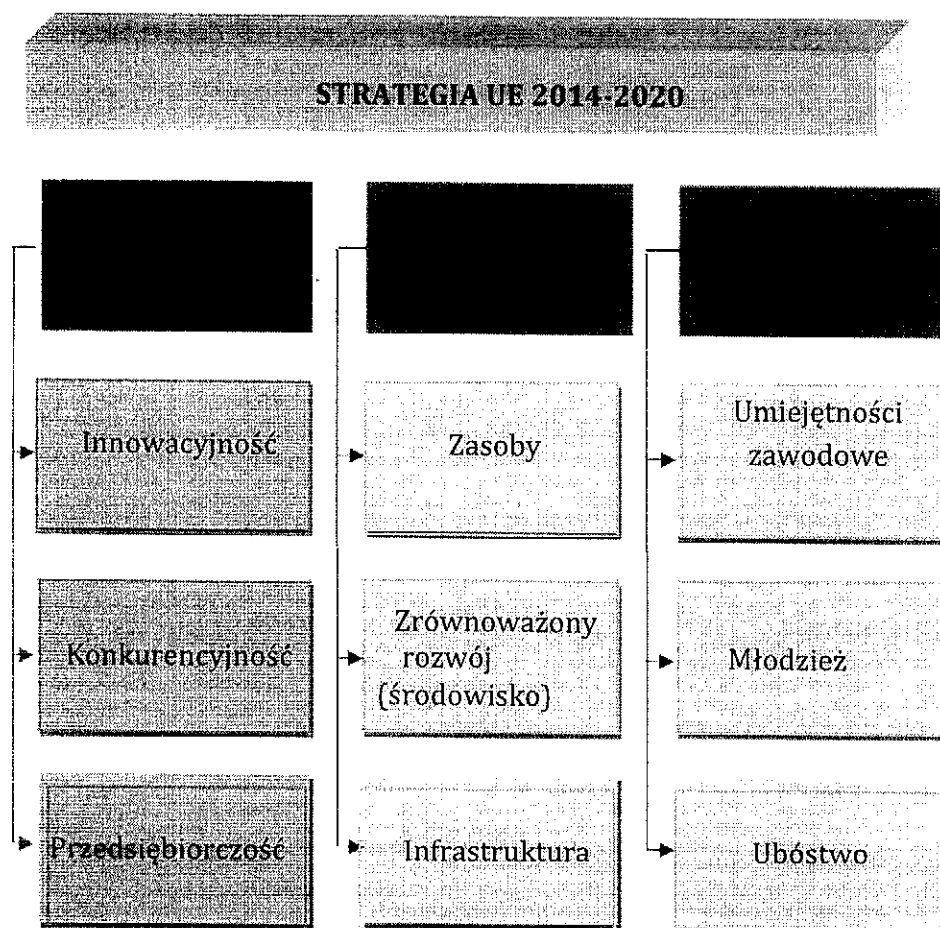
Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
			zatrudnienia, projekt przewodni „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SIEG
	Priorytet 8vi (EFS) aktywne i zdrowe starzenie się	POWER RPO	Zwiększająca się dezaktywacja zawodowa wynikająca z problemów zdrowotnych - potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki i promowania zdrowego stylu życia <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie zatrudnienia) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL, SSP?
	Priorytet 8vii (EFS) modernizacja instytucji działających na rynku pracy, takich jak publiczne i prywatne służby zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, w tym poprzez przedsięwzięcia służące zwiększaniu ponadnarodowej mobilności pracowników oraz systemy mobilności oraz lepszej współpracy instytucji i właściwych zaangażowanych podmiotów	POWER	Niepełne wykorzystanie zasobów rynku pracy -potrzeba podniesienia skuteczności publicznych służb zatrudnienia <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie zatrudnienia, projekt przewodni „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”) rekomendacje zawarte w dokumencie „Wkład publicznych służb zatrudnienia w strategię Europa 2020. Dokument w sprawie strategii dotyczącej publicznych służb zatrudnienia na okres do 2020 r.” krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL
Cel tematyczny 9. Wsparcie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (EFS, EFRR)	Priorytet 9a. (EFRR) inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	POIŚ RPO	Niski dostęp do usług społecznych i usług ochrony zdrowia - potrzeba zapewnienia niezbędnej infrastruktury ochrony zdrowia oraz społecznej likwidującej lukę w dostępie do usług, a tym samym sprzyjającej szeroko rozumianemu włączeniu społecznemu i chroniącej przed wykluczeniem. <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, projekt przewodni „Europejski program walki z ubóstwem”) realizacja CSR nr 1: (.) dokonanie przeglądu wydatków w celu (.) zwiększenia oszczędności kosztowej; i efektywności wydatków na opiekę zdrowotną (.) realizacja KPR (Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL, SSP
	Priorytet 9b. (EFRR) wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	RPO	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego -potrzeba kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarach peryferyjnych i zdegradowanych obszarach miejskich i wiejskich <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, projekt przewodni „Europejski program walki z ubóstwem”) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, KSRR
	Priorytet 9i.(EFS) aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	POWER RPO	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego -potrzeba realizacji działań poprawiających zdolność do pracy i dostęp do wysokiej jakości usług włączających. <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, projekt przewodni „Europejski program walki z ubóstwem”) realizacja CSR nr 3 (.) Zwalczanie ubóstwa pracujących oraz segmentacji rynku pracy (.) realizacja KPR (Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020, Wsparcie dla bezrobotnych najbardziej oddalonych od rynku pracy) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
	Priorytet 9iv. (EFS) ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym	POWER RPO	Nierówności w dostępie do niedrogich oraz wysokiej jakości usług - potrzeba rozwoju usług na rzecz grup wykluczonych, w tym usług profilaktycznych zapobiegających ubóstwu. <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, projekt przewodni „Europejski program walki z ubóstwem”) realizacja KPR (Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL, SSP
	Priorytet 9v. (EFS) wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	POWER RPO	Niski poziom rozwoju ekonomii społecznej - potrzeba rozwiązań umożliwiających funkcjonowanie instytucji wspierających przedsiębiorczość społeczną. <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, projekt przewodni „Europejski program walki z ubóstwem”) realizacja CSR nr 3 (.) Zwalczanie ubóstwa pracujących oraz segmentacji rynku pracy (.) realizacja KPR (Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020, Rozwój sektora ekonomii społecznej) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKS
	Priorytet 9vi. (EFS) Priorytet 9d. (EFRR) lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność	RPO	Niewystarczająco wykorzystany potencjał rozwoju lokalnego - potrzeba aktywizacji społeczności lokalnych <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, projekt przewodni „Europejski program walki z ubóstwem”) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKS
Cel tematyczny 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie (EFS, EFRR)	Priorytet 10i. (EFS) ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej, oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	POWER RPO	Niedopasowany system edukacji do rynku pracy, niski odsetek dzieci uczestniczących w edukacji przedszkolnej - potrzeba zapewnienia dostępności do wysokiej jakości edukacji, potrzeba upowszechnienia edukacji przedszkolnej <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cele w zakresie edukacji, projekt przewodni „Młodzież w drodze”) CSR nr 3: (.) zacieśnianie współpracy szkół i pracodawców oraz poprawę jakości nauczania (.) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL, SRKS
	Priorytet 10ii. (EFS) poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć	POWER	Niska innowacyjność polskiej gospodarki, zbyt mała elastyczność rynku pracy, ograniczony dostęp do wykwalifikowanych kadr - potrzeba poprawy jakości kształcenia i wzmocnienie prozatrudnieniowej roli szkolnictwa wyższego <ul style="list-style-type: none"> realizacja strategii Europa 2020 (Cele w zakresie edukacji, projekt przewodni „Młodzież w drodze”) realizacja KPR (Krajowe Ramy Kwalifikacji, Reforma szkolnictwa wyższego) CSR nr 3: (.) Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych, na przykład poprzez gwarancję dla młodzieży, zwiększenie dostępności przyuczania do zawodu i uczenia się poprzez praktykę, zacieśnianie współpracy szkół i pracodawców oraz poprawę jakości nauczania. Przyjęcie projektu strategii uczenia się przez całe życie(.) krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL
	Priorytet 10iii. (EFS) wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze	POWER RPO	Niska aktywność edukacyjna ludzi dorosłych, ograniczony dostęp do wykwalifikowanych kadr -potrzeba zwiększenia inwestycji w obszar uczenia się

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Program operacyjny	Uzasadnienie wyboru
	<p>formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji</p> <p>Priorytet 10iv. (EFS) lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami</p>		<p>dorosłych oraz lepszego dopasowania systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja strategii Europa 2020 (Cele w zakresie edukacji, projekt przewodni „Młodzież w drodze”) • realizacja KPR (Krajowe Ramy Kwalifikacji, Reforma szkolnictwa wyższego, Wsparcie współpracy szkół z pracodawcami) • CSR nr 3: (. .) Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych, na przykład poprzez gwarancję dla młodzieży, zwiększenie dostępności przyuczania do zawodu i uczenia się poprzez praktykę, zacieśnianie współpracy szkół i pracodawców oraz poprawę jakości nauczania. Przyjęcie projektu strategii uczenia się przez całe życie(.) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL
	<p>Priorytet 10a. (EFRR) inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej</p>	RPO	<p>Występujące w ograniczonym zakresie braki w infrastrukturze szkół - potrzeba doposażenia oraz inwestycji infrastrukturalnych umożliwiających realizację zadań edukacyjnych na wysokim poziomie</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja strategii Europa 2020 (Cele w zakresie edukacji, projekt przewodni „Młodzież w drodze”) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SRKL
<p>Cel tematyczny 11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej (EFS)</p>	<p>Priorytet 11i. (EFS) inwestycje w zdolności instytucjonalne i w sprawność administracji publicznej oraz efektywność usług publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w celu przeprowadzenia reform, z uwzględnieniem lepszego stanowienia prawa i dobrego rządzenia</p>	POWER	<p>Występujące bariery administracyjne - potrzeba wzmocnienia zdolności instytucjonalnych oraz skuteczności administracji publicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja strategii Europa 2020 (celi w zakresie nakładów na B+R, projekt przewodni „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”) • realizacja KPR (Poprawa otoczenia biznesu) • realizacja CSR nr 7: Dalsze działanie na rzecz poprawy otoczenia biznesu przez uproszczenie egzekwowania umów i wymogów dotyczących pozwoleń na budowę oraz przez obniżenie kosztów przestrzegania przepisów podatkowych (.) • krajowe dokumenty strategiczne - SRK 2020, SIEG, SSP

Załącznik 4. Założenia do diagnozy stanu w świetle głównych wyznaczników UE na lata 2014-2020.

Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego ma charakter integracyjny i będzie zawierać programy rozwoju w odniesieniu do tych dziedzin-obszarów kluczowych, które są szczególnie istotne dla funkcjonowania i rozwoju całego obszaru funkcjonalnego w perspektywie unijnej 2014-2020.

Rysunek. Główne wyznaczniki strategii UE 2014-2020.

Załącznik 5. Badania ankietowe – pytania i odpowiedzi.

Niniejsze badania stanowią prezentację wyników badań ankietowych przeprowadzonych w ramach realizacji niniejszej strategii PNR. Badania przeprowadzone były na obszarze funkcjonalnym. Odpowiedzi na pytania z ankiet udzieliło 50 respondentów. Ankieta zawierała 9 pytań. Poniżej przedstawiamy pytania wraz z najczęściej udzielanymi odpowiedziami (zbudowany ranking odpowiedzi):

Pytanie 1. Czy zawarte porozumienie Partnerstwo Noworudzko-Radowskie jest potrzebne społeczności 3 gmin? *(Dotyczy zagadnienia czy działania zintegrowane są potrzebne i realne do wykorzystania).*

Odpowiedzi:

Wskazywano na fakt, że zintegrowane działania umożliwiają pozyskanie większych środków finansowych na wspólne inwestycje, a także umożliwiają kompleksowe rozwiązywanie lokalnych problemów.

Pytanie 2. Jeżeli tak to proszę o wskazanie obszarów w sferze społecznej i gospodarczej, którymi w perspektywie do 2020 roku należy się zająć w pierwszej kolejności. *(Co Nas łączy, co może być przedmiotem współdziałania).*

Odpowiedzi:

1. Bezrobocie
2. Zła infrastruktura drogowa
3. Rozwój turystyki aktywnej i rekreacji
4. Dostęp do Internetu
5. Edukacja
6. Przedsiębiorczość

Pytanie 3. Jeżeli nie to, dlaczego? *(Co Nas dzieli i w konsekwencji nie może być przedmiotem współdziałania).*

Odpowiedzi:

Brak odpowiedzi.

Pytanie 4. Jakie są najważniejsze do rozwiązania problemy w Twojej gminie lub 3 gminach Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego? *(Nie ma ograniczeń w przedstawieniu problemów z zastrzeżeniem, że poprzez przedstawienie problemu należy rozumieć opis sposobu jego negatywnego oddziaływania na społeczność).*

Odpowiedzi:

1. Zmniejszenie poziomu bezrobocia
2. Lepsze skomunikowanie z drogami wojewódzkimi i krajowymi
3. Gazyfikacja i kanalizacji miejscowości
4. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej

5. Dostęp do lekarzy specjalistów
6. Dostęp do szybkiego Internetu

Pytanie 5. Czy może Pan/Pani przedstawić pomysły, propozycje działań, które by rozwiązywały wymienione problemy lub poprawiały standard życia w Gminie lub 3 Gminach Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego? *(Nie ma ograniczeń w przedstawieniu pomysłów z zastrzeżeniem, że poprzez przedstawienie pomysłu należy rozumieć opis sposobu jego realizacji, proponowane działania, czas, budżet, jeżeli jest to możliwe).*

Odpowiedzi:

1. Dostępność komunikacyjna
2. Ścisła współpraca gmin z instytucjami otoczenia biznesu
3. Gazyfikacja gmin
4. Ścieżki rowerowe
5. Produkty lokalne
6. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej

Pytanie 6. W jakim kierunku powinna się rozwijać gospodarka Twojej Gminy lub 3 Gmin Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego? Co powinno być specjalizacją obszaru? *(Jakie branże i dlaczego powinny być wiodące. Czy Priorytetem powinna być działalność produkcyjna).*

Odpowiedzi:

1. Wykorzystanie dostępnych zasobów przyrodniczych, kulturowych i naturalnych
2. Inwestycje w rozwój infrastruktury turystycznej
3. Przemysł wysokich technologii
4. Rolnictwo ekologiczne i produkty lokalne

Pytanie 7. W jakim kierunku powinna się rozwijać edukacja Twojej Gminy lub 3 Gmin Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego? *(Jakie należy podjąć działania, aby kształcenie na różnych poziomach było dostosowane do potrzeb rozwoju gospodarczego i społecznego).*

Odpowiedzi:

1. Oferta edukacyjna dostosowana do potrzeb przedsiębiorstw lokalnych.
2. Edukacja zawodowa
3. Kształcenie w zawodach: hotelarstwo, gastronomia i opieka nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi

Pytanie 8. Jakie znaczenie dla Partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego ma współpraca międzynarodowa i transgraniczna? *(W jakim kierunku i w jaki sposób należy rozwijać współpracę: społeczną, infrastrukturalną, gospodarczą).*

Odpowiedzi:

1. Współpraca transgraniczna w ramach turystyki i wymiany kulturalnej

2. Współpraca w przedsiębiorstwach gospodarczych i edukacyjnych
3. Nauka języka czeskiego w szkołach
4. Wspólne trasy narciarskie i rowerowe

Pytanie 9. Czy znana jest Pani/Panu oferta Agencji Rozwoju Regionalnego „AGROREG” S.A.? (Czy korzystałaś lub zamierzasz z niej skorzystać? Jeżeli Nie, do dlaczego?).

Odpowiedzi:

1. Tak
2. Szkolenie i edukacja
3. Udzielanie pożyczek
4. Wspieranie przedsiębiorców

